

Spis treści

STRESZCZENIE.....	3
WPROWADZENIE	5
PRZESŁANKI BUDOWY NOWEJ STRATEGII GMINY GORZYCE	6
ZAŁOŻENIA PRZYJĘTE PRZY TWORZENIU STRATEGII	6
ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE DOKUMENTU STRATEGII:	6
ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE PROCESU PRACY NAD STRATEGIĄ:	6
OPIS PRZEBIEGU PROCESU BUDOWANIA STRATEGII ROZWOJU	7
ANALIZY STANU GMINY	9
LOKALNE DETERMINANTY ROZWOJU GMINY GORZYCE	9
<i>Uwarunkowania historyczne .....</i>	<i>9</i>
<i>Uwarunkowania geograficzne (lokalizacyjne) .....</i>	<i>10</i>
<i>Budowa geologiczna i zasoby surowców.....</i>	<i>13</i>
<i>Klimat .....</i>	<i>14</i>
<i>Środowisko wodne.....</i>	<i>14</i>
<i>Środowisko atmosferyczne.....</i>	<i>16</i>
<i>Środowisko powierzchni ziemi.....</i>	<i>17</i>
<i>Zagrożenia środowiskowe .....</i>	<i>18</i>
<i>Przemysł .....</i>	<i>22</i>
<i>Rolnictwo.....</i>	<i>23</i>
<i>Przedsiębiorczość .....</i>	<i>24</i>
<i>Turystyka .....</i>	<i>24</i>
<i>Promocja gminy.....</i>	<i>24</i>
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	25
<i>Infrastruktura komunikacyjna .....</i>	<i>25</i>
<i>Komunikacja zbiorowa.....</i>	<i>26</i>
<i>Ruch pieszy i rowerowy.....</i>	<i>26</i>
<i>Linie kolejowe.....</i>	<i>27</i>
ELEKTROENERGETYKA	27
DOSTĘP DO SIECI INTERNET	27
SIEĆ TELEFONII KOMÓRKOWEJ	28
GAZOWNICTWO.....	28
ZAOPATRZENIE W CIEPŁO.....	28
ZAOPATRZENIE W WODĘ	29
<i>Zużycie wody .....</i>	<i>29</i>
GOSPODARKA STAŁYMI ODPADAMI KOMUNALNYMI	30
GOSPODARKA NIECZYSTOŚCIAMI CIEKŁYMI.....	30
<i>Ścieki opadowe.....</i>	<i>31</i>
GOSPODARKA ODPADAMI PRZEMYSŁOWYMI.....	31

<i>Ścieki przemysłowe</i>	31
GOSPODARKA PRZESTRZENNA	31
WSPÓLPRACA PONADLOKALNA.....	36
<i>Sytuacja demograficzna</i>	39
<i>Oświata i wychowanie</i>	41
<i>Ochrona zdrowia</i>	43
<i>Opieka społeczna</i>	43
<i>Usługi kultury</i>	44
<i>Usługi w zakresie sportu i rekreacji</i>	47
<i>Organizacje pozarządowe</i>	48
ANALIZA PROBLEMÓW GMINY GORZYCE	49
ANALIZA SWOT	50
PROGRAM ROZWOJU	52
WIZJA ROZWOJU	52
PRZYJĘTY MODEL ROZWOJU.....	52
KIERUNKI I CELE	53
<i>Cele strategiczne</i>	53
<i>Obszary priorytetowe</i>	53
<i>Cele operacyjne</i>	54
OPIS PLANOWANEJ STRATEGII OSIĄGANIA CELÓW STRATEGICZNYCH	56
MIERNIKI REALIZACJI ZADAŃ ORAZ OSIĄGANIA CELÓW STRATEGII	69
PROCES WDRAŻANIA	77
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI STRATEGII	77
OPIS ZASAD AKTUALIZACJI STRATEGII ORAZ SYSTEMU MONITOROWANIA I EWALUACJI.....	78
ZAŁĄCZNIKI	80
DOKUMENTACJA USPOŁECZNIENIA PROCESU BUDOWANIA STRATEGII	80

Streszczenie

Decyzja o podjęciu prac nad tworzeniem Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce została podjęta w związku z potrzebą dostosowania lokalnego rozwoju do szans i możliwości wynikających z nowej perspektywy finansowania Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

Ponadto, konieczność opracowania tego dokumentu dyktowana jest wprowadzeniem w Polsce w roku 2011 nowego modelu polityki regionalnej oraz potrzebą osiągnięcia spójności z analogicznymi dokumentami planistycznymi na poziomie regionalnym, krajowym oraz europejskim.

Prace nad budową Strategii były prowadzone w procesie uspołecznionym poprzez serię spotkań we wszystkich jednostkach pomocniczych gminy, pracę zespołów roboczych oraz uwzględnienie sugestii wszystkich zainteresowanych mieszkańców, którzy zechcieli wyrazić swoje propozycje za pomocą formularzy eksponowanych przez 30 dni nagłówniej witrynie Urzędu Gminy Gorzyce.

Opracowany w procesie uspołecznionym dokument Strategii zawiera: analizy stanu, opis wizji rozwoju, misję strategii, opis i systematykę celów na poziomie strategicznym i operacyjnym, opisy przewidywanych sposobów osiągania poszczególnych celów poprzez działania oraz określenie przyjętego systemu monitoringu i aktualizacji.

W ujęciu syntetycznym wizja rozwoju gminy Gorzyce wyraża się następująco:

Oczekiwany stan do osiągnięcia w ramach Strategii jest zintegrowana wspólnota lokalna gminy Gorzyce posiadająca dobre warunki życia wynikające z optymalnej infrastruktury, dostępności miejsc pracy oraz przyjaznego otoczenia wynikającego z troski o przyrodę i lokalne dziedzictwo kulturowe

Cele strategiczne to zamierzenia z długim horyzontem czasowym, wynikające z wizji rozwoju, które wskazują pożądany kierunek działania podmiotów życia społecznego i gospodarczego gminy. Sformułowane z zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego cele strategiczne dla Gminy Gorzyce w perspektywie roku 2020 są następujące:

- 1. Zapewnienie mieszkańcom gminy Gorzyce dobrych warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego.**
- 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego gminy, rewitalizacja oraz wykorzystanie możliwości wynikających ze współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego.**
- 3. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez poprawę standardu usług publicznych, rewitalizację oraz włączenie społeczne.**

Cele operacyjne określają obszary działań, które będą podejmowane dla osiągnięcia stanu rozwoju wyrażonego opisem misji oraz przez cele strategiczne. W Strategii przyjęto następujące cele operacyjne odnoszące się do sfery środowiskowo-przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej:

- A.1.1. Modernizacja i rozbudowa systemów gospodarki wodno-ściekowej
- A.1.2. Wdrożenie gminnego systemu selektywnej zbiórki odpadów
- A.2.1. Remonty i rozbudowa sieci drogowej na terenie gminy Gorzyce

- A.2.2 Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej inwestycjom drogowym (chodniki, parkingi, zjazdy)
- A.3.1 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w gminie.
- A.3.2 Modernizacja i rozwój energooszczędnego oświetlenia ulic i terenów
- A.3.3 Promocja i rozwój energetyki odnawialnej w gminie
- A.4.1 Podniesienie poziomu gotowości operacyjno-technicznej służb i organizacji gminnych
- A.4.2 Rozbudowa gminnego systemu działań profilaktycznych i zabezpieczających przed skutkami klęsk żywiołowych
  - A.4.2. Melioracje i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, zbiorników oraz cieków.
- B.1.1. Rozwój obszarów i stref inwestycyjnych
- B.1.2 Modernizacja i rozszerzenie funkcji gospodarczej centrum Gorzyc oraz miejscowości sołeckich
  - B.2.1. Lokalny program wsparcia rozwoju przedsiębiorczości
- B.3.1. Rozwój komunikacji i współpracy z pobliskimi jednostkami samorządowymi
- B.2.1 Promocja gospodarcza gminy Gorzyce
- C.1.1. Program wspierających proces wychowania i edukacji
- C.1.2. Rozbudowa i modernizacja obiektów szkolnych i przedszkolnych
- C.1.3. Modernizacja i systemowe wyposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne w jednostkach pomocniczych gminy Gorzyce
- C. 1.4 Rozszerzenie obszaru wsparcia działań i przedsięwzięć w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego
  - C.2.1. Rozwój systemu wsparcia sportu i rekreacji
  - C.2.2. Zorganizowanie lokalnej sieci ścieżek rowerowych w nawiązaniu do istniejącego układu komunikacyjnego
- C.3.1. Rozwój lokalnych organizacji społecznych
- C.4.1 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów gminy
- C.4.2. Wzrost aktywności zawodowej i poprawa adaptacyjności
- C.4.3. Poprawa integracji społecznej

Osiągnięcie powyższych celów zaplanowano poprzez realizację systemu zintegrowanych działań, które zostały sformułowane w taki sposób, aby zawierały w swym uogólnionym zapisie wszystkie postulaty wyrażane podczas: spotkań konsultacyjno-informacyjnych, zgłaszane przez sieć Internet oraz poprzez zgłoszenia przewodniczących osiedli gminy.

Na poziomie działań przewidywane jest inicjowanie przedsięwzięć o różnej skali i zasięgu. Oprócz samorządu projekty te będą mogły być podejmowane przez inne podmioty lokalnego życia społeczno-gospodarczego, a Strategia będzie pełnić funkcję integrującą projekty, pozwalając tym podmiotom w trakcie aplikowania o środki finansowe prezentować swe przedsięwzięcia, jako element spójnego systemu rozwoju lokalnego.

Wdrożenie strategii będzie bazować na systemach monitoringu i aktualizacji koordynowanych przez Zespół Sterujący, który zostanie powołany po przyjęciu Strategii.

Wprowadzenie

Słowo „strategia” jest określeniem pochodzenia greckiego i odnosi się do spraw wojskowych w odniesieniu do sposobu prowadzenia zwycięskich kampanii. Współczesne pojęcie strategii zostało z powodzeniem rozszerzone na zastosowania cywilne.

Strategie rozwoju – podobne w swojej istocie i konstrukcji do strategii wojskowych pod koniec XX wieku zaczęły być opracowywane przez jednostki gospodarcze oraz podmioty terytorialnej administracji publicznej, w tym przez władze krajowe, regionalne i lokalne. Strategie te mają różne horyzonty czasowe – od długofalowych strategii krajowych (o horyzoncie 20–30 lat), przez strategie rozwoju województw (z horyzontem 10–15 lat), do strategii lokalnych (z ok. 10-letnim horyzontem czasowym). Optymalny dla strategii lokalnych horyzont czasowy planowania rozwoju na poziomie ok. 10 lat został określony przy uwzględnieniu praktycznych uwarunkowań tego procesu. Ocenia się, że przy uwzględnieniu gwałtownych zmian technologicznych i społecznych, które obserwujemy w XXI w. prognozowanie przyszłości na poziomie lokalnym w perspektywie powyżej 10 lat nie jest w stanie uwzględnić ważnych zmian cywilizacyjnych i praktycznie zatracą swoją celowość. Z kolei dolna granica okresu programowania rozwoju jest powiązana z zagrożeniami wynikającymi z kadencyjności. Uwzględniając te ograniczenia minimalnym okresem programowania wydaje się być czas powyżej okresu dwóch kadencji, czyli ok. 8 lat. Aktualnie panującym trendem jest opracowywanie strategii przez władze publiczne na okres do 2020 roku. Jest to m.in. związane z dostosowywaniem tych dokumentów do Strategii Rozwoju Kraju jak również z dokumentem Europa 2020. Wybór takiego horyzontu czasowego ma jeszcze jedną cechę – pozwala uwzględnić w procesie myślenia o przyszłości szanse i możliwości związane z programowaniem funduszy strukturalnych na lata 2014-2020. Strategię rozwoju opracowuje się po to, by podmiot ją tworzący dysponował własnym sformalizowanym pomysłem rozwojowym zapisanym w formie dokumentu, dzięki któremu będzie mógł racjonalnie organizować swoje przyszłe działanie. Dlatego też w strategii dominujące miejsce zajmują te przedsięwzięcia, które władza lokalna może sama podjąć i za które może odpowiadać. Jednak nie wszystkie procesy i zjawiska społeczno-gospodarcze, które znajdują się w kompetencjach władz publicznych, powinny znaleźć swoje miejsce w strategii. Nie powinna ona obejmować rutynowych zadań władzy danego szczebla, które musi ona spełniać niezależnie od okoliczności, a powinna ograniczyć się do głównych wyborów, których rozstrzygnięcie określa kierunki rozwoju kraju, województwa, gminy. Strategia powinna objąć swoim zakresem te procesy, na które władza publiczna ma wpływ bezpośredni lub co najmniej pośredni, i które nie wchodzą w zakres rutynowych działań tej władzy.

Budowa strategii rozwoju sprowadza się do odpowiedzi na trzy podstawowe pytania, występujące we wzajemnym powiązaniu sekwencyjnym. Punktem wyjścia prac nad strategią jest określenie stanu pożądanego, którego osiągnięcie będzie istotą realizacji strategii. W fazie tej zostaje zarysowany stan docelowy, nazywany także wizją, będący pierwszym przybliżeniem celów rozwoju regionu. Kolejnym krokiem jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: jaka jest sytuacja w chwili obecnej. Trzecim etapem budowy strategii jest udzielanie odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób osiągnąć pożądaną stan? Jest to właściwa strategia. Strategia formułuje cele rozwoju w ich wzajemnym uporządkowaniu hierarchicznym, może także przedstawiać opis poszczególnych stanów pośrednich oraz wskazać punkty w czasie, w których powinny one wystąpić. Produktem końcowym strategii jest opracowanie kierunków działań opisujących praktyczne czynności, które powinny być podjęte przez właściwe instytucje czy organizacje.

Przesłanki budowy nowej Strategii Gminy Gorzyce

Decyzja o podjęciu prac nad opracowaniem dokumentu strategii rozwoju dla Gorzyce została podjęta w związku z zaistnieniem szeregu okoliczności, które sprawiają, że wykorzystywanie dotychczasowej strategii lub jej kolejna aktualizacja już nie wystarcza i jest konieczne podjęcie prac nad budową nowej koncepcji rozwoju.

Najważniejsze przesłanki, tej decyzji były następujące:

- jest związana z nową perspektywą finansowania Unii Europejskiej na lata 2014-2020
- jest związana z nowym modelem polityki regionalnej, wprowadzonym przyjęciem 13 lipca 2011 roku Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020
- wynika z obowiązku przeglądu oraz dostosowania założeń lokalnych strategii rozwoju do dokumentów o charakterze nadrzędnym (m.in. strategia województwa podkarpackiego, strategię rozwoju kraju), które uległy kompleksowym zmianom

Założenia przyjęte przy tworzeniu Strategii

Założenia stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego i przejrzystego sformułowania strategii rozwoju. Zostały one określone na początku procesu przed rozpoczęciem jej opracowywania.

Dla przejrzystości rozróżniono założenia odnoszące się do samego dokumentu strategii oraz założenia odnoszące się do procesu jego budowania

Założenia dotyczące dokumentu Strategii:

- Perspektywa planowania: 2020
- Strategia będzie służyć mieszkańcom gminy Gorzyce, instytucjom lokalnym oraz władzom samorządowym
- Strategia będzie najbardziej ogólnym dokumentem planistycznym, a jej zadaniem jest ułatwienie utrzymania głównych długookresowych kierunków rozwoju gminy Gorzyce
- Dokument strategii zostanie przygotowany z przestrzeganiem zasady zrównoważonego rozwoju,
- Sposób prowadzenia prac oraz struktura dokumentu będą uwzględniały koncepcję budowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem Polski

Założenia dotyczące procesu pracy nad Strategią:

- Strategia opracowana będzie z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej, którzy zostaną zaproszeni do udziału w spotkaniach roboczych.
- Strategia będzie spójna z zapisami zawartymi w zewnętrznych dokumentach planistycznych.
- Projekt dokumentu będzie poddawany do publicznej konsultacji przez cały okres jego budowania
- Kończącą akceptację strategii podejmie Rada Gminy w drodze uchwały.
- Przyjęta Strategia będzie stanowić podstawę do przygotowania Planu Operacyjnego zawierającego uszczegółowienie działań strategii.

Przedstawione powyżej założenia określiły tryb oraz charakter prac i procedur, które zostały zastosowane podczas opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2014-2020

Opis przebiegu procesu budowania Strategii Rozwoju

Proces tworzenia Strategii prowadzony był w trakcie specjalnie w tym celu organizowanych spotkań we wszystkich sołectwach prowadzonych w formie warsztatów oraz dyskusji problemach i oczekiwaniach społeczności gminy Gorzyce. Kluczowym elementem było zwrócenie się o pisemne wskazanie działań w poszczególnych jednostkach pomocniczych. Oprócz przewodniczących osiedli do złożenia takich propozycji za pośrednictwem witryny internetowej zostali zaproszeni wszyscy zainteresowani mieszkańcy gminy, którzy mieli miesiąc czasu na wskazanie potrzebnych działań za pomocą specjalnego formularza dostępnego zarówno przez Internet jak i w formie wydrukowanej w Urzędzie Gminy.

Uczestnikami spotkań roboczych byli przedstawiciele środowisk lokalnych (m.in. wójt, radni, urzędnicy, przedsiębiorcy, liderzy organizacji pozarządowych), którzy zechcieli przyjąć zaproszenie i uczestniczyć w spotkaniach. Sesje robocze, spotkania informacyjne, ankietyzacja oraz prezentacje podczas kolejnych etapów prac nad Strategią były realizowane w okresie od maja do lipca 2014 roku.

Łącznie zrealizowano się 14 spotkań warsztatowych
Informacja o przebiegu prac nad strategią była na bieżąco prezentowana na witrynie internetowej gminy.

Zestawienie ważniejszych wydarzeń związanych z procesem budowania strategii rozwoju gminy Gorzyce w układzie chronologicznym:

- 19 maja 2014** – konferencja prasowa otwierająca kampanię informacyjną nakierowaną na społeczność gminy Gorzyce
- 21maja 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Orliska.
- 2 czerwca 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Trześń
- 23maja 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Motycze.
- 26maja 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Zalesie Gorzyckie .
- 28maja 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Furmany.
- 30maja 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Wrzawy.
- 2 czerwca 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Trześń .
- 9 czerwca 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Sokolniki
- 10 czerwca 2014** – spotkanie i dyskusja na temat wizji rozwoju gminy w perspektywie roku 2020 z uczniami Gimnazjum w Gorzycach
- 11 czerwca 2014** – spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami sołectwa Gorzyce

12 czerwca 2014 spotkanie informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami osiedla Gorzyce

13 czerwca spotkanie i dyskusja na temat wizji rozwoju gminy w perspektywie roku 2020 z uczniami z młodzieżą gimnazjalną w miejscowościach Sokolniki oraz Wrzawy

21 maja - 30 czerwca 2014 – prowadzenie naboru pisemnych propozycji przedsięwzięć i tworzenie bazy danych projektów gminy Gorzyce na lata 2014-2020

1-30 czerwca 2014 – prowadzenie sondaży wśród mieszkańców gminy poprzez sieć Internet za pośrednictwem witryny Urzędu Gminy

31 lipca 2014 - wersja robocza dokumentu strategii

30 września 2014 – prezentacja i omówienie projektu Strategii dla Radnych Gminy Gorzyce

14 października 2014 - konsultacje dokumentu Strategii z przedstawicielami komisji Rady Gminy

Analizy stanu gminy

Proces analizy obejmował diagnozę stanu, analizę SWOT oraz kompleksowy przegląd uwarunkowań, które były uwzględnione przy wyznaczaniu celów oraz określaniu strategii ich osiągania.

Lokalne determinanty rozwoju gminy Gorzyce

Uwarunkowania historyczne

Ślady osadnictwa na terenach obecnej gminy Gorzyce sięgają najstarszych kultur funkcjonujących na ziemiach polskich. W okresie wpływów rzymskich obszar między Wisłą i Sanem zamieszkiwała ludność należąca do tzw. kultury przeworskiej..

Pierwsza wzmianka w dokumentach na temat miejscowości obecnej gminy Gorzyce pochodzi z 1191 r. i dotyczy Sokolnik. Wieś ta wymieniona jest wśród dóbr stanowiących uposażenie kościoła św. Marii w Sandomierzu. Po śmierci Bolesława Krzywoustego w 1138 r., ziemie te znalazły się w obszarze Dzielnicy Senioralnej, z której 1148 zostały wydzielone jako Księstwo Sandomierskie Parafia Gorzyce posiadała prawo pobierania cła, które płacili kupcy udający się traktem z Sandomierza na Ruś. Najazd szwedzki przyniósł działania wojenne na terenie obecnej gminy Gorzyce. 30 marca 1656 r. wojska szwedzkie, osaczone przez oddziały polskie i litewskie założyły obóz w widłach Wisły i Sanu, między Gorzycami i Zalesiem. Po kilku dniach walk oddziały króla Karola Gustawa zdołały wyrwać się z okrążenia. Rok później, w lutym 1657, ta sama okolica została spustoszona przez sojusznika Szwedów, księcia Siedmiogrodu Rakoczego. W wyniku pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) obszar obecnej gminy Gorzyce dostał się pod panowanie austriackie.

Podczas wojny 1809 r. na terenie Gorzyc i Wrzaw rozegrała się bitwa pomiędzy wojskami Księstwa Warszawskiego pod dowództwem ks. Józefa Poniatowskiego i korpusem austriackim

W wyniku reformy administracyjnej z 1855 r. teren gminy wszedł w skład powiatu a następnie starostwa (1867 r.) tarnobrzesckiego. W czasie pierwszej wojny światowej miało tu miejsce kilkakrotne przejście frontu rosyjsko - austriackiego (1914 - 1915).

W okresie międzywojennym w ramach budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego powstała w Gorzycach prywatna fabryka, której właścicielami byli inżynierowie z Warszawy z zakładów firmy Lillpop - Ram - Lovoenstein, Erazm Mieszczkański i Tadeusz Jaroszewski. Fabryka produkowała małe odlewy ze stopów aluminium dla przemysłu lotniczego (m.in. piasty kół do samolotów "Łoś").

W latach powojennych obszary dzisiejszej gminy znajdowały się w granicach administracyjnych województwa rzeszowskiego, a siedzibą władz gminnych był Trześń. Gmina była podzielona na 9 gromad: Furmany, Gorzyce, Koćmierzów, Motycze Poduchowne, Sokolniki, Trześń, Wielowieś, Zalesie Gorzyckie, Wrzawy. Fabryka metalurgiczna pod nazwą Zakłady Metalurgiczne Gorzyce, została wchłonięta przez Państwowe Zakłady Lotnicze w Warszawie. Zmiana siedziby gminy z Trześni na Gorzyce nastąpiła w 1972. W roku 1976 Wielowieś została włączona w granice miasta Tarnobrzega. Od 1975 r. gmina pozostawała w

granicach województwa tarnobrzesckiego, od 1 stycznia 1999 r. podkarpackiego W wyniku prywatyzacji w 2001 r. WSK PZL stała się firmą Federal-MogulSp.zo.o..

Wnioski i rekomendacje:

Dzięki bogatemu dziedzictwu historycznemu gmina posiada niekwestionowany potencjał miejsca do podejmowania projektów zarówno kulturalnych jak i gospodarczych

Gmina Gorzyce posiada bardzo interesujące dziedzictwo kulturowe, które może być osnową budowania projektów turystycznych z pobliskim dynamicznie rozwijającym turystykę Sandomierzem i może być dobrą podstawą projektów partnerskich

Powiązanie Gorzyc z historią pierwszego i najbardziej znanego polskiego klastra przemysłowego jakim był Centralny Okręg Przemysłowy stanowi ważny potencjał tego miejsca i pozwala pod względem merytorycznym podejmować rozleglejsze partnerstwa z Stalową Wolą, Tarnobrzegiem oraz pobliskimi gminami

Uwarunkowania geograficzne (lokalizacyjne)

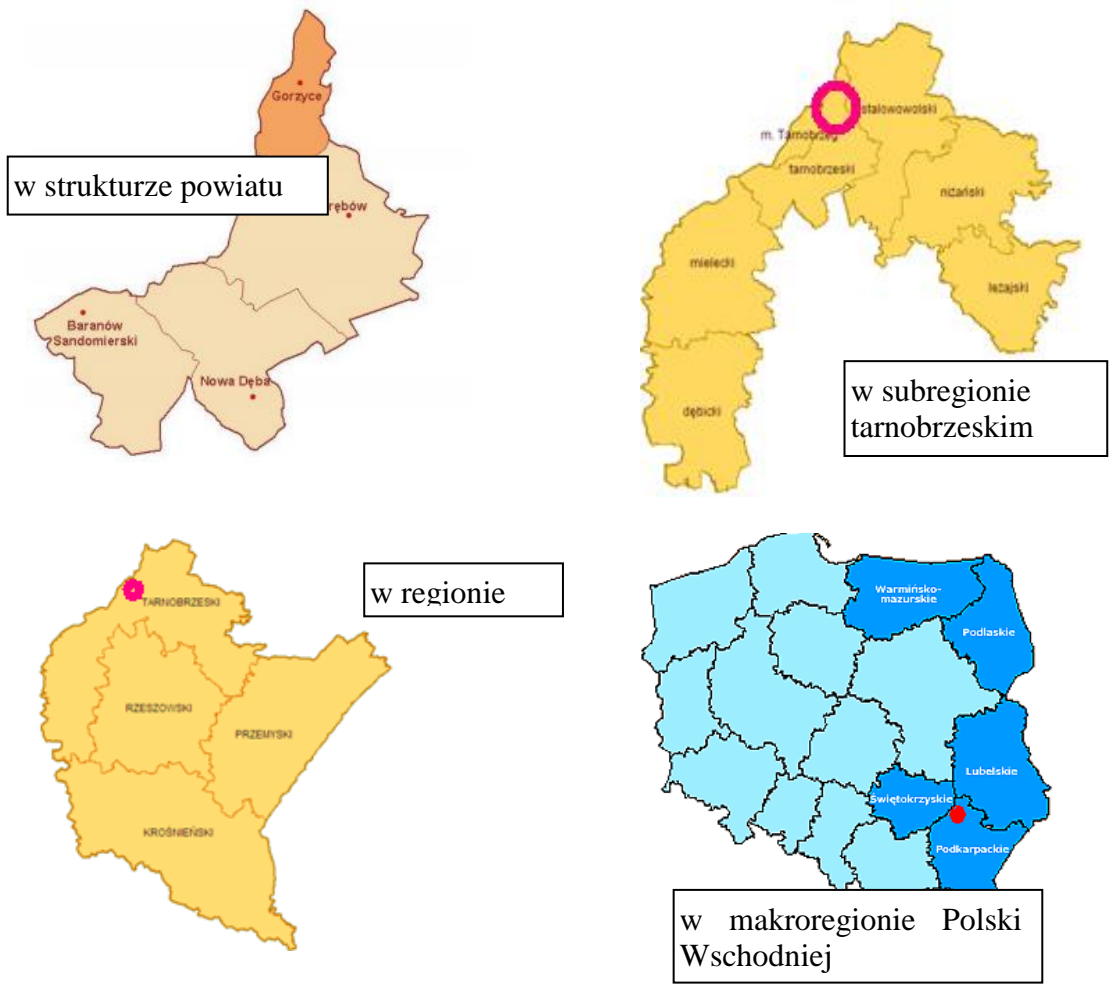
Gmina Gorzyce jest zlokalizowana w powiecie tarnobrzesckim w północno-zachodniej części województwa podkarpackiego, na prawym brzegu rzeki Wisły. Pod względem administracyjnym lokalizację można dodatkowo doprecyzować w centralnej części subregionu tarnobrzesckiego. Pod względem administracyjnym gmina podzielona jest na 8 sołectw będących jednostkami pomocniczymi w rozumieniu art.5 ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990

Rysunek 1 Kontur gminy Gorzyce na tle subregionu

Źródło: Mapy Google

Rysunek 2 Lokalizacja gminy

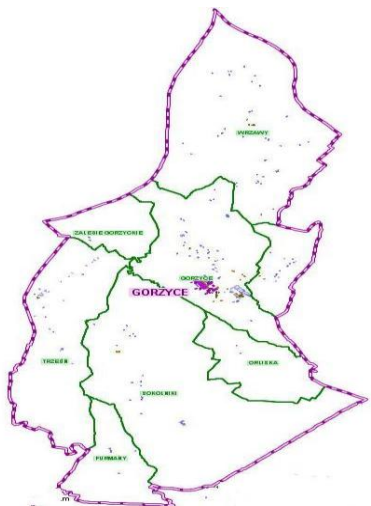
Gmina Gorzyce. graniczy bezpośrednio z 6 gminami (4 w województwie podkarpackim i 2 przez Wisłę w województwie świętokrzyskim).

Rysunek 3 Jednostki samorządowe w najbliższym otoczeniu gminy Gorzyce

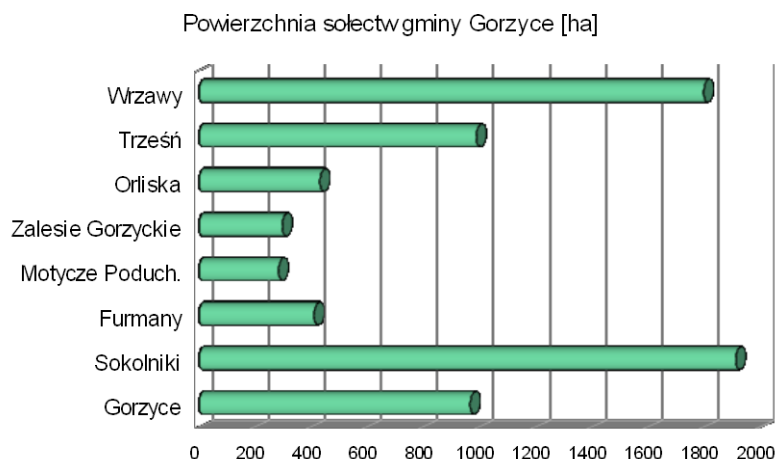
Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 4 Wewnętrzna struktura jednostek pomocniczych gminy

Gmina od wschodu graniczy z gminą Zaleszany, od południa z gminą Grębów, od zachodu z Tarnobrzegiem i Sandomierzem, od północy z Gminami Radomyśl n/Sanem i Dwikozami. Granice Gminy przeważnie mają charakter naturalny. Północno-zachodnią granicę stanowi rzeka Wisła, północno-wschodnią rzeka San. Od południa granica biegnie wzdłuż linii kolejowej relacji Sandomierz – Kielce. Administracja gminna składa się z Osiedla Gorzyce mającego charakter miejski ze względu na infrastrukturę i zabudowę oraz 8 sołectw różnej wielkości. W skład Gminy wchodzi miejscowości: Gorzyce, Wrzawy, Motycze Poduchowne, Furmany, Sokolniki, Orliśka, Trześć i Zalesie Gorzyckie.

Rysunek 5 Struktura wielkości powierzchni jednostek pomocniczych gminy Gorzyce

Źródło: Urząd gminy

Wnioski i rekomendacje:

- Lokalizacja na pograniczu regionów ma istotne znaczenie dla procesów rozwoju Gminy. Odnosi się to zarówno do szans jak i zagrożeń wynikających z tego położenia.
- Szanse rozwojowe są związane z możliwościami i ułatwieniem uczestnictwa w projektach ponadregionalnym.
- Zagrożenia dla rozwoju gminy wynikają peryferyjnego względem centrum regionu położenia.
- Istotnym czynnikiem wynikającym z położenia gminy Gorzyce, a mogącym znacząco oddziaływać na proces jej rozwoju jest niemal centralne położenie w trójkącie wyznaczonym przez trzy bardzo silnie konkurujące ośrodki miejskie tj. Stalową Wolę, Tarnobrzeg oraz Sandomierz. W tym kontekście umiejętnie prowadzona polityka zewnętrzna powinna być jednym z priorytetów władz lokalnych, gdyż może być źródłem korzyści wynikających z powiązań partnerskich.

SFERA ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNA

Tereny gminy Gorzyce położone są w Widłach Wisły i Sanu w obrębie północnej części Podkarpacia w regionie geograficznym Równiny Tarnobrzeskiej. Teren Gminy jest płaski porożcinany rozległymi nieckowatymi dolinami oraz posiada obejmuje doliny rzek Wisły i Sanu. Występują tu wyniesienia będące fragmentami rozmytych wydm oraz szereg podmokłych zagłębień o głębokości 1,0-3,0 m. Są to tereny występowania starorzeczy i licznych zagłębień wypełnionych wodą. Przez teren gminy przepływają jeszcze rzeki Łęg i Trześniówka wpadające na terenie gminy do rzeki Wisły

Warunki naturalne i stan środowiska

Obszar gminy jest słabo zróżnicowany pod względem morfologicznym, wznosi się od ok. 142 m n.p.m. w północnej części do ok. 150 m n.p.m. w południowej części, generalnie jest płaski, lekko nachylony w kierunku północno-wschodnim. Spadki terenu na całym obszarze nie przekraczają 3%. Rzeźba terenu, lokalnie (rejon Zalesia Gorzyckiego, Trześni, Gorzyc, Wrzaw) została przekształcona w wyniku powierzchniowej eksploatacji surowców ilastych prowadzonej na potrzeby licznych w tym rejonie cegielni.

Budowa geologiczna i zasoby surowców

Pod względem geologicznym teren gminy położony jest w obrębie dużej jednostki geologicznej Polski – Zapadliska Przedkarpackiego. Jest to rozległe obniżenie tektoniczne wypełnione trzeciorzędowymi osadami miocenu morskiego, zalegającymi na utworach starszych. Starsze, paleozoiczne podłoże reprezentowane jest przez łupki i kwarcyty kambryjskie, których wychodnia na powierzchnię znajduje się w rejonie Pączka Gorzyckiego. Zapadlisko powstało w końcowej fazie fałdowania geosynkliny karpackiej. Obszar gminy usytuowany jest w północnej części Zapadliska, a utwory je wypełniające wykształcone są w głębokomorskiej facji iłów i iłolupków. Ostatnim ogniwem utworów trzeciorzędowych są iły krakowieckie, zalegające bezpośrednio pod nakładem utworów czwartorzędowych (plejstocenijskich i holocenijskich).

Na terenie gminy powszechnie występują kopaliny pospolite. Są to przydatne do celów budowlanych utwory czwartorzędu:

- Surowce ilaste ceramiki budowlanej reprezentowane przez mady i mułki występujące głównie w obrębie terasy zalewowej Wisły i Sanu oraz gliny lessopodobne na obszarze terasy nadzalewowej. Utwory ilaste zalegają zwykle warstwą o miąższości 2–4 m;
- Kruszywa naturalne to jest utwory piaszczysto–żwirowe zalegające w części spągowej czwartorzędu oraz piaski rzeczne i eoliczne zalegające warstwą 5–10 metrową na utworach żwirowych.

Surowce ilaste występujące na terenie gminy są od lat przedmiotem eksploatacji na potrzeby cegielni zlokalizowanych w Gorzycach, Zalesiu Gorzyckim, Trześni i Wrzawach. W rezultacie powstaje szereg wyrobisk wymagających rekultywacji. Niewielkie, płytkie wyrobiska po wyeksploatowanych surowcach ilastych najczęściej są rekultywowane w kierunku wodnym i wykorzystywane jako stawy hodowlane, część rekultywowana jest w kierunku rolnym (łąkowym), część z nich ulega naturalnej sukcesji.

Złoża i zasoby surowców ilastych są dokumentowane dla potrzeb planowanego wydobycia wg granic własności (w obrębie pojedynczych działek), co nie sprzyja ochronie całych rejonów złożowych. W konsekwencji tak prowadzonej eksploatacji na terenie gminy powstały rozległe obszary poeksploatacyjne– zdegradowanej powierzchni ziemi, o łącznej powierzchni kilkudziesięciu hektarów, w obrębie których występują:

- tereny wyeksploatowanych wyrobisk w części nie zrehabilitowanych,
- wyrobiska zrehabilitowane w kierunku wodnym
- tereny aktualnego, koncesjonowanego wydobycia.

Na terenie gminy znajduje się 25 udokumentowanych złóż surowców gliniastych, podlegających eksploatacji, o łącznej powierzchni ok. 28 ha. Ponadto na terenie gminy znajdują się cztery udokumentowane złoża piasków: Furmany o pow. 1,88 ha, Sokolniki o pow. 11,35 ha, Sokolniki I o pow. 3,67 ha i Sokolniki II o pow. 23,75 ha.

W stanie obecnym wydobycie udokumentowanych zasobów glin i piasków prowadzone jest na mocy aktualnych koncesji, w granicach ustanowionych obszarów i terenów górniczych

Klimat

Teren gminy ma niekorzystne warunki klimatu lokalnego ze względu na położenie, rzeźbę, przeważnie płytkie występowanie wód gruntowych. Są to obszary o dużej wilgotności względnej przygruntowej warstwy powietrza. Najkorzystniejsze warunki klimatu lokalnego występują w rejonach wyżej położonych o głębszym zaleganiu wód gruntowych. Mniej korzystne warunki posiadają tereny okresowo podmokłe, w związku z tym okresowo nadmiernie zawilgocone i zimne. Niekorzystne warunki występują w obniżeniach dolinnych. Są to obszary podmokłe i zawilgocone, narażone na stagnację zimnego i wilgotnego powietrza, co dotyczy w szczególności obszarów dolinnych Wisły i Sanu. Specyficzny mikroklimat występuje w obrębie terenów leśnych, południowej części gminy. Są to obszary zacienione, otrzymujące minimalne ilości bezpośredniego promieniowania słonecznego. Posiadają niższe, średnie dobowe temperatury. Wilgotności powietrza są zawsze duże. Lasy odznaczają się dużym procentem cisz i wydłużonym okresem zalegania mgieł i pokrywy śnieżnej.

Środowisko wodne

Wody powierzchniowe

Teren gminy Gorzyce posiada dobrze rozwiniętą sieć rzeczną, nie występuje tu deficyt wód powierzchniowych. Gmina położona jest w zlewni rzeki Wisły i jej prawobrzeżnego dopływu Sanu, które płyną generalnie z południa na północ, stanowiąc częściowo naturalną granicę zachodnią i północno-wschodnią. Wisła na terenie gminy przyjmuje prócz Sanu szereg dopływów prawobrzeżnych, z których największe to rzeki Łęg i Trześniówka, stanowiąca część naturalnej granicy zachodniej gminy. Rzeka Łęg przepływa przez centralną część obszaru gminy. Sieć wodną uzupełnia szereg cieków i rowów melioracyjnych. Rzeki Wisła, San, Łęg i Trześniówka posiadają obustronne obwałowania chroniące przed powodzią na całej ich długości w obrębie terenu gminy.

Maksymalne stany wód w rzekach występują w okresie wiosennych roztopów oraz na początku lata w okresie intensywnych opadów letnich. W tych okresach wody rzek występują poza obręb koryt.

Wody powierzchniowe, stojące to liczne naturalne zbiorniki (starorzecza) w obrębie dolin Wisły i Sanu. Sztuczne zbiorniki wodne to liczne, niewielkie stawy powstałe po eksploatacji glin dla potrzeb cegielni w Zalesiu Gorzyckim, Trześni, Gorzycach i Wrzawach oraz sztuczny zbiornik wodny w Gorzycach-Przybyłowie o powierzchni ok. 9 ha, zasilany wodami Łęgu, wykorzystywany do celów rekreacyjnych.

Wody powierzchniowe płynące pomimo tendencji poprawy pozostają zdegradowane, co jest następstwem odprowadzania nadmiernej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych o niedostatecznym stopniu oczyszczania. Istotnym czynnikiem degradującym wody

powierzchniowe są zanieczyszczenia obszarowe pochodzące ze spływów powierzchniowych (głównie w czasie występowania obfitych opadów i topnienia pokrywy śnieżnej), wprowadzających do wód zanieczyszczenia pochodzące z gospodarki rolnej (nawozy, środki ochrony roślin) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne będące rezultatem stosowania praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej.

Na terenie gminy ocenie podlegają wody rzeki San, Łęg i Trześniówka. Najbardziej aktualne dostępne wyniki badań dotyczą roku 2006.

Jakość wody w Sanie w punkcie kontrolnym w miejscowości Wrzawy wg V – stopniowej klasyfikacji, w klasyfikacji ogólnej zaliczono do IV klasy – wody niezadowolającej jakości. Oznacza to, wody spełniające wymagania dla wód powierzchniowych kategorii A3, w których wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany jakościowe i ilościowe w populacjach biologicznych. Przeznaczenie wód do spożycia wymaga wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego.

Jakość wód rzeki Łęg podlega kontroli w punkcie zlokalizowanym w jej odcinku ujściowym (poniżej miejscowości Gorzyce w km 2,0). W roku 2006 wody rzeki w klasyfikacji ogólnej zaliczono do III klasy – wody zadowolającej jakości. Odnotowano poprawę w stosunku do lat poprzednich, gdy wody rzeki sklasyfikowano w klasie IV. Rzeka Łęg jest odbiornikiem ścieków z gminnej oczyszczalni w Gorzycach.

Wody rzeki Trześniówki podlegające kontroli w punkcie zlokalizowanym na terenie gminy Gorzyce. W roku 2004 jakość wód Trześniówki sklasyfikowano na poziomie klasy V – wody złej jakości. W kolejnych latach, odnotowuje się systematyczną poprawę jakości wód do klasy IV.

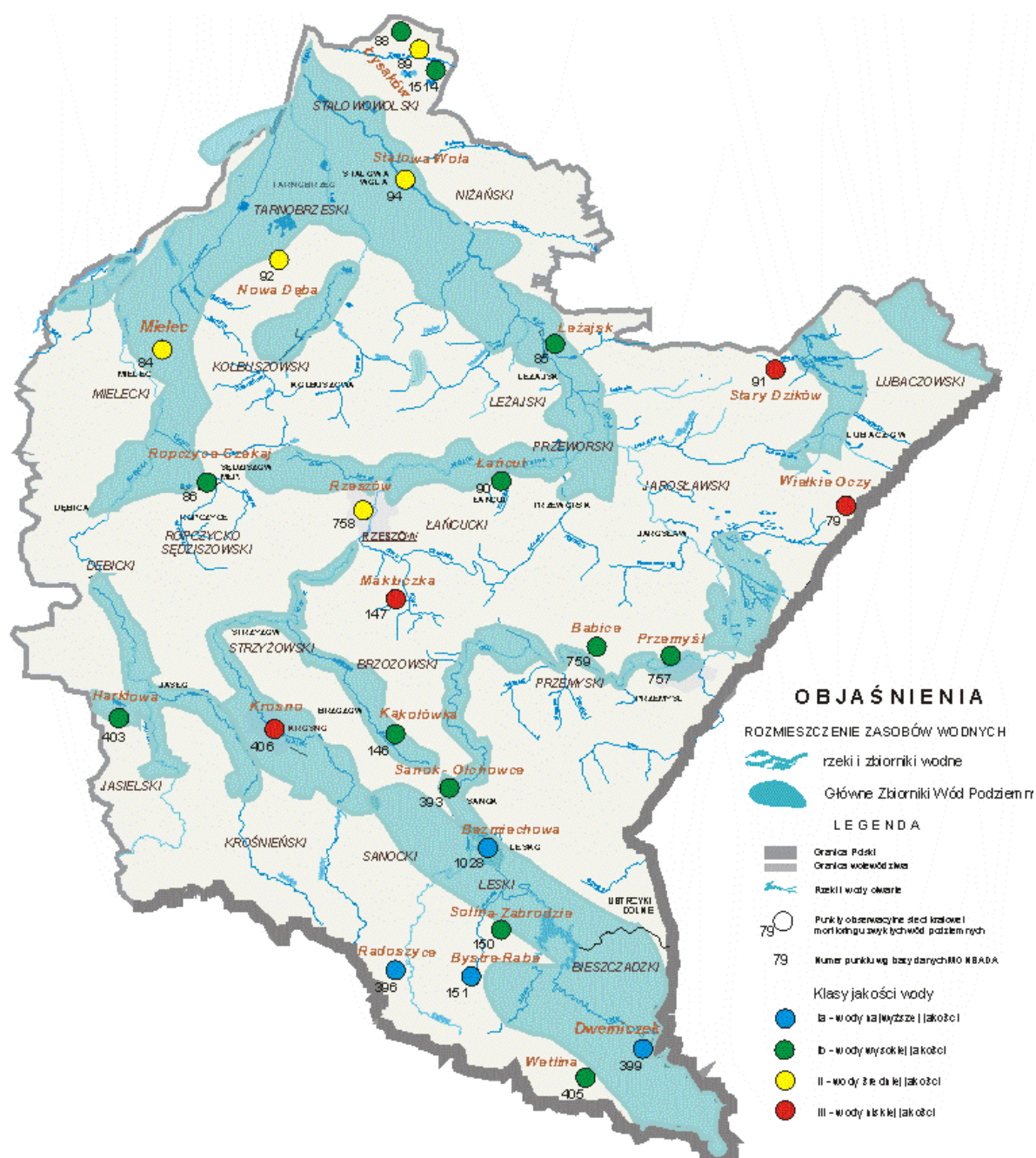
Wody podziemne – zasoby, jakość

Na obszarze gminy wydzielone zostały dwa zasadnicze poziomy wodonośne tj. wody trzeciorzędowe i wody czwartorzędowe. Cały **obszar** gminy znajduje się w obrębie wydzielonego w widłach Wisły i Sanu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów (rysunek poniżej). Jest to największy zbiornik na terenie województwa podkarpackiego. Kolektorami zasobów wodnych są czwartorzędowe piaski i żwiry. GZWP ma charakter porowy, wydatki studni wynoszą 50–70 m³/h.

Czwartorzędowy poziom wodonośny na terenie gminy (obszar GZWP) pozbawiony jest przypowierzchniowej, ciągłej warstwy izolacyjnej, co stwarza zagrożenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni. Wobec powyższego obszar Zbiornika podlega ochronie poprzez stosowanie ograniczeń i wskazań w zagospodarowaniu. Dotyczą one przede wszystkim zakazu lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko bez zabezpieczeń chroniących zasoby wodne.

Jakość wód podziemnych jest oceniana w ramach monitoringu diagnostycznego wykonywanego w cyklu trzyletnim. Dla jednolitej części wód podziemnych w obrębie, której położona jest gmina Gorzyce badania stanu chemicznego wykonywane są w oparciu o punkt pomiarowy w Nowej Dębie. Na podstawie uzyskanych wyników badań oraz przeprowadzonej klasyfikacji stwierdzono, że woda z otworu obserwacyjnego w Nowej Dębie jest niskiej jakości - klasy IV. Poziom azotanów, nie przekraczający wartości granicznej, nie wskazuje na zanieczyszczenie wód podziemnych związkami azotu ze źródeł rolniczych.

rysunek 6 Zasięg Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425

Źródło: Raport WIOŚ

Środowisko atmosferyczne

Gmina generalnie charakteryzuje się korzystnymi warunkami powietrza, o czym świadczy zdrowotność lasów (w stanie obecnym występują jedynie uszkodzenia słabe – I strefa zagrożeń przemysłowych), środowiska szczególnie wrażliwego na zanieczyszczenia gazowe. Mniej korzystne warunki aerosanitarne (w zakresie pyłu PM10 i tlenków azotu) mogą występować w najbliższym sąsiedztwie drogi krajowej prowadzącej intensywny ruch tranzytowy, co związane jest ze zwiększającym się corocznie natężeniem ruchu samochodowego i emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są procesy spalania w sektorze energetycznym, przemysłowym, komunalnym i mieszkaniowym. W stanie obecnym emisja z przemysłowych źródeł punktowych, zlokalizowanych na terenie pobliskich ośrodków przemysłowych tj. Stalowej Woli, Sandomierza i Tarnobrzega, w przeszłości negatywnie oddziałujących na stan atmosfery w tym rejonie uległa ograniczeniu. Jest to wynikiem zastosowania urządzeń redukcyjnych oraz zmian w stosowanych technologiach produkcyjnych oraz w procesach spalania. Główne punktowe źródło emisji na terenie gminy tj. WSK „Gorzyce” w chwili obecnej nie funkcjonuje, zostało przejęte przez inne przedsiębiorstwo. Istniejące zakłady produkcyjne i usługowe, w tym nowoczesny zakład branży metalowej Federal Mogul – Gorzyce S.A. (dawne WSK Gorzyce) nie stanowią źródeł emisji istotnie wpływających na stan atmosfery. Zakład zaliczany jest do dużych źródeł spalania paliw, eksploatujących instalacje energetycznego spalania paliw o mocy powyżej 50 MW, przez co zobligowany jest obowiązującymi przepisami prawa do stałego ograniczania emisji zanieczyszczeń. Analogicznie pozostałe zakłady zlokalizowane na terenie Tarnobrzelskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefa Gorzyce są zakładami stosującymi nowoczesne technologie w produkcji oraz urządzenia ograniczające emisję zanieczyszczeń. Wymienione zakłady są źródłami emisji podstawowych zanieczyszczeń powstających w procesach energetycznych i technologicznych (m.in. fluor, węglowodory alifatyczne i aromatyczne, lotne związki organiczne). W stanie obecnym Zakłady posiadają aktualne pozwolenia na odprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, określające warunki i ilości emisji dla poszczególnych substancji. Ponadto pozostają pod stałą kontrolą WIOŚ w Rzeszowie, mającą na celu ewentualne stwierdzenie naruszeń warunków określonych w pozwoleniach. Nadal punktowymi źródłami emisji, mogącymi sezonowo, lokalnie wpływać negatywnie na stan atmosfery są liczne na terenie gminy cegielnie, wykorzystujące paliwa stałe oraz Wytwórnia Mas Bitumicznych Skanska S.A. w Sokolnikach.

Szacunkowe dane ostatnich lat wskazują na znaczne ilości zanieczyszczeń powietrza (emisja niezorganizowana) wprowadzane z sektora komunalno-bytowego i komunikacji i ich wzrastający wpływ na stan atmosfery. Zjawisko to jest szczególnie odczuwalne na terenach zurbanizowanych, zwłaszcza w sezonie grzewczym.

Środowisko powierzchni ziemi

Gleby

W obrębie terenu gminy występują gleby mineralne wytworzone z mad lekkich, lokalnie gleby brunatne i bielcowe. Pod względem bonitacyjnym charakterystyczny jest znaczny udział gleb wysokich klas. W gruntach ornych gleby klas II-IV stanowią około 80% ich ogólnej powierzchni, w tym zbonifikowane w klasie III ponad 40%, w użytkach zielonych gleby klas chronionych II-IV stanowią blisko 60%, z przewagą klasy IV (ok.40% ogólnej powierzchni łąk i pastwisk). Gleby klas II-IV występują w rejonach gdzie stropowe partie podłoża budują mady rzeczne i gliny zwałowe.

Gleby klasy V i VI występują głównie w południowej części gminy w obrębie Równiny Tarnobrzelskiej. Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszaniu powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze. Na terenie gminy charakterystyczne jest przeznaczanie znacznych powierzchni gruntów rolnych, w tym o wysokiej bonitacji na potrzeby eksploatacji surowców ilastych, powodującej zniszczenie struktury wierzchniej warstwy pokrywy glebowej. Zagrożenia o charakterze jakościowym wynikają z działalności wydobywczej, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń

powietrza pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami.

Krajobraz

Teren gminy Gorzyce charakteryzuje się brakiem urozmaicenia rzeźby, jest to teren typowego krajobrazu rolniczego w obszarze nizinnym. Występują tu elementy znacznie wzbogacające krajobraz. Malowniczy widok tworzą doliny rzeczne Wisły i Sanu z licznymi piaszczystymi łąkami, otulone roślinnością łągową, szachownicą pól uprawnych, łąk i pastwisk. Licznie występują tu starorzecza i stawy z interesującą roślinnością wodną i szuwarową. Odmiennym krajobrazem odznacza się południowa część gminy. Jest to obszar równinny, urozmaicony wzniesieniami wydmyowymi, stanowiącymi ciekawy element morfologiczny, w przewadze pokryty kompleksami leśnymi. Dodatkowym elementem wzbogacającym krajobraz są zadrzewienia śródpolne i przydomowe.

Chronione siedliska przyrodnicze

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej na obszarze gminy stwierdzono występowanie siedlisk przyrodniczych chronionych w Polsce. Są to: lasy i zarośla łąkowe, ekstensywnie użytkowane łąki świeże, zalewane muliste brzegi rzek, brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych, starorzecza i naturalne zbiorniki wodne, olsy oraz na niewielkich powierzchniach murawy napiaskowe wykształcone kadłubowo. Wymienione chronione siedliska przyrodnicze występują w międzywałach rzek, w północnej i centralnej części gminy w obrębie i otoczeniu starorzeczy w Gorzycach, Wrzawach i Motyczu Poduchownym oraz w południowej części gminy w sąsiedztwie kompleksu lasów.

Zagrożenia środowiskowe

Gmina Gorzyce pomimo stwierdzonych w jej obrębie antropogenicznych oddziaływań, nie zalicza się do obszarów o znacząco przekształconych warunkach środowiska przyrodniczego. Do potencjalnych zagrożeń środowiskowych, zidentyfikowanych na terenie gminy zalicza się zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy i warunków hydrologicznych. Teren gminy ze względu na położenie w widłach Wisły i Sanu zalicza się do obszarów o wysokim stopniu narażenia na niebezpieczeństwo wystąpienia zagrożeń powodziowych. Wszystkie rzeki przepływające przez jej teren posiadają obustronne obwałowania. W czasie powodzi katastrofalnej w roku 2010 zalane zostały tereny na zachodzie gminy położone pomiędzy Wisłą a Łęgiem, w tym tereny zabudowy miejscowości Zalesie Gorzyckie i Sokolniki i Furmany

Zagrożenia cywilizacyjne związane z działalnością człowieka na terenie miejscowości Gorzyce występują przede wszystkim w związku z funkcjonowaniem dwóch dużych zakładów posiadające instalacje do wytopu aluminiowych stopów odlewniczych, objęte obowiązkiem uzyskania pozwolenia zintegrowanego, zaliczane do mogących znacząco oddziaływać na środowisko, są to Federal Mogul – Gorzyce S.A. i Alumetal Poland Sp. z o.o. W związku z powyższym oraz ze względu na fakt ich lokalizacji w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych, mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi.

System komunikacyjny stwarza zagrożenia dla środowiska głównie z tytułu transportu drogowego, a więc emisja spalin, generowanie hałasu, degradacja walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Największe zagrożenie hałasem i emisją spalin występuje wzdłuż dróg

krajowych, w mniejszym stopniu dotyczy to dróg powiatowych i gminnych. Na terenie Gminy Gorzyce arterie komunikacyjne stanowią bariery ekologiczne przegradzające naturalne korytarze i ciągi ekologiczne dolin rzecznych. Ponadto są też potencjalnym źródłem zanieczyszczenia ropopochodnymi pasów terenów położonych wzdłuż dróg.

Rolnictwo jest źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych związanych z niewłaściwą gospodarką nawozami mineralnymi. Zanieczyszczenia z rolnictwa stanowią zagrożenie związkami biogennymi dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Przemysł na terenie Gminy w największym stopniu wpływa na jakość środowiska. Determinująco wpływa na środowisko glebowe (skażenie siarką, metale ciężkie, eksploatacja kopalni), powietrze atmosferyczne (emisja zanieczyszczeń przez zakłady przemysłowe) oraz wody podziemnie i powierzchniowe (zrzuty niedoczyszczonych ścieków).

Zagadnienia związane ze sferą środowiskowo-przestrzenną były objęte zakresem sondażowych badań internetowych prowadzonych za pomocą ankiety internetowej w 2014 roku w związku z procesem budowania Strategii. Badania objęły dwa obszary:

- Szacunkową ocenę aktualnej sytuacji w gminie związanej ze stanem środowiska
- Wskazanie priorytetowych kierunków (poprzez wyrażenie opinii na temat ważności kilku podstawowych obszarów działania związanych z ochroną środowiska)

Syntetyczne wyniki sondażu wskazują na to że lokalna społeczność uznaje stan środowiska naturalnego w gminie jest niewystarczający.

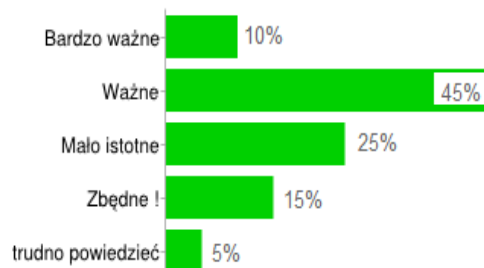
Pozostałe wyniki w zakresie ocen wskazują z jednej strony pozytywne praktyki wyrażające się w m.in. w trosce o otoczenie posesji, ale z drugiej strony większość uważa, że poziom stosowania segregacji odpadów jest niewystarczający (tak uważa 45% ankietowanych). Jeszcze bardziej radykalnie oceniana jest lokalna świadomość ekologiczna – tu samoocena jest dość niska.

Wyniki sondażu można zinterpretować jako rekomendację do intensyfikacji działań Gminy w zakresie organizacji systemów selektywnej zbiórki odpadów oraz wskazanie do działań edukacyjno-informacyjnych podnoszących poziom świadomości ekologicznej.

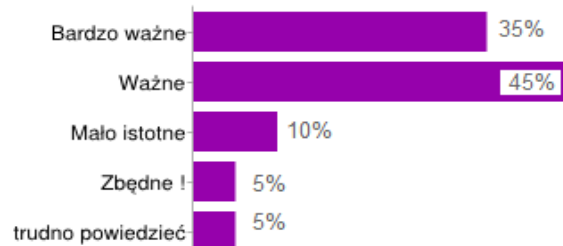
Wyniki sondaży w zakresie wskazania społecznego odczucia ważności wybranych działań związanych ze środowiskiem wskazują, że w zasadzie wszystkie najważniejsze obszary działań proekologicznych zdecydowanie zostały wskazane jako ważne, co można potraktować jako społeczną zgodę na umieszczenie tych obszarów działań w programie Strategii i nadanie tym stosownego znaczenia w hierarchii działań planowanych w okresie 2014-2020.

Rysunek 7 Wyniki sondaży związanych z oceną ważności przedsięwzięć sfery środowiskowo-przestrzennej

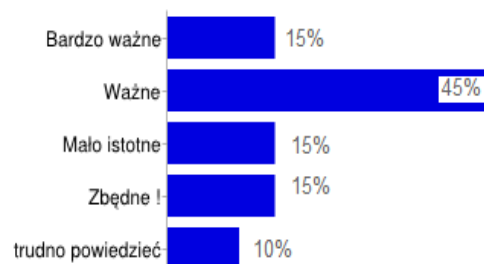
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

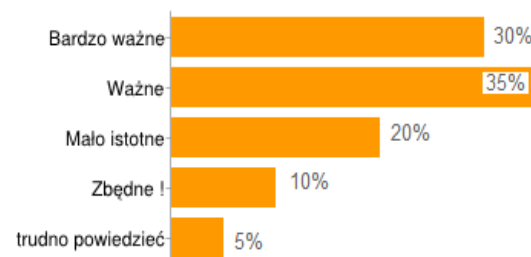
Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii

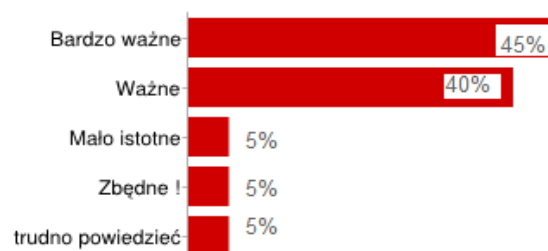
Dalsze działania w zakresie selekcji, wykorzystywania i zagospodarowania odpadów

Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Poprawa estetyki gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety sondażowej przeprowadzonej ramach prac nad Strategią.

Warto podkreślić, że przedstawione wyniki pozostają w dobrej zgodności z wnioskami ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych prowadzonych we wszystkich sołectwach. Jedynym obszarem spornym dotyczącym spraw ochrony środowiska naturalnego, który ujawnił się szczególnie intensywnie w sołectwach mocno dotkniętych skutkami wielkich powodzi które nawiedziły gminę Gorzyce jest podejście do spraw ochrony obszaru międzywała (zarówno w odniesieniu do zadrzewienia jak i możliwości eksploatacji materiału ziemnego z tych obszarów na cele związane z modernizacją wałów przeciwpowodziowych. Sprawa jest poważna i ma miejsce również w innych gminach jednakże, ze względu na fakt że pozostaje poza obszarem kompetencji władz gminnych może być jedynie przedmiotem postulatów do jednostek nadrzędnych.

Wnioski i rekomendacje

- W działaniach związanych z rozwojem nieuniknione jest uwzględnienie ochrony doliny Wisły i Sanu jako korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym krajowym w sieci oraz dolin cieków o znaczeniu regionalnym i lokalnym, zapewniających stabilność układów i procesów przyrodniczych oraz zachowanie bioróżnorodności. Jest to obszar konfliktowy szczególnie w miejscowościach, które doznały największych szkód powodziowych.
- Występuje pilna potrzeba rekultywacji i rewitalizacji (nadanie wartości użytkowych) obszarów po eksploatacji surowców ilastych w Zalesiu Gorzyckim, Trześni, Gorzycach i Wrzawach;
- Bardzo jest potrzebna eliminacja „dzikiej” eksploatacji kruszyw;
- Pilną potrzebą jest sprawa melioracji gruntów w sołectwach Wrzawy, Gorzyce, Motycze Poduchowne, Orlika
- Istnieje społeczna potrzeba prowadzenia działań w zakresie selektywnej zbiórki odpadów, jak również prowadzenia rozsądnej i dostosowanej do sytuacji kampanii podnoszącej świadomość ekologiczną. Sugerowanym działaniem jest dobrze przygotowana i systemowa kampania informacyjna eliminująca stereotypy.
- Działaniami, które powinny znaleźć się wśród priorytetów programu Strategii na lata 2014-2020 są zagadnienia związane z bezpieczeństwem energetycznym. W przypadku Gminy Gorzyce najważniejszymi obszarami działań z tego zakresu są:
- Termomodernizacja obiektów publicznych
- Promocja szerszego stosowania Odnawialnych Źródeł Energii
- Wykorzystanie wszelkich możliwości wsparcia zewnętrznego w zakresie budowania w Gminie Gorzyce instalacji z zakresu energetyki odnawialnej ze szczególną uwagą skierowaną na instalacje prosumenckie

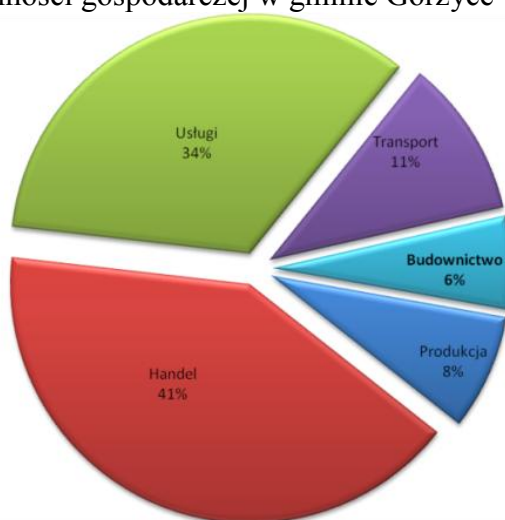
SFERA GOSPODARCZA

Wg danych BDL/GUS a terenie Gminy funkcjonuje 883 podmioty gospodarcze, z czego 854 to podmioty prywatne, 723 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 25 spółek i 3 spółdzielnie. Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej za rok 2013 przedstawiają się następująco:

- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności- 656
- jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności - 48
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym – 8,1
- podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym - 73
- podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 99,3

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów jest w dziedzinach handlu oraz usług, najmniej w budownictwie

Rysunek 8 Struktura działalności gospodarczej w gminie Gorzyce

Źródło: Urząd gminy

W gminie Gorzyce zlokalizowane są 3 piekarnie i 2 młyny. Funkcjonują 2 spółdzielnie: Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa.

Na terenie Gminy podstrefa Gorzyce w ramach Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Euro-Park Wisłosan o powierzchni około 21,5 ha. Teren ten przeznaczony pod zabudowę i działalność gospodarczą położony ok. 1 km od drogi krajowej Stalowa Wola - Sandomierz i ok. 20 km od Tarnobrzegu. Zakłady zlokalizowane na terenie Strefy należą do branży metalowej (produkcja stopów aluminium, odlewy z metali lekkich)

Na terenie Gminy funkcjonuje około 20 cegielni, które produkują ceramikę budowlaną. W Sokolnikach zlokalizowany jest Wytwórnia Mas Bitumicznych - Zakład Skanska S.A

Przemysł

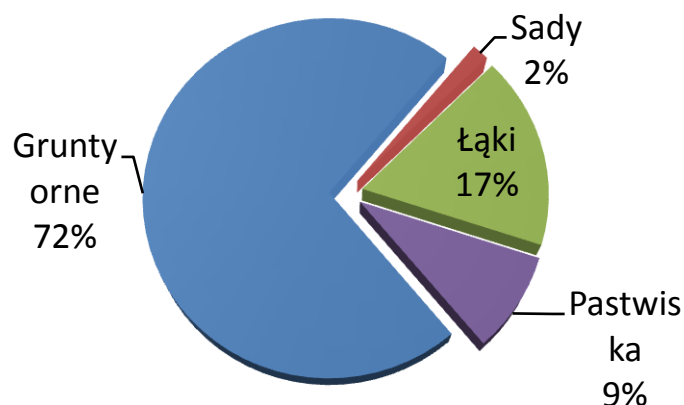
Najbardziej prestiżowym i wizerunkowym dla gminy Gorzyce podmiotem gospodarczym gminy jest zakład produkcyjny Federal Mogul S.A. Zakład ten powstał w wyniku przejęcia WSK Gorzyce przez korporację amerykańską Federal – Mogul w roku 2001. Spółka ta produkuje głównie tłoki z metali lekkich. Na terenie gminy funkcjonują również spółki działające na terenie wolnej strefy ekonomicznej tj. Alumetal Poland Sp. z o.o,

Press+Sintertechnik Sp.z o.o. oraz inne mniejsze. Na terenie gminy funkcjonuje 11 cegielni, produkujących ceramikę budowlaną. W roku 2002 na terenie gminy powstała podstrefa Gorzyce w ramach Tarnobrzeskiej Strefy Ekonomicznej „Euro Park Wisło-San”, o powierzchni 21 ha.

Rolnictwo

Gmina Gorzyce jest gminą wiejską, charakterze przemysłowo-rolniczym, z sektorem rozwijających się usług. W ogólnej powierzchni gminy użytki rolne stanowią ok. 65% a ich struktura przedstawia się następująco :

Rysunek 9 Struktura użytkowania gruntów gminy Gorzyce

Źródło: BDL

Przewaga terenów równinnych, duża powierzchnia użytków rolnych, znaczne powierzchnie dobrej jakości gleb, stabilny klimat, w którym można uprawiać większość roślin uprawnych, długi okres wegetacyjny 210 - 220 dni przyczyniają się do tego, że na terenie Gminy Gorzyce są korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa. W gminie istnieje 1 811 gospodarstw indywidualnych o średniej powierzchni 2,56 ha. Ok 90% gospodarstw nie przekracza 5 ha, co nie sprzyja opłacalności i wielkości produkcji, korzystne jest natomiast dla rozwoju rolnictwa zrównoważonego. Podstawowym kierunkiem produkcji roślinnej jest uprawa roślin mało-pracochłonnych tj. zbożowych i roślin okopowych. Dużą powierzchnię w strukturze zasiewów zajmuje uprawa ziemniaków oraz roślin pastewnych: okopowych oraz strączkowych pastewnych, motylkowych drobnonasiennych.

Rolnictwo Gminy Gorzyce obok funkcji ekonomicznej i społecznej spełnia funkcję przestrzenną. Różnorodne warunki do produkcji rolnej wynikają z naturalnych walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W północnej i zachodniej części gminy na bazie dobrych gleb występują sprzyjające warunki do rozwoju gospodarki rolnej. Na terenach tych uprawia się najbardziej wymagające ze wszystkich zbóż: pszenicę jary i jęczmień jary. W porównaniu z latami poprzednimi wprowadzane są dobre, wysokopienne odmiany pszenicy i jęczmienia. Z roślin przemysłowych na terenie wsi: Wrzawy, Zalesie Gorzyckie uprawiany jest burak cukrowy. W miejscowości Wrzawy uprawia się dużo **fasoli tycznej „wrzawskiej”**, która jest specjalnością tego obszaru i jest to związane z tradycją w tym zakresie. W strukturze obszarowej gospodarstwa o powierzchni od 1 – 2 ha stanowią ponad 26%, a działki rolne do 1 ha (statystycznie określane, jako gospodarstwa rolne) stanowią ponad 14%. Gospodarstwa te spełniają rolę samozaopatrzenia rolników.

Przedsiębiorczość

Pomimo ponad 456 podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy nie funkcjonują lokalne organizacje otoczenia przedsiębiorczości, które odgrywają ważną rolę w korzystaniu możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych w tym zakresie. Lokalna Grupa Działania Wisłosan, która prowadzi działania związane z przedsiębiorczością na terenach wiejskich ma siedzibę poza gminą Gorzyce, a jej oddziaływanie jest ograniczone. Pomimo to ankietowani podczas badań ankietowych mieszkańcy pozytywnie oceniają istniejące warunki lokalne, jako dobre do rozwoju przedsiębiorczości. Jednocześnie ww. osoby jeszcze bardziej jednoznacznie wskazują na potrzeby dalszych działań sprzyjających temu ważnemu obszarowi lokalnej gospodarki Z ww. oceną dobrze koresponduje też następna ankieta wskazująca pożądane kierunki działań związanych z rozwojem gospodarczym w okresie do roku 2020, w której ankietowani wykazują dużą zgodność, co do potrzeby wydzielania terenów inwestycyjnych.

Reasumując powyższe informacje należy stwierdzić, że rekomendacją wynikającą z analiz jest zawarcie w programie Strategii działań sprzyjających rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz przygotowywanie terenów inwestycyjnych.

Turystyka

Pomimo istniejących walorów naturalnych (m.in. ujście Sanu do Wisły) bardzo bogatego dziedzictwa kulturowego (m.in. ważne wydarzenia historyczne i długa historia osadnicza oraz uczestnictwo w programie Centralnego Okręgu Przemysłowego) oraz bezpośredniego sąsiedztwa Sandomierza – miasta o historycznym potencjale przeżywającego spektakularny rozkwit turystyka nie odgrywała dotychczas istotnej roli w rozwoju Gminy Gorzyce. Potwierdzają to wyraźnie sondaże wykonywane podczas budowania Strategii. Informacje pozyskane podczas spotkań konsultacyjno-informacyjnych w sołectwach zdają się również potwierdzać fakt, że istnieje niewykorzystany potencjał i warunki do rozwoju agroturystyki. Reasumując można stwierdzić, że wskazanym kierunkiem prowadzenia działań w ramach strategii na lata 2014-2020 powinny być również takie, które przyczyniłyby się do rozwoju tej ważnej i perspektywicznej dziedziny gospodarki lokalnej.

Promocja gminy

Przedstawiona powyżej nisza rozwoju gospodarki lokalnej (niewykorzystany potencjał jest powiązana ważnym obszarem aktywności, jakim jest promocja. Sondażowe badania internetowe prowadzone w 2014 roku w związku z opracowywaniem Strategii wskazują dość jednoznacznie potrzebę pilnego podjęcia działań w tym obszarze.

Większość ankietowanych wskazuje działania w tym zakresie, jako wysoce niewystarczające jednocześnie wskazując ten kierunek, jako pożądany w programie Strategii na lata 2014-2020.

Wnioski i rekomendacje

Reasumując powyższe analizy należy uznać, iż w okresie najbliższych lat, jako działaniami o najwyższym priorytecie powinny być:

- Przedsięwzięcia nastawione na promocję gospodarczą gminy, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz zachęcanie do utworzenia lokalnych instytucji otoczenia biznesu.
- Większe zaangażowanie w promocję gospodarczą gminy oraz związany z tym system działań informacyjnych dla inwestorów (np. poprzez Centrum Obsługi Inwestora utworzone w strukturze Urzędu Gminy lub udział w systemowym działaniu tego typu w ramach Tarnobrzeskiego Obszaru Funkcjonalnego)
- Podjęcie działań sprzyjających wykorzystaniu dużego potencjału do rozwoju usług związanych z turystyką

Infrastruktura techniczna

Infrastruktura komunikacyjna

Gmina Gorzyce obsługiwana jest generalnie komunikacją drogową. Charakterystyczne dla nieomal wszystkich ciągów drogowych (ulicznych) poza nowobudowanymi ulicami osiedli mieszkaniowych jest:

- niejednorodność parametrów przekroju ciągu tj. szerokości jezdni, pobocza, pasów drogowych,
- brak systemu odwodnienia głównie dla dróg gminnych.
- brak ciągów pieszych w zabudowie istniejącej

W zewidencjonowanej długości dróg gminnych ponad 83 % to odcinki o nawierzchni bitumicznej, ponad 2 % to drogi o nawierzchni gruntowej naturalnej. Pozostałe są drogami o nawierzchni twardej ulepszonej ((kostka, tłuczeń) i gruntowej ulepszonej (żwir, żużel). Przeprowadzona na drogach gminnych modernizacja ograniczyła się jedynie do ulepszenia nawierzchni bez wykonania podbudowy oraz robót takich jak poszerzenie poboczy, wprowadzenie w przekrój chodników w terenie zabudowanym i systemu odwodnienia. Wynika to z ograniczeń istniejącego zagospodarowania i trudności w pozyskaniu terenu na poszerzenie pasa drogowego

Przez obszar Gminy przebiegają następujące odcinki dróg publicznych:

Drogi krajowe

Głównym elementem układu realizującym zewnętrzne powiązania gminy jest droga krajowa Nr 77 Lipnik – Sandomierz – Stalowa Wola – Leżajsk – Tryńcza – Jarosław. – Radymno – Przemyśl zapewniająca możliwość pełnych powiązań z systemem ponadlokalnym w skali województwa, regionu i kraju. Droga ta częściowo obsługuje przyległy teren (zabudowa, wyjazdy ze zlokalizowanych przy trasie cegielni), co jednak w zasadniczym stopniu nie powoduje jej dysfunkcji jako połączenia prowadzącego ruch tranzytowy. Jest elementem ciągu drogowego Sandomierz (giełda rolna) – Przemyśl i dalej do przejścia granicznego w Medyce (Ukraina).

Droga wojewódzka

Droga wojewódzka Nr 854 stanowi połączenie w kierunku północno – wschodnim. Znaczenie funkcjonalne jak również ruch ogranicza istniejąca przeprawa promowa na rzece San w przysiółkach Czekał Pniowski – Czekał Wrzawski. Droga z racji pełnionej funkcji posiada

kategorię drogi wojewódzkiej klasy Z, lecz charakteryzuje się niejednorodnością wymaganych parametrów przekroju ciągu tj. szerokość jezdni, poboczy i pasów drogowych.

Drogi powiatowe

Łącznie w gminie Gorzyce jest ich 24,9 km i wszystkie one posiadają nawierzchnię twardą ulepszoną. Stan nawierzchni dróg powiatowych jest różnicowany od dobrego do zadowalającego. Drogi te obsługują głównie miejscowości: Trześń, Sokolniki, Furmany, Orliśka oraz Wrzawy i spełniają funkcję dróg zbiorczych

Drogi gminne

Uzupełniającą sieć dróg publicznych stanowią drogi gminne. Łączna ich długość wynosi 52,4 km. Stan techniczny nawierzchni dróg jest różnicowany od dobrego do niezadowalającego. Zasadniczo najlepiej przedstawia się stan dróg o nawierzchni bitumicznej, których nawierzchnię odnowiono i odbudowano po powodzi. Nadanie nowych numerów drogom gminnym połączone zostało z weryfikacją dotychczasowego układu z wyłączeniem dróg wewnętrznych. Obecny układ funkcjonalny dróg gminnych spełnia kryterium kwalifikacji przewidziane ustawą o drogach publicznych i stanowi:

- drogi łączące poszczególne sołectwa i stanowiące powiązania z gminami sąsiednimi,
- drogi użytkowane przez większość mieszkańców gminy, przy których znajdują się obiekty użyteczności publicznej,
- drogi obsługujące lokalną zabudowę mieszkaniową

Komunikacja zbiorowa

Obsługę komunikacyjną zbiorową tworzą autobusy PKS pośpieszne na trasie Sandomierz – Stalowa Wola, (Kielce, Łódź, Rzeszów, Warszawa, Wrocław) autobusy PKS z dworca w Tarnobrzegu, jako obsługa lokalna gminy Uzupełnieniem jest prywatna komunikacja autobusowa i mikrobuserowa zwłaszcza w dowozie dzieci do szkoły.

Ruch pieszy i rowerowy

Poza ulicami obsługującymi osiedle mieszkaniowe w Gorzycach oraz jednostronnym chodnikiem przy kościele w Trześni (dł. ok. 0,5 km), generalnie występuje brak chodników dla ruchu pieszego. Zrealizowany został chodnik jednostronny wzdłuż drogi krajowej o długości ok. 1 km od przystanku autobusowego przy moście na rzece Łęg do siedziby Urzędu Gminy.

Bardzo popularny ruch rowerowy odbywa się na jezdniach ulic i dróg, gdzie stwarza duże zagrożenie bezpieczeństwa. Przeprowadzony remont drogi krajowej i wprowadzenie w przekrój drogowy utwardzonych poboczy zwiększyły bezpieczeństwo ruchu rowerowego na tej drodze.

W ostatnim czasie w gminie Gorzyce został oddany odcinek ciągu pieszo - rowerowego przy drodze gminnej tj. ul. Działkowców w Gorzycach na dług. 0,5 km (łączna długość ciągu pieszo rowerowego przy tej drodze wynosi 0,7 km) natomiast w budowie jest dalszy odcinek ciągu pieszo – rowerowego przy drodze krajowej nr 77 w Gorzycach na dług. 0,3 km.

W odniesieniu do dróg powiatowych to najlepiej przedstawia się sytuacja przy drodze powiatowej Trześń - Grębów ponieważ na całej długości zabudowy w miejscowościach Trześń i Sokolniki występuje chodnik dla pieszych, łącznie ok. 4,5 km, w Furmanach - ok. 0,7 km, we

Wrzawach - ok. 0,6 km. Przy drogach gminnych występują chodniki jedynie na terenie miejscowości Gorzyce i Osiedla Gorzyce. Przy drodze wojewódzkiej nr 854 brak chodnika.

Linie kolejowe

Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa Łódź Kaliska - Dębica na odcinku 3,3 km z mostami kolejowymi w Zalesiu Gorzyckim na rzece Wiśle i Trześni na rzece Trześniówce. Gmina nie posiada stacji i przystanków kolejowych. Obsługa pasażerska odbywa się ze stacji położonych na terenie ościennych jednostek administracyjnych: Sandomierza i Grębowa.

Elektroenergetyka

Obszar gminy Gorzyce z wyjątkiem „Osiedla Gorzyce” zasilany jest w energię elektryczną napięciem 15 kV 2-ma liniami napowietrznymi:

- 15 kV „Trześć – Stalowa Wola”,
- 15 kV „Trześć – Sokolniki”

Przez obszar gminy przebiega linia Najwyższych Napięć 220 kV „Chmielów - Stalowa Wola”, oraz linie:

- Linia 110 kV dwutorowa „Stalowa Wola – Sandomierz”
- Linia „Stalowa Wola – Gorzyce”,
- Linia 110 kV „Gorzyce – Trześć”,
- Linia 110 kV „Gorzyce – Ożarów”,
- Linia 110 kV „Gorzyce – Trześć”,
- Linia 110 kV „HSO Sandomierz – Tarnobrzeg”,
- Linia 110 kV „ Chmielów – Olendry ”.

Przebiegające przez obszar gminy linie elektroenergetyczne Najwyższych Napięć 220 kV, i Wysokich Napięć 110 kV wymagają strefy ochronnej, w obrębie której nie należy lokalizować obiektów kubaturowych ze względu na ochronę ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego

Analiza urządzeń elektroenergetycznych gminy, głównych źródeł zasilania sieci średniego napięcia, stacji transformatorowych 15/0,4 kV, sieci niskiego napięcia wykazuje że:

- GPZ Gorzyce i GPZ Trześć posiada dość znaczne rezerwy mocy,
- stacje transformatorowe 15/0,4 kV i sieć średniego napięcia są w dobrym stanie technicznym,
- większość z nich była modernizowana
- najnowsze stacje, sieć średniego i niskiego napięcia posiadają Trześć i Wrzawy, w których przeprowadzona była modernizacja urządzeń elektroenergetycznych.

Dostęp do sieci Internet

W Gminie Gorzyce największa liczba użytkowników sieci Internet korzysta z niego poprzez sieć telewizji kablowej – osiedle Gorzyce. Użytkownicy z pozostałej części gminy korzystają z Internetu poprzez sygnał radiowy emitowany z nadajnika umieszczonego na kominie kotłowni Federal- Mogul Gorzyce S.A, poprzez usługę „Neostrada” oferowaną przez T.P. S.A. oraz poprzez sieć GSM.

Sieć telefonii komórkowej

Gmina Gorzyce jest w 100% w zasięgu działania sieci cyfrowej telefonii komórkowej. Nadajniki sieci komórkowej umieszczone są na kominie kotłowni Federal-Mogul Gorzyce S.A.

Gazownictwo

Przez środek gminy ze wschodu na zachód przebiegają 3 gazociągi wysokoprężne:

- 500 CN 40 Rozwadów – Sandomierz,
- 400 CN 40 Rozwadów – Sandomierz,
- 250 CN 40 Stalowa Wola – Sandomierz

oraz odgałęzienie od w/w gazu: 250 CN Trześć – Jeziórko, które pierwotnie zasilalo stacje redukcyjną dla potrzeb Kopalni Siarki Jeziórko. Aktualnie ze względu na likwidację stacji rurociąg ten jest nie wykorzystywany. Wykorzystując istniejące możliwości gmina jest w pełni zgazyfikowana poprzez realizację 3-ch stacji redukcyjno – pomiarowych.

Najstarsza stacja redukcyjno – pomiarowa I i II stopnia usytuowana na terenie WSK Gorzyce o przepustowości $Q_n = 8000 \text{ Nm}^3/\text{h}$ zasila gazociąg $\Phi 100 \text{ CN } 40$ jako odgałęzienie od gazu 250 CN 40 obsługuje zakład oraz zasila sieć średnioprężną 100 – 80 – 63 – 50 sołectw Wrzawy, Gorzyce, Motycze Poduchowne, Orliśka.

Największymi odbiorcami gazu są Federal – Mogul Gorzyce S.A., Spółdzielnia Mieszkaniowa Gorzyce oraz piekarnie. Należy zauważyć, że wszystkie szkoły, domy kultury oraz remizy strażackie wykorzystują gaz dla potrzeb grzewczych. Również ok. 20% indywidualnych odbiorców posiada system grzewczy wykorzystując, jako paliwo gaz ziemny. Zabudowa wielorodzinna posiada instalację gazową przygotowując ciepłą wodę użytkową. Administratorem sieci gazowej wysoko-, średnio- i niskoparametrowej jest Karpacka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Sandomierzu, która dysponuje swoją jednostką terenową - Rozdzielnią Gazu Gorzyce. Analiza istniejącego systemu zaopatrzenia obszaru gminy wskazuje na znaczne rezerwy przepustowości w istniejącym systemie stacji i sieci rozdzielczej, co zabezpiecza kierunkowe potrzeby jak również stwarza możliwości lokalizacji odbiorców zgłaszających duże potrzeby w zakresie zaopatrzenia w gaz.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy Gorzyce istnieją dwa systemy ciepłownicze obsługujące osiedle mieszkaniowe będące własnością Spółdzielni Mieszkaniowej Gorzyce, obiekty towarzyszące zlokalizowane na osiedlu oraz zabudowę przemysłową. W 2006 r. System zaopatrzenia w ciepło zabudowy osiedlowej mieszkaniowej i usługowej gdzie dotychczas źródłem ciepła była kotłownia zakładowa Federal-Mogul Gorzyce S.A., aktualnie jest realizowany przez Przedsiębiorstwo ANDBUD, który w tym celu wykorzystuje 5 kotłowni osiedlowych zasilanych gazem. Zmodernizowano również istniejącą sieć oraz zrealizowano sieć rozdzielczą preizolowaną. Zabudowa przemysłowa obsługiwana jest przez kotłownię Federal – Mogul Gorzyce S.A.. Zainstalowane są 2 kotły gazowe o mocy znamionowej 18,5 MW każdy. Kotły zasilane są gazem wysokometanowym. Zaspokojenie potrzeb cieplnych pozostałej zabudowy mieszkaniowej: szkoły, domy kultury, Urząd Gminy, remiza strażacka, przedszkola następuje przez zrealizowane lokalne kotłownie gazowe. Również ok. 5–20% zabudowy jednorodzinnej posiada instalacje centralnego ogrzewania opalane gazem. Pozostała zabudowa pokrywa potrzeby cieplne poprzez kotłownie opalane węglem i koksem oraz tradycyjne ogrzewanie piecami.

Zaopatrzenie w wodę

Ujęcie to zlokalizowane jest nad rzeką Łęg, w kierunku południowo – wschodnim od Federal-Mogul Gorzyce S.A., na terenie stanowiącym pastwiska i łąki. Odległość studni od zakładu wynosi 700 – 1000 m, natomiast od rzeki 90 – 140 m. Ujęcie zlokalizowane jest na tarasie zalewowym dolnego biegu rzeki Łęg, prawobrzeżnego dopływu Wisły. Na terenie tarasu wykonane są wały przeciwpowodziowe. Źródłem wody podziemnej jest czwartorzędowy poziom wodonośny, związany z serią osadów piaszczysto – żwirowych. Warstwa wodonośna znajduje się na głębokości około 15 – 16 m p.p.t. Utwory czwartorzędowe spoczywają bezpośrednio na nieprzepuszczalnej warstwie trzeciorzędowych ilów krakowieckich, natomiast w stropie utworów czwartorzędowych brak jest warstwy nieprzepuszczalnej, co powoduje, że warstwa wodonośna pozostaje pod wpływem opadów atmosferycznych. Główne czynniki zasilające warstwę wodonośną to wody rzeki Łęg i opady atmosferyczne. Spływ wód podziemnych ma kierunek północno – zachodni.

Jakość wody surowej tak pod względem fizykochemicznym, jak i bakteriologicznym nie odpowiada wymogom rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Woda wymaga więc uzdatniania poprzez chlorowanie oraz redukcję jonów żelaza i manganu. Proces uzdatniania wody realizowany jest w stacji uzdatniania wody.

Zużycie wody

Woda uzdatniona z ujęcia wykorzystywana jest do prowadzenia procesów technologicznych w Federal-Mogul Gorzyce S.A. Alumetal-Poland Sp. z o.o., Press+Sintertechnik Sp.z o.o., AIMT Polska Sp. z o.o., na potrzeby socjalno – bytowe załogi oraz w związku z zamknięciem „ujęcia Wrzawy” do zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy a także na potrzeby pracy stacji uzdatniania wody. Gmina Gorzyce jest właścicielem ujęcia, które obecnie eksploatowane jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Gorzycach.

Rysunek 10 Struktura rozbioru wody z sieci wodociągowej gminy

Źródło : Urząd gminy

Gospodarka stałymi odpadami komunalnymi

Gospodarka odpadami komunalnymi w gminie Gorzyce została w roku 2013 dostosowana do wymagań wynikających ze zmiany przepisów, w szczególności do zmienionej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 z późn. zm.). Gmina w drodze przetargu wyłoniła przedsiębiorcę, który odbiera odpady z nieruchomości zamieszkałych i następnie je zagospodarowuje. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych (zakłady przemysłowe i usługowe, obiekty użyteczności publicznej, itd.), na których powstają odpady komunalne, zobowiązani są do zawarcia indywidualnych umów na odbiór i zagospodarowanie odpadów z wybranym przez siebie przedsiębiorcą. Obecnie sporadycznie występuje problem tzw. „dzikich wysypisk”. Na bieżąco podejmowane są działania ich likwidacji.

Tabela 1 Ilość odebranych odpadów

Lp.	Rok	Ilość (m ³)	Ilość (t)
1.	2005	21761,4	2332,41
2.	2006	21748,4	2331,07
3.	2007	24611,8	2 633,62
4.	2008	24373,12	2659,46
5.	2009	23307,72	2463,31
6.	2010	21391	2502,79
7.	2011	31750,13	3409,9
8.	2012	28187	2932,83
9.	2013	197130,6	21265,39

Źródło : Urząd gminy

Gospodarka nieczystościami ciekłymi

Eksploatacją oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Gorzyce zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Gorzycach, który jest jednostką organizacyjną Gminy Gorzyce. Na terenie gminy całkowicie skanalizowane są miejscowości – Gorzyce, Trześń, Sokolniki, Furmany, Orlika, Zalesie Gorzyckie i Motycze Poduchowne. Miejscowość Wrzawy, która cechuje się rozproszoną zabudową, nie jest objęta siecią kanalizacji sanitarnej. System kanalizacyjny gminy obejmuje 138 km sieci kanalizacji sanitarnej, przy czym sieć ciśnieniowa ma długość 114,4 km, sieć grawitacyjna 19,2. Sieć kanalizacji deszczowej ma długość ok. 5 km.

Tabela 2 Ilość odebranych ścieków

Lp.	Rok	Ilość (m ³)
1.	2005	743 500
2.	2006	696 900
3.	2007	717 000
4.	2008	703 300
5.	2009	719 150
6.	2010	826 400
7.	2011	810 400
8.	2012	816 250
9.	2013	833 500

Źródło : Urząd gminy

Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Gorzycach. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna. Do oczyszczalni odprowadzane są ścieki socjalno-bytowe z nieruchomości zamieszkałych oraz niezamieszkałych (zakładów przemysłowych, usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej) oraz oczyszczone ścieki przemysłowe z Federal - Mogul GorzyceSp. z o.o..

Gmina Gorzyce będąca właścicielem oczyszczalni posiada pozwolenie wodno-prawne na odprowadzanie do rzeki Łęg w km 3+950 z mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków komunalnych w Gorzycach.

Ścieki opadowe

Zlewnia kanalizacji deszczowej obejmuje 201 000 m² powierzchni. Wody deszczowe odprowadzane są z terenu:

- zabudowy przemysłowej,
- osiedla mieszkaniowego wielorodzinnego w Gorzycach.

Roczna wysokość opadu atmosferycznego wg IMGW dla tego terenu wynosi 545,5 mm rocznie. co daje $W \text{ śr d} = 42,20 \text{ m}^3/\text{d}$.

Gospodarka odpadami przemysłowymi

Odpady przemysłowe powstają przede wszystkim na terenie największego zakładu produkcyjnego w gminie Federal - Mogul Gorzyce Sp. z o.o. oraz w mniejszych spółkach: Alumetal Gorzyce Sp. z o.o., Press+Sintertechnik Sp.z o.o., AIMT Polska Sp. z o.o., i w zakładach usługowych, np. naprawy samochodów. W wyniku prowadzonej działalności przez Federal-Mogul Gorzyce Sp. z o.o. wytwarzane są odpady niebezpieczne i inne niż niebezpieczne.

. Największe przedsiębiorstwa posiadają zintegrowane pozwolenia na prowadzenie swoich instalacji. W tych pozwoleniach podana jest szczegółowa charakterystyka instalacji przemysłowych oraz rodzaje i dopuszczalne poziomy emisji i wytwarzania odpadów a także sposoby ich zagospodarowania. Dotyczy to także ścieków przemysłowych.

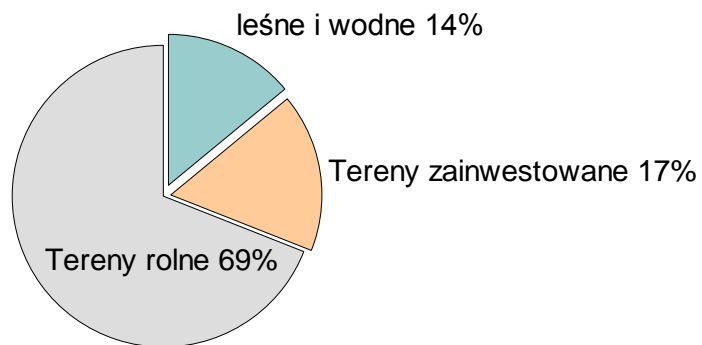
Ścieki przemysłowe

Ze względu na skład, źródło powstawania i sposób unieszkodliwiania, ścieki przemysłowe można podzielić na dwie zasadnicze grupy: ścieki emulsyjne tj. stężone (zużyte chłodziwa emulsyjne) i popłuczne (zużyte kąpiele myjące) oraz ścieki chemiczne tj. galwaniczne i pochodzące z laboratoriów chemicznych. Aktualnie zrzucane jest $Q \text{ śr. d} = 356 \text{ m}^3$. Łącznie w ciągu roku powstaje ok. 130 000 m³ ścieków przemysłowych.

Gospodarka przestrzenna

Struktura przestrzenna gminy Gorzyce charakteryzuje się w miarę skoncentrowaną zabudową wiejską (jednorodzinną i zagrodową) w miejscowościach Trześć, Furmany, Sokolniki i centralnie położonymi. Gorzycami z dominującymi elementami zabudowy przemysłowej i wielorodzinnej. Zabudowa miejscowości Wrzawy ma charakter rozproszony. Pod względem stopnia użytkowania struktura przestrzenna przedstawia się następująco:

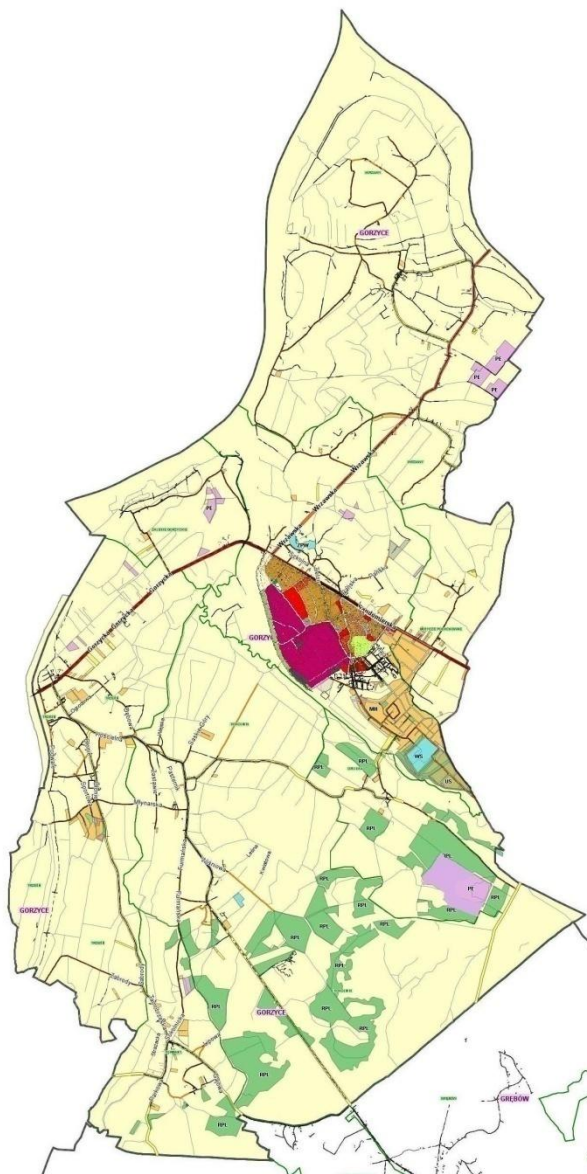
Rysunek 11 Struktura przestrzenna gminy

Źródło: Urząd gminy

Gmina Gorzyce jest pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w 13,56%. Sporządzono je dla 940,39 ha. Aktualnie w ujęciu graficznym przedstawia się to następująco:

Rysunek 12 Pokrycie gminy planami zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Urząd gminy Gorzyce

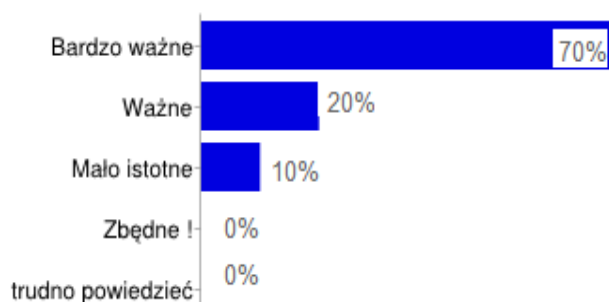
W czasie opracowywania strategii w gminie Gorzyce było następujące pokrycie obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy Plan Ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce uchwalony uchwałą Nr IV/12/88 Gminnej Rady Narodowej w Gorzycach z dnia 28 grudnia 1988 r. - MPZP uchwalony uchwałą nr XXXI/233/55/97 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 17 grudnia 1997 r.
- Miejscowy Plan Ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce uchwalony uchwałą nr IV/12/88 Gminnej Rady Narodowej w Gorzycach z dnia 28 grudnia 1988 r. - MPZP uchwalony uchwałą nr XXIII/163/2000 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 25 października 2000 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego drogi dojazdowej i mostu na rzece Łęg w Orłiskach i Gorzycach - MPZP uchwalony uchwałą Nr XXIV/177/2000 Rady Gminy w Gorzycach dnia 30 listopada 2000 r.
- Miejscowy Plan Ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce uchwalony uchwałą Nr IV/12/88 Gminnej Rady Narodowej w Gorzycach z dnia 28 grudnia 1988 r. - MPZP gminy Gorzyce – IV zmiana (II część) uchwalony uchwałą nr XXX/228/2001 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 19 września 2001 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Nr 8/1/2003 - Gorzyce - Osiedle - MPZP gminy Gorzyce uchwalony uchwałą nr XI/56/2003 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 28 sierpnia 2003 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Nr 9/2/2003 (wieś Wrzawy – Kąty) - MPZP uchwalony uchwałą nr XI/57/2003 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 28 sierpnia 2003 r.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Gorzyce - MPZP uchwalony uchwałą nr XV/84/03 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 29 grudnia 2003 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Trześć – Błonie - MPZP uchwalony uchwałą nr XV/86/03 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 29 grudnia 2003 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa jednorodzinnego Nr 1/11/2005 Gorzyce – Przybyłów II, położonego w miejscowości Gorzyce - MPZP uchwalony uchwałą nr IX/52/07 Rady Gminy Gorzyce z dnia 29 maja 2007 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Nr 1/12/2006 o nazwie: „Obszar Wielofunkcyjny - Gorzyce i Motycze Poduchowne” - MPZP uchwalony uchwałą nr XXVII/164/08 Rady Gminy Gorzyce z dnia 26 września 2008 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Nr 2/13/2006 o nazwie: „Gorzyce – Przybyłów, Część Rekreacyjna” - MPZP uchwalony uchwałą nr XXVII/165/08 Rady Gminy Gorzyce z dnia 26 września 2008 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Niwka-Żabieniec i Centrum w Gorzycach - MPZP uchwalony Uchwałą Nr XXVII/145/12 Rady Gminy Gorzyce z dnia 30 sierpnia 2012 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu „Sokolniki I” i „Sokolniki II” gmina Gorzyce - MPZP uchwalony uchwałą Nr XXXVI/206/13 Rady Gminy Gorzyce z dnia 29 kwietnia 2013 r.

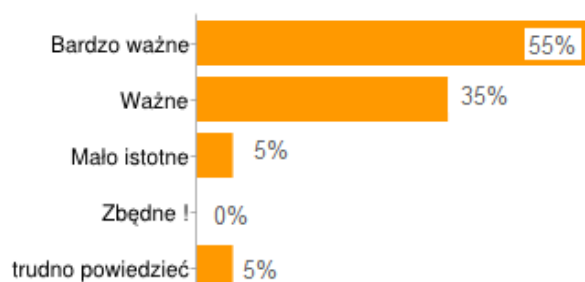
Sieć osadnicza połączona jest systemem komunikacji drogowej. Komunikacja kolejowa nie odgrywa istotnej roli w funkcjonowaniu gminy. Obszar środkowy i południowo – środkowy gminy zagospodarowany jest rolniczo, natomiast w części południowej gminy zalegają kompleksy leśne

Badania sondażowe związane z procesem budowania strategii odnoszące się do obszaru infrastruktury wskazują pożądane kierunki działań w tym zakresie na przyszłość. Można uznać, że zaprezentowane wyniki potwierdzają wnioski wynikające z analiz problemów zgłaszanych podczas spotkań realizowanych we wszystkich jednostkach pomocniczych gminy które były realizowane w okresie budowania Strategii, a tym samym stanowią przesłankę przy określaniu celów i działań służących osiągnięciu rezultatów oczekiwanych perspektywie roku 2020.

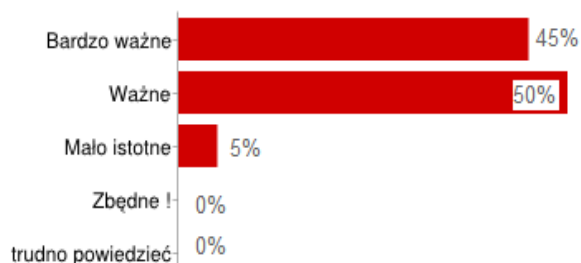
Poprawa infrastruktury drogowej (remonty i budowa dróg 2020]

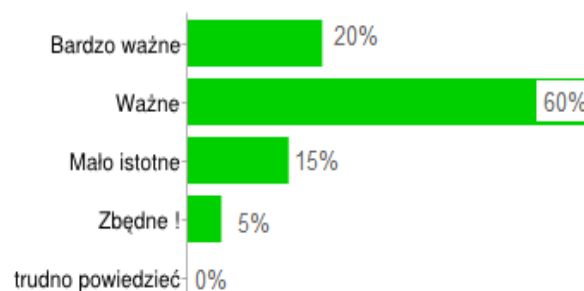
poprawa i rozbudowa oświetlenia ulicznego

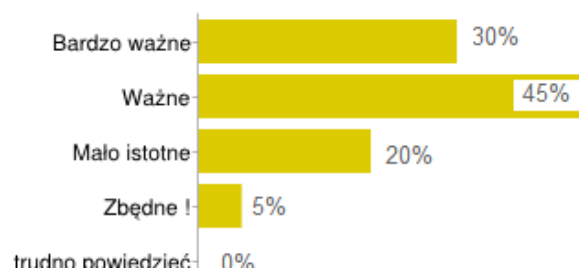
Budowa i remonty chodników

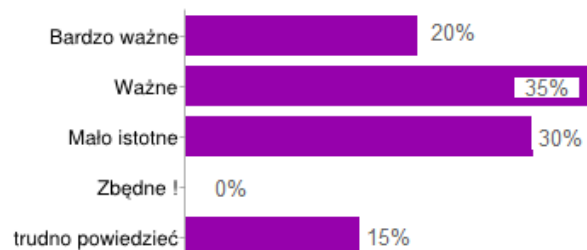
Budowa i remonty parkingów

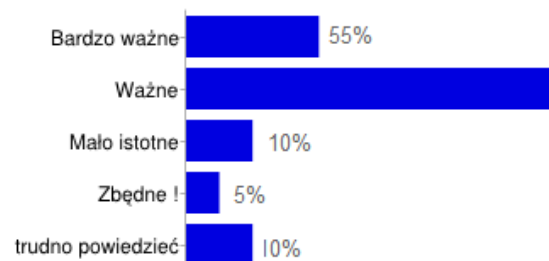
Budowa ścieżek rowerowych

Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej

Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych podczas badań ankietowych poprzez Internet

Ujawniające się w przedstawionych powyżej diagramach dominacje pozostają w bardzo dobrej relacji do wniosków pozyskanych podczas spotkań konsultacyjno-informacyjnych

prowadzonych we wszystkich sołectwach gminy w 2014 roku w związku z procesem budowania Strategii.

Wnioski i rekomendacje:

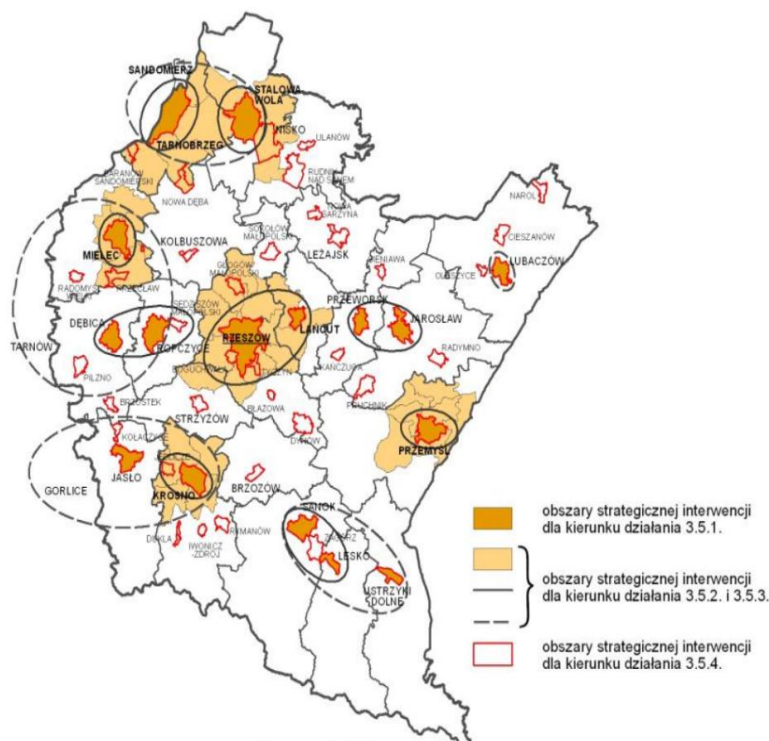
Reasumując powyższe analizy można przyjąć, jako rekomendację programu Strategii, jako ważnych obszary priorytetowe:

- Poprawę infrastruktury drogowej (obejmującą również chodniki i parkingi) – najwyższy priorytet
- Rozwój i modernizacja systemu oświetlenia ulic i placów
- Rozbudowę systemów wodno-kanalizacyjnych
- Poprawa estetyki ulic i przestrzeni gminy

Współpraca ponadlokalna

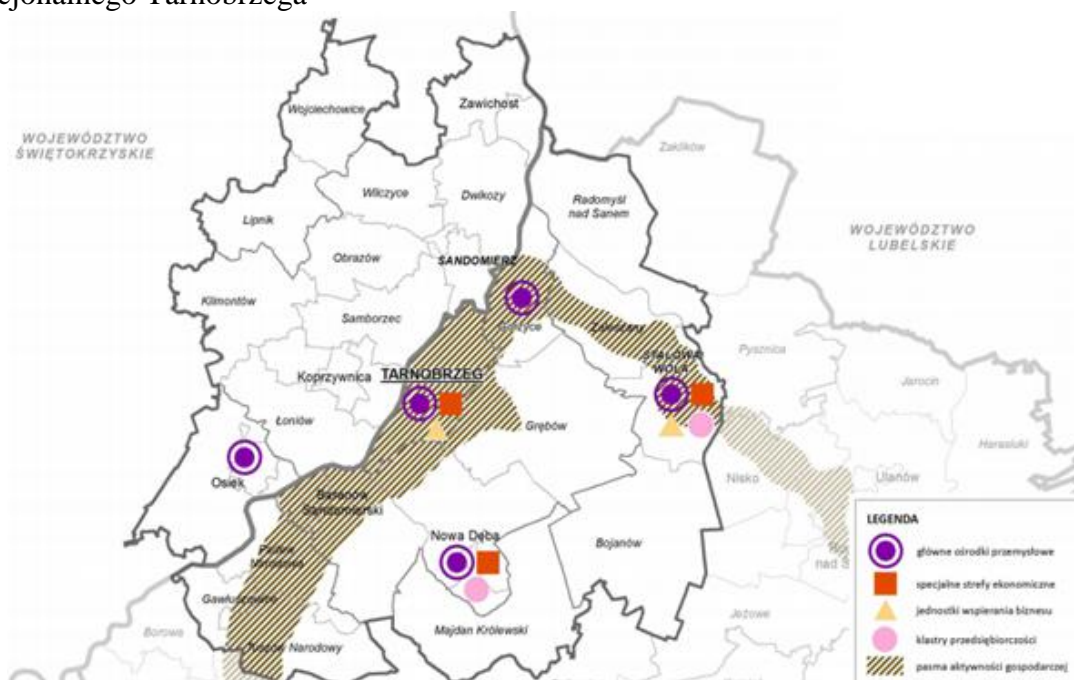
Istotnym elementem rozwoju gospodarczego jest współpraca międzygminna, regionalna i ponadregionalna. Gmina Gorzyce została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzega, co pozwala na udział w programach wsparcia terytorialnego planowanych, jako Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) w perspektywie finansowej 2014-2020. Bliskie sąsiedztwo miast Stalowej Woli oraz Sandomierza pozwala na rozwijanie w ramach współpracy ośrodka gospodarczego zdolnego pod względem potencjału konkurować z okolicznymi stolicami regionów podkarpackiego, świętokrzyskiego oraz lubelskiego.

Rysunek 13 Miejsce gminy Gorzyce w regionalnej strukturze Miejskich Obszarów Funkcjonalnych

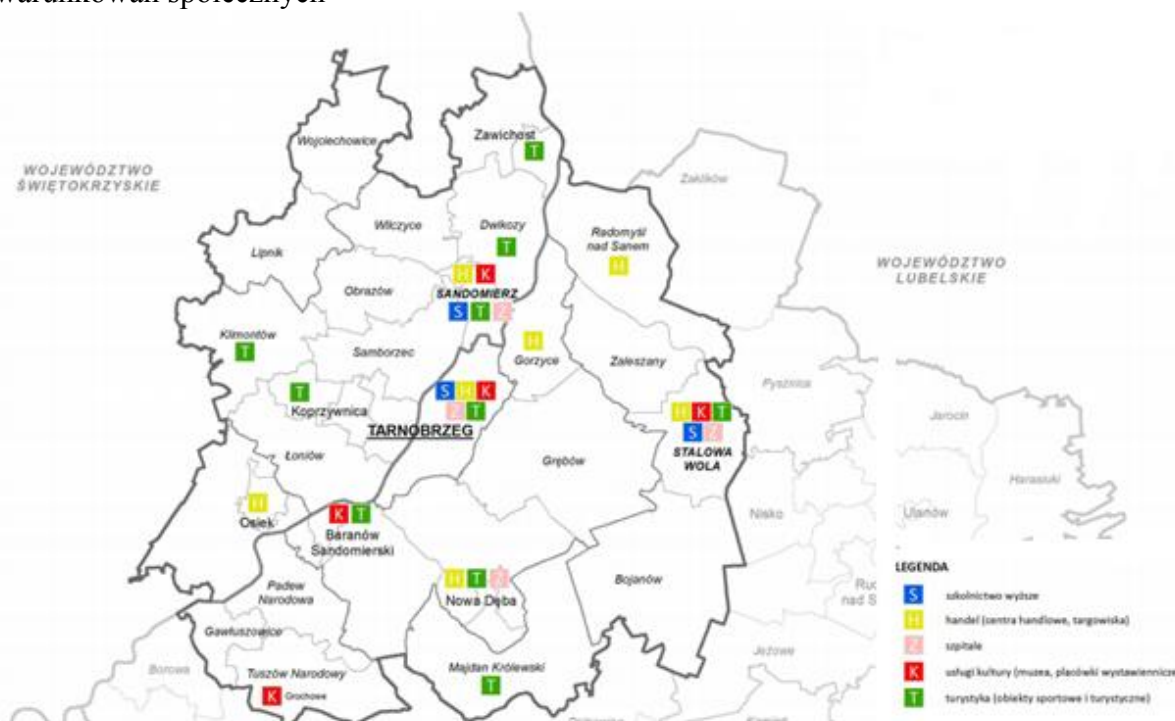
Źródło: Strategia rozwoju województwa Podkarpackiego – aktualizacja na lata do 2020

Rysunek 14 Gmina Gorzyce na tle uwarunkowań gospodarczych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzega

Źródło: Publikacja Podkarpackiego Biura Planowania Przestrzennego pt.: „Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego” – Rzeszów - 2012

Rysunek 15 Funkcje gminy Gorzyce w ramach w ramach MOF Tarnobrzeg w kontekście uwarunkowań społecznych

Źródło: Ekspertyza Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania. S. Leszczyckiego w ramach prac nad aktualizacją i uzupełnieniem Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2007-2020

Rysunek 16 Gmina Gorzyce na tle MOF Tarnobrzeg

Źródło: Publikacja Podkarpackiego Biura Planowania Przestrzennego pt.: „Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego” – Rzeszów - 2012

Uwzględniając zobrazowane powyżej uwarunkowania przestrzenne oraz sieć powiązań funkcjonalnych zarówno w regionie Podkarpacia optymalnym kierunkiem rozwoju gminy wydaje się być prowadzenie lokalnej polityki rozwoju polegającej na ewolucyjnym rozszerzaniu wyjściowego układu przestrzennego opartego na partnerstwie z Miastem Tarnobrzegiem oraz gminami Nowa Dęba, Baranów Sandomierski i Grębów. Czynnikiem sprzyjającym w takiej polityce są możliwości wsparcia wynikające z koncepcji Zintegrowanych Inicjatyw Terytorialnych (ZIT). Tereny gminy Gorzyce w Planie Zagospodarowania Przestrzennego (KPZK 2030) zostały zaliczone do Tarnobrzeskiego Obszaru Funkcjonalnego, co może być źródłem dodatkowych korzyści. Przypisanie gminy Gorzyce do grupy 4 gmin powiązanych gospodarczo z Tarnobrzegiem wskazanym w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego, jako jeden z ośmiu w regionie biegunów wzrostu oznacza możliwość sięgnięcia po niedostępne dla gmin znajdujących się poza tymi obszarami dotacji. Środki te są przeznaczone na działania rozwojowe związane z wykorzystaniem puli dedykowanych środków przeznaczonych na wsparcie terytorialne wydzielonych w ramach RPO Województwa Podkarpackiego na Zintegrowane Inwestycje Rozwojowe. Głównym celem tych funduszy jest wzmocnienie rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych, jako ośrodków koncentracji aktywności inwestycyjnej związanej rozwojem gospodarczym regionu.

Ze względu na szczególne położenie gminy Gorzyce w sąsiedztwie granic województwa świętokrzyskiego oraz znaczących ośrodków miejskich jak Stalowa Wola i Sandomierz stwarza dodatkowe szanse związane z rozwojem partnerstwa ponadregionalnego w układzie Tarnobrzeg-Stalowa Wola-Sandomierz. List intencyjny podpisany przez reprezentantów tych miast stanowi formalne umocowanie ww. partnerstwa, a centralne położenie gminy Gorzyce w tym układzie pozwala na jej udział w większych przedsięwzięciach ponadregionalnych np. w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej.

SFERA SPOŁECZNA

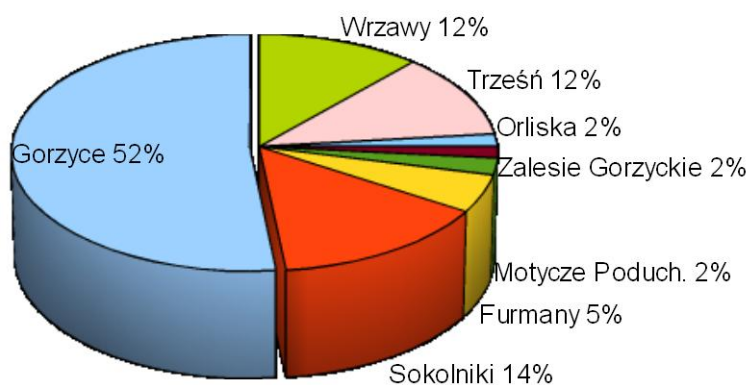
Sytuacja demograficzna

W skali ludności całej gminy najliczniejsza populacja zamieszkuje w miejscowości gminnej w Gorzycach obejmująca ponad połowę ogólnej liczby mieszkańców gminy. Pozostałe miejscowości można podzielić na dwie grupy:

Wrzawy, Trześć, Sokolniki – w których mieszka po ok. 12% ogółu

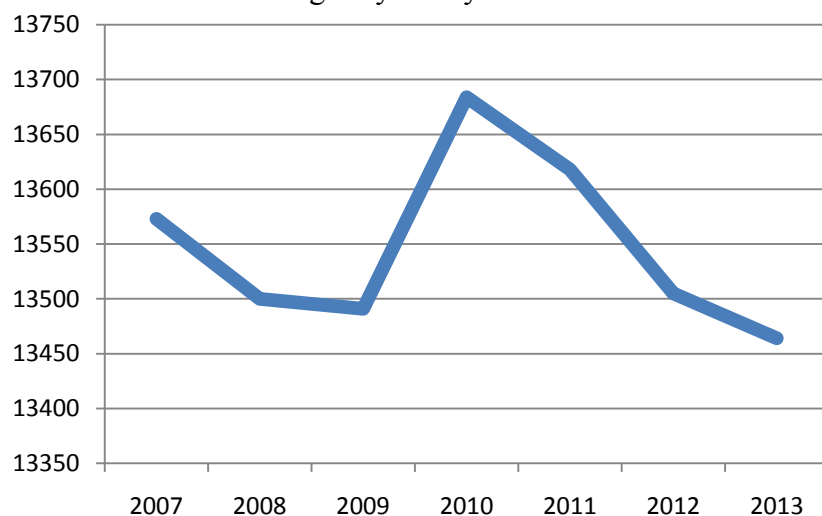
Furmany, Orliśka, Motycze Poduchowne Zalesie Gorzyckie – po ok. 2%

Ludność gminy wg sołectw

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 17 Dynamika zmian ludności gminy Gorzyce

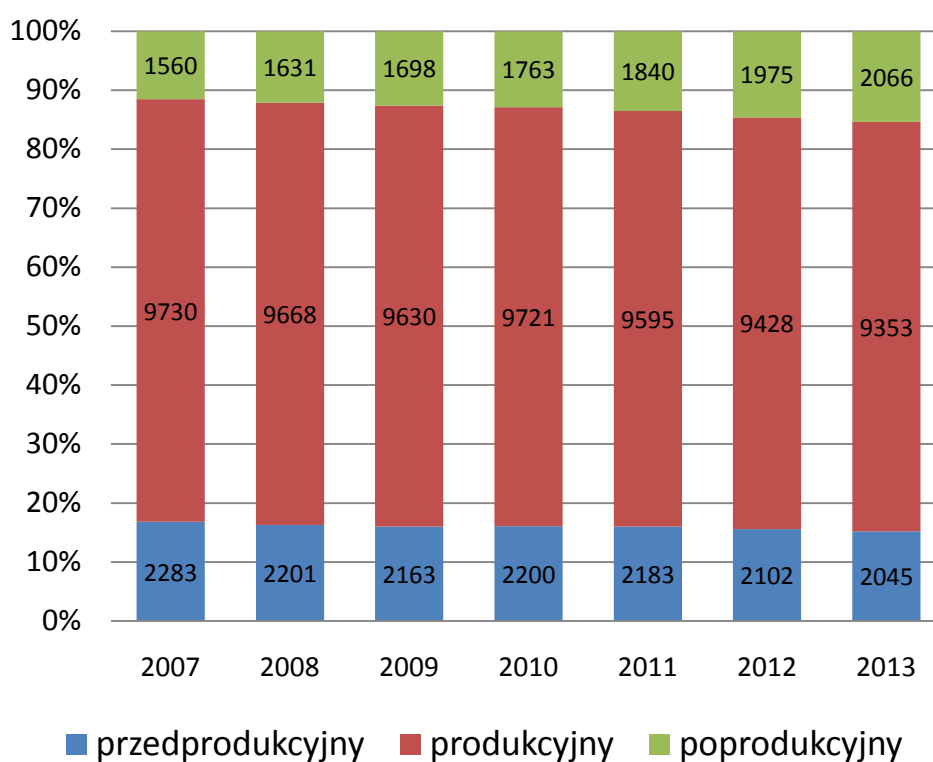
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Liczba ludności w okresie od 2007-2013 r. wykazuje tendencję spadkową z wyraźnym impulsowym wzrostem w latach 2010-2011. Pomimo tego skoku dla dłuższego okresu można stwierdzić, że liczba ludności w gminie wykazuje tendencję spadkową

Demografia w gminie Gorzyce wykazuje korzystne cechy. Są to przede wszystkim:
duża ilość osób w wieku przedprodukcyjnym (struktura wiekowa),
dodatni i duży przyrost naturalny (ruch naturalny).

W podziale na grupę mężczyzn i kobiet w wieku produkcyjnym, zauważyć można rzadko spotykaną cechę: przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. Procentowo przedstawia się to wielkościami: wiek produkcyjny mężczyźni = 52,99%, kobiety = 47,11%.

Rysunek 18 Struktura grup wiekowych gminy Gorzyce

Źródło Opracowanie własne na podstawie BDL

Struktura wiekowa analizowana w trzech przedziałach wiekowych wskazuje na korzystne proporcje w poszczególnych przedziałach. Najliczniejsza, bo stanowiąca 69,5% ogółu ludności to grupa ludności w wieku produkcyjnym. Grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowi 15,2% ogółu ludności i grupa w wieku poprodukcyjnego – 15,3%. O tym, że jest to korzystny stosunek stanowi wskaźnik obciążenia demograficznego tzn. stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wynosi on dla gminy Gorzyce 43,9

Oznacza to korzystne proporcje pomiędzy ludnością czynną zawodowo i niepracującą. W strukturze płci zdecydowana przewaga liczby kobiet zarysowuje się jedynie w grupie wieku poprodukcyjnego.

Pod względem gęstości zaludnienia gmina Gorzyce wykazuje największą gęstość zaludnienia względem wszystkich poziomów odniesienia.

POLSKA	123
Region wschodni	90
PODKARPACKIE	119
Powiat tarnobrzeski	103
Gorzyce	195

Z analizy porównawczej dotyczącej sytuacji demograficznej gminy Gorzyce do otoczenia nasuwają się następujące stwierdzenia:

- gmina Gorzyce nie posiadająca ośrodka miejskiego zajmuje w powiecie na drugie po gminie Nowa Dęba miejsce pod względem ludności,
- Ludność tej gminy stanowi 25% ludności powiatu, 0,6% populacji regionu
- Gmina Gorzyce ma największą średnią gęstość zaludnienia wśród gmin powiatu tarnobrzeskiego, niemal dwukrotnie przekraczającą średnią gęstość zaludnienia w powiecie,

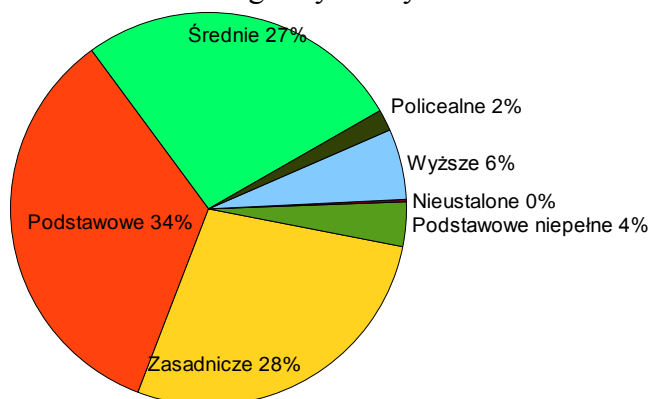
W latach 2007 – 2013 na tle powiatu gmina nie wyróżniała się pod względem dynamiki rozwoju ludności. W strukturze wiekowej ludności gminy Gorzyce wyróżnia się korzystnymi (niemal identycznymi) wielkościami liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku poprodukcyjnym – ma najniższą liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym co wiąże się zapewne z najniższym wskaźnikiem zgonów. Należy więc ją uznać za gminę o korzystnym wskaźniku wieku mieszkańców. Tak jak wszystkie gminy powiatu gmina Gorzyce wykazuje ujemne saldo migracji mieszkańców, ale jest ono niewielkie.

Gmina Gorzyce plasuje się na drugim miejscu w powiecie tarnobrzeskim pod względem przyrostu naturalnego na 1000 ludności, co przy najniższym wskaźniku zgonów daje dobre rokowania na przewidywany rozwój demograficzny i stan zaludnienia.

Oświata i wychowanie

Szacunkowa struktura wykształcenia w gminie Gorzyce przedstawia się jak na poniższej ilustracji

Rysunek 19 Wykształcenie mieszkańców gminy Gorzyce

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Narodowego spisu ludności i mieszkań

Najliczniejszą grupą ludności w gminie stanowią osoby z wykształceniem podstawowym – co jest charakterystyczne dla obszarów mało zurbanizowanych. Drugą pod względem liczebności stanowi grupa osób z wykształceniem zasadniczym. Trzecią grupą są osoby z wykształceniem średnim w przedziale wiekowym 13 lat i więcej. Grupa ludności z wykształceniem wyższym stanowi ok. 6%. Najmniej liczną grupę ludności gminy stanowi grupa osób z wykształceniem policealnym. Stanowi ona ok. 2% ludności w wieku 13 lat i więcej. Te dane szacunkowe odzwierciedlają strukturę wykształcenia ludności gminy zgodnie z ogólnym odczuciem, a relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wykształcenia ludności kształtują się charakterystycznie jak dla obszarów miejskich.

Wg analiz przedstawionych w aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z 2013 r. można przyjąć że 80% ludności czynnej zawodowo pracuje i utrzymuje się z pracy poza rolnictwem, co oznacza że ok. 20% - to pracujący w rolnictwie i utrzymujący się z niego. Ponadto analizy te wskazują korzystne tendencje relacji zatrudnienia w usługach rynkowych i nierynkowych, co pozwala uznać że zatrudnienie w gminie Gorzyce nie wykazuje tendencji zagrażających jej stabilności gospodarczej.

Rozmieszczenie placówek wychowania przedszkolnego wynika z zapotrzebowania na te usługi – występuje we wsiach najbardziej zaludnionych, gdzie utrzymywanie przedszkoli jest uzasadnione ekonomicznie i gdzie znaczna część ludności czynnej zawodowo pracuje poza rolnictwem. Tzw. „zerówki”, które prowadzone są przy szkołach podstawowych w gminie i zatrudnieni są w nich nauczyciele szkolni.

Na terenie Gminy Gorzyce funkcjonują obecnie 3 przedszkola:

- Samorządowe Przedszkole w Gorzycach
- Przedszkole w Sokolnikach (jednooddziałowe)
- Przedszkole w Trześni (jednooddziałowe).

Stan techniczny obiektów uznać można za zadowalający – na bieżąco wykonywane są remonty.

Na terenie gminy Gorzyce funkcjonuje 5 szkół podstawowych, 2 gimnazja oraz jeden Zespół Szkół (szkoła podstawowa i gimnazjum).

Wyposażenie szkół jest przeciętne, zróżnicowane w zależności od wielkości szkoły. Rozmieszczenie szkół w gminie nie zapewnia dla niektórych miejscowości, przysiółków możliwości dojścia pieszo uczniom. W związku z tym władze gminne zorganizowały na własny koszt dowóz dzieci do placówek szkolnych (specjalnie wynajętym transportem) obejmującym wszystkie miejscowości w gminie.

Na poziomie szkolnictwa średniego działa Zespół Szkół im. por. Józefa Sarny. Posiada on bardzo dobrą bazę lokalową i sprzętową. Posiada bardzo dobrze wyposażoną pracownię komputerową. Na terenie szkoły działa monitoring wizyjny finansowany ze środków otrzymanych w ramach Rządowego programu wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w publicznych szkołach i placówkach.

Zajęcia nauki zawodów technicznych odbywają się w Centrum Kształcenia Praktycznego, które jest publiczną placówką światowo - wychowawczą powołaną do realizacji zadań z

zakresu etapu praktycznego kształcenia zawodowego młodzieży i dorosłych wynikających z programów nauczania.

Ochrona zdrowia

W Gminie Gorzyce funkcjonują:

- 4 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej (w tym 2 spółki cywilne),
- 5 gabinetów stomatologicznych (prywatnych),
- 7 indywidualnych praktyk pielęgniarstwa (w tym 2 pielęgniarki środowiskowo – rodzinne),
- 2 indywidualne praktyki położnicze (w tym 1 położna środowiskowo – rodzinna),
- 1 gabinet rehabilitacji ruchowej.

W gminie nie powstał żaden publiczny zakład opieki zdrowotnej. Obsługa specjalistyczna w zakresie opieki zdrowotnej odbywa się na zasadzie korzystania ze specjalistycznych zakładów posiadających kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia (przychodnie specjalistyczne, szpitale). Najbliższe tego typu placówki znajdują się w Tarnobrzegu, Stalowej Woli i Sandomierzu. Odległość tych placówek wynosi około 10–23 km. Sytuacja obsługi gminy Gorzyce w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, czyli dostępności do lekarzy pierwszego kontaktu jest oceniana jako dobra.

Przeprowadzona w ramach procesu budowania strategii ankieta sondażowa wskazuje względne zadowolenie mieszkańców z jakości i dostępności usług medycznych.

Opieka społeczna

Na obszarze Gminy Gorzyce wydzielono 7 terenów pracy socjalnej (obsługiwanych przez 7 pracowników socjalnych pracujących w terenie) obejmujących swym zakresem cały obszar gminy.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach został powołany zarządzeniem Nr 2 Naczelnika Gminy w Gorzycach z dnia 31 marca 1990r Statut OPS określa *Uchwała Rady Gminy w Gorzycach Nr XLIV/269/06z dnia 19 września 2006 r.*

Działalność ośrodka polega przede wszystkim na docieraniu do mieszkańców gminy z pomocą finansową i rzeczową. W ramach tej działalności rozdzielane są różnego rodzaju świadczenia. Drugą ważną formą działalności ośrodka jest docieranie do mieszkańców samotnych, niesprawnych poprzez opiekunki domowe. Działalność ośrodka polega również na rozpoznawaniu potrzeb mieszkańców i w miarę jak takie potrzeby się pojawiają, gmina stara się dotrzeć do potrzebujących. Obecnie pomoc dociera się do wszystkich potrzebujących mieszkańców

Na terenie gminy znajdują się dwa obiekty pomocy społecznej:

- Dom Brata Alberta – należy do Koła Gorzyckiego im. Św. Brata Alberta, które działa od 1991 r.
- Centrum Wsparcia i Rehabilitacji Społecznej – placówka organizacyjna pomocy społecznej powiatu tarnobrzeskiego o zasięgu ponadgminnym.

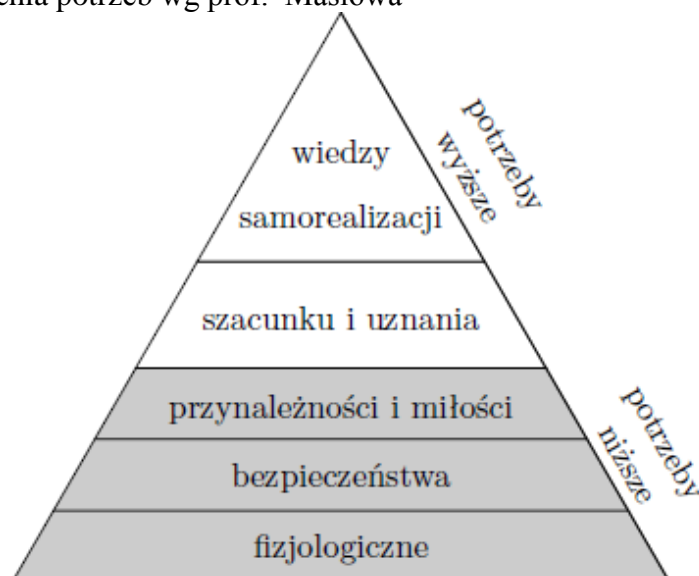
Obie placówki są bardzo istotnymi elementami wyróżniającymi gminę Gorzyce na tle regionu i powinny być rozwijane, ze względu na rosnące potrzeby w zakresie miejsc stałych opieki społecznej i ze względu na ochronę miejsc pracy

Sondaże przeprowadzone podczas prac nad strategią potwierdzają względne zadowolenie i pozytywną ocenę jakości usług świadczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

Usługi kultury

Zgodnie z powszechnie przyjętymi ustaleniami nauk socjologicznych sfera potrzeb kulturalnych zaliczana jest do grupy potrzeb wyższego rzędu. Najbardziej znana teoria w tym zakresie bazująca na tzw. piramidzie potrzeb Masłowa wskazuje, że potrzeby tej grupy stają się szczególnie istotne dla społeczności, które w coraz większym stopniu osiągają zaspokojenie potrzeb niższego rzędu takich jak sprawy związane z przetrwaniem czy zapewnieniem bezpieczeństwa.

Rysunek 20 Hierarchia potrzeb wg prof. Masłowa

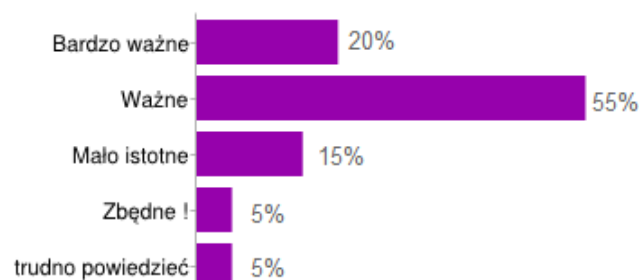
Źródło: Witryna internetowa <http://pl.wikibooks.org/>

Potrzeby wyższego rzędu obejmują m.in. potrzeby społeczne, potrzeby uznania i samorealizacji obejmujące swym zakresem potrzeby estetyczne, kulturalne i poznawcze.

Badania sondażowe prowadzone w związku z procesem budowania Strategii i realizowane w maju i czerwcu 2014 roku wskazują na duże zainteresowanie lokalnej społeczności działaniami, które mają służyć zaspokojeniu potrzeb wyższego rzędu.

Rysunek 21 Społeczna ocena istotności działań które należy podjąć w gminie Gorzyce w zakresie spraw związanych z potrzebami kulturalnymi

Szersze wspieranie działań kulturalnych i artystycznych 2020]

Źródło: Badania sondażowe prowadzone podczas prac nad Strategią

Wysokie wartości oczekiwań w zakresie rozszerzenia i podniesienia jakości oferty kulturalnej w gminie Gorzyce (ważne i bardzo ważne >75% głosów) wskazuje z jednej strony na coraz lepsze zaspokojenie potrzeb podstawowych (infrastruktura, bezpieczeństwo itp.) ale z drugiej strony stawia przed władzami oraz instytucjami kultury w gminie Gorzyce poważne wyzwania, którym należy sprostać, aby zapewnić mieszkańcom odpowiednią jakość życia.

Bardziej konkretne wyrażenie potrzeb w zakresie sfery kulturalnej nastąpiło podczas spotkań informacyjno-konsultacyjnych prowadzonych w ramach prac nad strategią. Można na ich podstawie dokonać identyfikacji bardziej konkretnie sformułowanych potrzeb. W najbardziej syntetycznym ujęciu niedostatki wyrażane podczas tych spotkań dotyczą: niewystarczającego wyposażenia domów kultury, dostępności tych placówek dla młodzieży szczególnie w godzinach popołudniowych oraz w formie oczekiwań wsparcia w postaci wyposażenia dla Koła Gospodyń Wiejskich oraz strojów dla zespołów śpiewających.

Wywiady oraz wnioski zebrane podczas spotkań konsultacyjno-informacyjnych w jednostkach pomocniczych gminy wskazują ponadto potrzeby które można podzielić na dwa główne kierunki oczekiwań. Pierwsza z tych grup oczekuje dość częstych imprez z atrakcjami w postaci występów znanych artystów. Druga natomiast preferuje zajęcia, które rozwijać będą zainteresowania i talenty, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

W gminie Gorzyce koordynująca funkcja w zakresie zaspokojenia potrzeb kulturalnych lokalnej społeczności gminy Gorzyce przypada Gminnemu Ośrodkowi Kultury któremu podlegają

- Środowiskowy Dom Kultury w Gorzycach,
- Dom Kultury w Sokolnikach,
- Dom Kultury we Wrzawach,

Ponadto GOK podlegają dwie funkcjonujące na terenie gminy świetlice, które są zlokalizowane z Trześni oraz Furmanach.

Oprócz tej zinstytucjonalizowanej formy działalności, w gminie Gorzyce bardzo widoczna jest aktywność wielu społeczników, w tym działających w organizacjach pozarządowych. Podejmują oni dużo ważnych inicjatyw w obszarze kultury i można śmiało powiedzieć, że gmina jest w tym zakresie szczególnie bogata. Tu mieszkają i aktywnie działają ludzie z pasją wśród którym szczególnie warto wymienić: Jana Puka, Lucynę Kosowską, Waldemara Prarata, Sławę Czarnęką, Wojciecha Kawę, Piotra Kielbasę, Krzysztofa Kapalę, Leopolda Wydrę,

Wiesława Grochołę, Kinga Roszuk i wiele innych osób regularnie zaangażowanych w rozwój dziedzictwa kulturowego gminy.

Biblioteki publiczne:

Na terenie Gminy Gorzyce działa jedna biblioteka publiczna w skład, której wchodzi jeden oddział dla dorosłych, jeden oddział dla dzieci, czytelnia i mała sala wystaw. Funkcjonują także trzy filie w miejscowościach Sokolniki, Trześń i Wrzawy.

Formy uczestnictwa w kulturze organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury w Gorzycach:

- Kapela Ludowa,
- Orkiestra Dęta,
- Ludowy Zespół Śpiewaczy,
- zespoły taneczne
- zespoły wokalne
- warsztaty plastyczne,
- warsztaty teatralne,
- zajęcia modelarskie,
- nauka gry na instrumentach.

Aktualnie w ramach działań prowadzonych przez instytucje kultury koordynowane przez GOK Gorzyce prowadzone są następujące formy aktywności:

- grupy taneczne („Fokus” – 4 zespoły oraz „Prologos” – 3 zespoły) prowadzą zajęcia w których uczestniczy 111 osób,
- 2 grupy teatru żywego planu i 2 grupy teatru tańca Alegria, w których uczestniczy 47 osób,
- indywidualne zajęcia nauki gry na instrumentach, w których uczestniczy 38 uczniów,
- zajęcia nauki śpiewu, z których korzysta 40 osób,
- 2 zespoły wokально-muzyczne gdzie gra 12 osób,
- zajęcia plastyczne w formie kółek plastycznych bądź warsztatów malarsko artystycznych w których łącznie uczestniczy 55 osób i prowadzone są we wszystkich naszych domach kultury,
- zajęcia modelarskie, na które uczęszcza 7 osób,
- zajęcia chóru kameralnego dla osób starszych, w których uczestniczy 53 osoby.

Dla uczestników zajęć edukacyjnych poza zajęciami są organizowane wyjazdy na przeglądy i konkursy. Wyjazdy te połączone są z wypoczynkiem lub zwiedzaniem. Ponadto organizowane są wyjazdy na basen, do parków rozrywki, ogniska i inne spotkania okolicznościowe.

Do liczby uczestników zajęć należy dodać osoby, które w domach kultury poszukują aktywnych form wypoczynku jakimi są organizowane zajęcia: zumbi, fitnessu czy siłowni. Ocenia się, że jest to ok. 50 osób.

Zajęcia odbywają się 2 razy w tygodniu i można przyjąć, że placówki kultury tygodniowo odwiedza około 800 osób

Usługi w zakresie sportu i rekreacji

Na terenie gminy funkcjonują liczne organizacje sportowe pozwalające zaspakajać potrzeby w tym zakresie. Są to następujące podmioty:

- Gorzycki Klub Sportowy „STAL”
- Parafialny Klub Sportowy „Emaus”
- Ludowy Zespół Sportowy „Sokół Sokolniki”
- Ludowy Zespół Sportowy „Płomień” Trześć
- Ludowy Zespół Sportowy Furmany w Furmanach.
- Ludowy Zespół Sportowy „San” Wrzawy
- Uczniowski Klub Sportowy „Donic” SP2
- Uczniowski Klub Sportowy „Set” Gorzyce
- Gorzycki Klub Karate Kyokushin
- Uczniowski Klub Sportowy „Zeus” Trześć
- Gminny Międzyszkolny Lekkoatletyczny Klub Sportowy „SPRINT” Gorzyce
- Trześciowski Stowarzyszenie Inicjatyw Sportowych LIDER

Gmina Gorzyce zaspokajając zbiorowe potrzeby wspólnoty realizuje zadania własne obejmujące sprawy kultury fizycznej i turystyki. Wspiera organizacje pozarządowe działające w sferze sportu i rekreacji, poprzez udzielanie im, po przeprowadzeniu otwartych konkursów ofert, dotacji na realizację zadań z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej.

Jednostką organizacyjną Gminy Gorzyce realizującą jej zadania w zakresie kultury fizycznej i rekreacji jest Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Gorzycach. Celem działania Ośrodka jest umożliwianie mieszkańcom gminy aktywnego uczestnictwa w różnych formach działalności w zakresie kultury fizycznej, sportu i rekreacji.

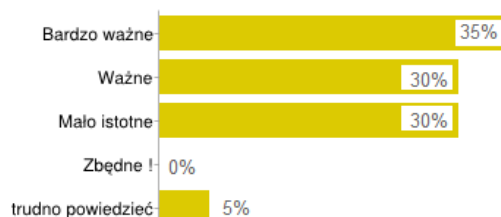
GOSiR w Gorzycach administruje powierzonymi obiektami sportowymi i rekreacyjnymi, udostępniania własne obiekty do organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych, organizuje imprezy sportowe i rekreacyjne: zawody, turnieje, mecze, organizuje zajęcia sportowe i rekreacyjne.

Badania sondażowe przeprowadzone w okresie prac nad strategią wskazują na podzielone opinie w zakresie aktualnej oferty sportowo-rekreacyjnej. Warto przy tym podkreślić niemal równe ilości wypowiedzi uznających te ofertę za niewystarczającą i wystarczającą.

W trakcie spotkań konsultacyjno-informacyjnych problemy w tym zakresie ujawniały się głównie w postaci postulatów wykonania inwestycji modernizacyjnych na istniejących obiektach, a przede wszystkim w postaci budowy nowych boisk wielofunkcyjnych oraz innych obiektów do uprawiania sportu, a także ich otoczenia. Odzwierciedlają to również wyniki ankiety wskazujące pożądane kierunki działań, w których zdecydowana większość uczestników sondażu uznała potrzebę podejmowania przedsięwzięć związanych rozbudową infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jako ważną.

Rysunek 22 Sondażowa ocena potrzeb związanych z obiektami sportowo-rekreacyjnymi

Budowa, rozbudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań sondażowych

W trakcie spotkań konsultacyjno-informacyjnych mieszkańcy wskazywali problemy w tym zakresie głównie w postaci postulatów w zakresie remontu placów zabaw i budowy nowych obiektów tego typu szczególnie w terenie oraz zagospodarowania przestrzeni wokół obiektów (np. świetlic). W ramach ankiety pozytywne oceniano dostępność Internetu jako kanału dostępu do różnorodnych dóbr kultury. Zdecydowanie mniej liczne odpowiedzi odmienne związane są zapewne z niepełną dostępnością tej usługi na terenie całej gminy, co wskazuje na potrzebę podejmowania działań nastawionych na pokrycie tych niedoborów.

Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Gorzyce funkcjonuje liczna i aktywna grupa organizacji społecznych. Obejmuje ona

- Koło Terenowe Towarzystwa Pomocy im. Brata Alberta w Gorzycach.
- Towarzystwo Obrony Przyrody w Gorzycach „Ostoja“.
- Stowarzyszenie Gminna Sieć Komputerowa „Gonet“ w Gorzycach.
- Stowarzyszenie Sympatyków Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gorzycach.
- Towarzystwo Kulturalno - Historyczne Gminy Gorzyce.
- Polski Związek Wędkarski Koło Nr 15 w Gorzycach.
- Klub Abstynenta „Arka”, Gorzyce.
- Klub Abstynenta „Betania” w Trześni.
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Sami dla Siebie”.
- Stowarzyszenie Producentów Fasoli Tycznej „Piękny Jaś” we Wrzawach.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Trześć

Lokalne organizacje są aktywne i dostarczają potrzebnych usług lokalnej społeczności. Szczególną rolę w tym zakresie przypada stowarzyszeniu „Uniwersytet III Wieku”, który zrzesza ponad 70 seniorów organizując różnorodne formy spędzania czasu.

Wśród potrzeb artykułowanych przez liderów lokalnych organizacji należy odnotować oczekiwanie większego wsparcia ze strony gminy, np. w postaci dotacji na wkład własny niezbędny przy pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych.

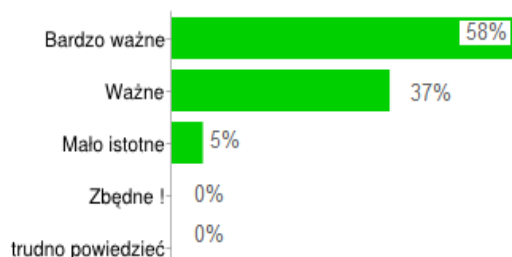
Bezpieczeństwo publiczne.

Na terenie Gminy Gorzyce funkcjonuje Komisariat Policji w Gorzycach, jako jednostka podległa Komendzie Miejskiej Policji w Tarnobrzegu. W zakresie bezpieczeństwa pożarowego na terenie gminy działa siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Gorzyce, Furmany, Orliśka Sokolnickie, Motycze Poduchowne, Trześć, Sokolniki i Wrzawy.

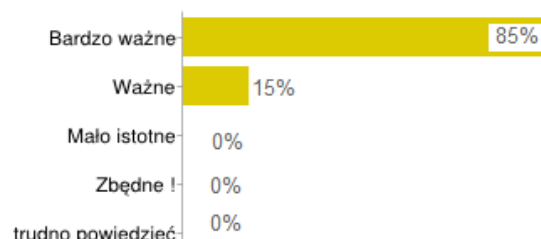

Dotkliwie w skutkach wielkie powodzie (zwłaszcza w 2010 roku) jakie nawiedziły znaczną część gminy stanowią dla mieszkańców źródło niepokoju w zakresie bezpieczeństwa. Przejawy tego niepokoju wyraźnie ujawniały się zarówno podczas spotkań konsultacyjno-informacyjnych jak i podczas badań sondażowych wykonywanych w związku z opracowywaniem Strategii. W wynikach tych badań znajduje to również odzwierciedlenie w postaci wskazywania potrzeby intensyfikacji przez Gminę Gorzyce wszelkich działań dostępnych w ramach jej kompetencji, które mogłyby tym zagrożeniom zapobiegać. Przedstawiają to poniższe diagramy stanowiące syntezę odpowiedzi udzielonych ankietach:

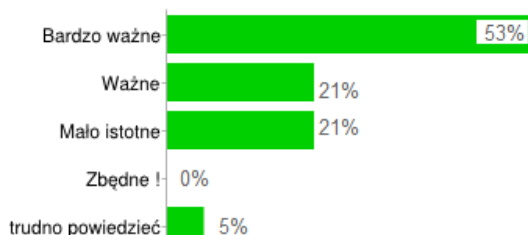
Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

Poprawa zabezpieczenia przeciwpowodziowego

Rozwój służb związanych z przeciwdziałaniem skutkom klęsk żywiołowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań sondażowych

Wnioskiem z tych zestawień jest rekomendacja do zawarcia w dokumencie Strategii celów oraz działań, które wychodziłyby naprzeciw tym oczekiwaniom społecznym.

Analiza problemów gminy Gorzyce

Analiza problemów lokalnych w gminie była jednym z głównych tematów wszystkich spotkań konsultacyjno-informacyjnych realizowanych w okresie maja i czerwca 2014 na terenie całej gminy.. Zidentyfikowane problemy poddano kompleksowej analizie, a następnie dokonano syntetycznego podsumowania. .

Podsumowanie i wnioski

Pomimo różnorodności problemów występujących w różnych częściach terytorium gminy Gorzyce obserwuje się występowanie problemów, które są wspólne dla wszystkich.

W syntetycznym ujęciu problemy gminy można sprowadzić do następujących kategorii:

- Problemy dotyczące infrastruktury komunikacyjnej i infrastruktury jej towarzyszącej
- Problemy związane z bezpieczeństwem powodziowym oraz infrastruktura z tym związanej
- Niewystarczająca sieć kanalizacji sanitarnej w różnych miejscach gminy Gorzyce
- Potrzeby w zakresie oświetlenia ulic i placów
- Potrzeby w zakresie termomodernizacji obiektów publicznych oraz rozwoju energetyki odnawialnej
- Niesatysfakcjonujące centra miejscowości wiejskich oraz centrum gminy
- Niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna oraz wyposażenie związane z organizacją czasu wolnego
- Zdegradowane przestrzenie wyrobisk wymagające rekultywacji
- Potrzeby w zakresie oferty zajęć wyrównawczych w szkołach

Warto podkreślić, że niezależnie od ww. segregacji problemów oraz ich syntezy do sformułowania programu rozwoju zawartego w Strategii wykorzystane zostały wszystkie ww. problemy powiększone o zgłoszenia dokonane przez sieć Internet.

Ciekawą obserwacją w odniesieniu do problemów gminy jest znikomy udział spraw odnoszących się do infrastruktury szkolnej. Można na tej podstawie sądzić, że jakość tej infrastruktury jest na tyle satysfakcjonująca, że praktycznie nie powoduje uciążliwości, a przez to jest traktowana jako stan normalny nie wywołujący potrzeby jego analizowania podczas spotkań.

Ze względu na potrzebę zachowania przejrzystości programu rozwoju poszczególne problemy zostały uwzględnione w postaci odpowiadających im kierunków działań ujętych w Strategii. Działania te zostały tak sformułowane, aby poprzez swoją formę ogarnąć wszystkie ww. problemy oraz nie zamykać możliwości objęcia innych podobnych lecz nie wyrażonych podczas procesu identyfikacji problemów (np. poprzez zbyt szczegółowe sformułowania).

Intencją takiego podejścia było wypracowanie możliwie indywidualnej i unikalnej dla gminy Gorzyce strategii działań, a jednocześnie elastycznej w zakresie grup problemów wyrażonych w formie ogólniejszej.

Analiza SWOT

Analiza SWOT dla sfery środowiskowo-przestrzennej

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ Fundusze Europejskie ○ Rozwijające się województwo podkarpackie ○ Objęcie gminy zasięgiem Tarnobrzeskiego Obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zagrożenie powodziowe ○ Bezrobocie w kraju ○ Emigracja za granice ○ Niestabilna sytuacja polityczna i ekonomiczna

<p>Funkcjonalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Centralne położenie w trójkącie miast Sandomierz – Stalowa Wola – Tarnobrzeg ○ Droga krajowa i pobliska linia kolejowa ○ Odwracanie się fali emigracji - powroty osób wzbogaconych z zagranicy posiadających wiedzę i umiejętności ○ Bliskość województw świętokrzyskiego i lubelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Niejasne przepisy prawa ○ Utrzymujący się brak ustawy dotyczącej wykorzystania odnawialnych źródeł energii ○ System podatkowy państwa ○ Peryferyjne położenie względem centrum województwa ○ Zbyt wysokie podatki, koszty utrzymania pracownika, składki ZUS
Mocne strony - Atuty	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ○ Zintegrowane Społeczeństwo ○ Działalność Organizacji Pozarządowych I Stowarzyszeń ○ Rolnictwo ○ Zakłady Federal Mogul ○ Atrakcyjne Tereny Pod Inwestycje ○ Dobry Klimat Dla Przedsiębiorczości ○ Uniwersytet III Wieku ○ Działalność Klubu Sportowego ○ Tradycja upraw fasoli „Piękny Jaś” ○ Dużo dobrze wykształconych fachowców, ○ Tranzytowe linie energetyczne i gazowe, 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bezrobocie ○ Brak ścieżek rowerowych ○ Niskie dochody na mieszkańca ○ Położenie geograficzne względem wielkich aglomeracji ○ Brak inwestorów ○ Brak perspektyw dla ludzi młodych ○ Rozdrobnione rolnictwo ○ Brak infrastruktury na terenach rekreacyjnych ○ Brak promocji gospodarczej ○ Zły stan dróg ○ Mało innowacyjna społeczność ○ Słaba komunikacja między ludźmi w sprawach ważnych (społecznych, lokalnych), ○ Mała liczba lokalnych przywódców (liderów), ○ Postawa roszczeniowa części społeczeństwa, ○ Niskie poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro gminne i niewielkie zaangażowanie w sprawy społeczne,

Program rozwoju

Opis wizji, kierunków i celów rozwoju gminy oraz planowanych strategii ich osiągnięcia

Wizja rozwoju

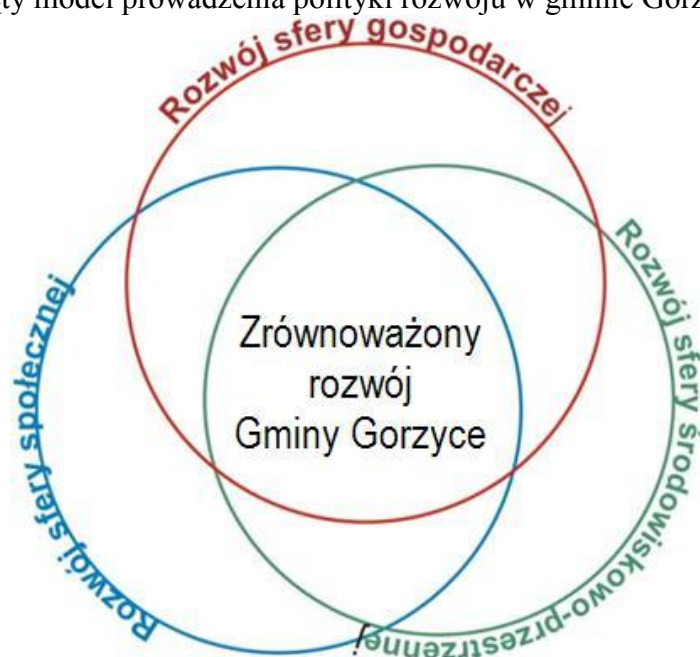
Wizja rozwoju gminy jest opisowym wyrażeniem jej aspiracji oraz stanowi odpowiedź na pytanie jak samorząd i wspólnota lokalna chciałaby widzieć gminę w perspektywie czasowej objętej zakresem strategii. Wizja jest swego rodzaju wzorcem stanowiącym tło doboru i oceny zasadności przyjętych celów strategicznych, do którego gmina chce się przybliżyć oraz do którego będą prowadzić działania związane z realizacją Strategii.

Oczekiwanym stanem do osiągnięcia w ramach Strategii jest zintegrowana wspólnota lokalna gminy Gorzyce posiadająca dobre warunki życia wynikające z optymalnej infrastruktury, dostępności miejsc pracy oraz przyjaznego otoczenia wynikającego z troski o природę i lokalne dziedzictwo kulturowe

Przyjęty model rozwoju

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2014-2020 prowadzone były z dbałością o zachowanie na każdym ich etapie stosowania zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju uznawanego jako aktualnie najlepszy model stabilnego rozwoju społeczności lokalnych. Idei tej zostały podporządkowane na wszystkich poziomach cele, działania oraz inne elementy przyszłego procesu wdrażania. Założenia tego modelu ujęte w formie graficznej zostały przedstawione na poniższym rysunku. Warto podkreślić, że zasada trwałego i zrównoważonego rozwoju stanowi podstawę wszelkich programów wspierających ze strony Unii Europejskiej.

Rysunek 23 Przyjęty model prowadzenia polityki rozwoju w gminie Gorzyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie modelu Johna Elkingtona

Kierunki i cele

Cele strategiczne to cele z długim horyzontem czasowym, wynikające z wizji rozwoju, będące jej konkretyzacją. Cele te wyznaczają kierunek działania podmiotów życia społecznego i gospodarczego gminy. Są to cele długookresowe, wskazujące działania, które prowadzą do zwiększenia przyszłych możliwości i konkurencyjności gminy. Są one sformułowane ogólnie, jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające pożądane funkcje (potrzeby), które winny zostać zrealizowane (zaspokojone) w określonym horyzoncie czasu. Pomimo swej ogólności cele strategiczne są związane z konkretną rzeczywistością oraz prognozą jej zmian w przyszłości. Sformułowano trzy cele strategiczne. Są one sobie równe pod względem ważności i pilności, a zatem ich uszeregowanie nie ma wpływu na kolejność realizacji.

Cele strategiczne

Sformułowane z zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego cele strategiczne dla Gminy Gorzyce w perspektywie roku 2020 są następujące:

Cel strategiczny I

Zapewnienie mieszkańcom gminy Gorzyce dobrych warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego.

Cel strategiczny II

Stymulowanie rozwoju gospodarczego gminy, rewitalizacja oraz wykorzystanie możliwości wynikających ze współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego.

Cel strategiczny III

Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez poprawę standardu usług publicznych, rewitalizację oraz włączenie społeczne.

Obszary priorytetowe

Uwzględniając wyniki prac zespołów roboczych, propozycje projektów zgłaszane przez instytucje samorządowe, organizacje społeczne, przedsiębiorców oraz inne podmioty życia społeczno-gospodarczego dla każdego z obszarów rozwoju zrównoważonego zostały wyodrębnione obszary interwencji strategicznej. Przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 3 Obszary priorytetowe Strategii

Sfera środowiskowo-przestrzenna	Sfera gospodarcza	Sfera społeczna
Obszar A.1 Gospodarka wodno-ściekowa i utrzymanie czystości	Obszar B.1 Tereny inwestycyjne	Obszar C.1 Opieka przedszkolna, edukacja, wychowanie i kultura
Obszar A.2 Infrastruktura komunikacyjna	Obszar B.2 Aktywność gospodarcza	Obszar C.2 Sport i rekreacja
Obszar A.3 Racjonalne wykorzystanie energii	Obszar B.3 Współpraca ponadlokalna	Obszar C.3 Społeczeństwo obywatelskie
Obszar A.4 Zagrożenia naturalne i cywilizacyjne	Obszar B.4 Promocja gminy	Obszar C.4 Rewitalizacja i włączenie społeczne

Źródło: opracowanie własne

Cele operacyjne

Cele te stanowią rozwinięcie celów strategicznych, lecz obejmują krótszy horyzont czasowy. Ich realizacja stanowi podstawę do osiągnięcia celów strategicznych.

Cele operacyjne odzwierciedlają rezultaty oczekiwane do osiągnięcia w projektowanym okresie poprzez realizację działań. Cele te zostały zestawione poniżej. Dla przejrzystości poszczególnym celom nadane zostały kody odpowiadające ww. priorytetowym obszarom rozwoju. W kilku przypadkach realizacja danego priorytetu wymagała sformułowania dwóch lub więcej celów w danym obszarze, co wymagało wprowadzenia kodu złożonego z trzech znaków: pierwszy wskazuje oznaczenie odpowiadającego celu strategicznego, drugi obszar strategiczny, a trzeci numer celu w danym obszarze.

Uwzględniając powyższe priorytety **cele operacyjne** Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 przedstawiają się następująco:

dla obszaru priorytetowego A.1

A.1.1. Modernizacja i rozbudowa systemów gospodarki wodno-ściekowej

A.1.2 Wdrożenie gminnego systemu selektywnej zbiórki odpadów

dla obszaru A.2

A.2.1. Remonty i rozbudowa sieci drogowej na terenie gminy Gorzyce

A.2.2 Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej inwestycjom drogowym (chodniki, parkingi, zjazdy)

dla obszaru A.3

A.3.1 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w gminie.

A.3.2 Modernizacja i rozwój energooszczędnego oświetlenia ulic i terenów

A.3.3 Promocja i rozwój energetyki odnawialnej w gminie

dla obszaru A.4

A.4.1 Podniesienie poziomu gotowości operacyjno-technicznej służb i organizacji gminnych

A.4.2 Rozbudowa gminnego systemu działań profilaktycznych i zabezpieczających przed skutkami klęsk żywiołowych

A.4.2. Melioracje i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, zbiorników oraz cieków.

dla obszaru B.1

B.1.1. Rozwój obszarów i stref inwestycyjnych

B.1.2 Modernizacja i rozszerzenie funkcji gospodarczej centrum Gorzyce oraz miejscowości sołeckich

dla obszaru B.2

B.2.1. Lokalny program wsparcia rozwoju przedsiębiorczości

dla obszaru B.3

B.3.1. Rozwój komunikacji i współpracy z pobliskimi jednostkami samorządowymi

dla obszaru B.4

B.2.1 Promocja gospodarcza gminy Gorzyce

dla obszaru C.1

C.1.1. Program działań wspierających proces wychowania i edukacji

C.1.1. Rozbudowa i modernizacja obiektów szkolnych i przedszkolnych

C.1.1. Modernizacja i systemowe wyposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne w jednostkach pomocniczych gminy Gorzyce

C. 1.4 Rozszerzenie obszaru wsparcia działań i przedsięwzięć w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego

dla obszaru C.3

C.3.1. Rozwój systemu wsparcia sportu i rekreacji

C.3.2. Zorganizowanie lokalnej sieci ścieżek rowerowych w nawiązaniu do istniejącego układu komunikacyjnego

dla obszaru C.3

C.4.1. Rozwój lokalnych organizacji społecznych

dla obszaru C.4

C.4.1 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów gminy

C.4.2. Wzrost aktywności zawodowej i poprawa adaptacyjności

C.4.3. Poprawa integracji społecznej

Opis planowanej strategii osiągnięcia celów strategicznych

Uzgodnione podczas prac zespołów sposoby jakie zaproponowano w celu osiągnięcia poszczególnych celów zestawiono i uporządkowano jako kierunki działań. Przy formułowaniu zapisów kierunków działań uwzględniono wszystkie propozycje projektów zgłaszane przez różne środowiska (Urząd Gminy Gorzyce, instytucje, radnych, przewodniczących osiedli, środowiska gospodarcze oraz organizacje społeczne).

Zapisane w formie uogólnionej kierunki zapewniają z jednej strony uwzględnienie wszystkich zgłoszonych propozycji, a z drugiej nie zamykają możliwości podejmowania innych projektów, które mogą pojawić się w 6-7-letniej perspektywie czasowej Strategii. Taka otwarta formuła zapisu Strategii umożliwiającą wprowadzanie projektów w ramach uzgodnionych i przyjętych wraz ze strategią kierunków działań ma na celu zapewnienie elastyczności tego dokumentu, co jest niezwykle istotne jeśli weźmiemy pod uwagę nieprzewidywalność wyzwań, która wynika z burzliwości rozwoju technologicznego oraz społecznego obserwowanego w XXI wieku.

Dla sfery rozwojowej: Środowisko i przestrzeń

Cel strategiczny I

Zapewnienie mieszkańcom gminy Gorzyce dobrych warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego.

Obszar priorytetowy A.1 Gospodarka wodno-ściekowa i utrzymanie czystości	Cel operacyjny A.1.1 Modernizacja i rozbudowa systemów gospodarki wodno-ściekowej
	<u>Kierunki działań</u> A.1.1.1 Budowa nowych elementów sieci kanalizacyjnej w sołectwach A.1.1.2 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz sieci kanalizacji sanitarnej, a także wyrównywanie dysproporcji między siecią wodociągową a kanalizacyjną A.1.1.3 Rozwijanie i wspieranie systemu przydomowych oczyszczalni w miejscach gdzie nie jest możliwe doprowadzenie kolektorów

	<p>A.1.1.4 Wykonywanie przyłączeń do sieci kanalizacyjnej (przykanalików) dla nowych inwestycji</p> <p>A.1.1.5 Systematyczne prowadzenie renowacji istniejących systemów kanalizacyjnych</p> <p>A.1.1.6 Wykonanie niezbędnych zmian i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p> <p>A.1.1.7 Modernizacja i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Gorzycach</p> <p>Cel operacyjny A.1.2 Wdrożenie gminnego systemu selektywnej zbiórki odpadów</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.1.2.1 Realizacja programu informacyjnego dotyczącego powszechnego stosowania segregacji i prawidłowego pozbywania się odpadów</p> <p>A.1.2.2 Zorganizowanie punktu selektywnej zbiórki odpadów w miejscowości Gorzyce</p> <p>A.1.2.3 Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej w szkołach i przedszkolach</p>
<p>Obszar priorytetowy A.2 Infrastruktura komunikacyjna</p>	<p>Cel operacyjny A.2.1 Remonty i rozbudowa sieci drogowej na terenie gminy Gorzyce</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.2.1.1 Wykonywanie systematycznego remontu dróg gminnych i osiedlowych</p> <p>A.2.1.2 Systemowe dokonywanie remontów dróg polnych oraz dróg dojazdowych do gruntów rolnych</p> <p>A.2.1.3 Budowa nowych nawierzchni asfaltowych</p> <p>A.2.1.4 Renowacje istniejących nawierzchni asfaltowych</p>

	<p>Cel operacyjny A.2.2. Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej inwestycjom drogowym (chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, zjazdy)</p>
	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.2.2.1 Budowa nowych niezbędnych chodników w systemie dróg na terenie gminy Gorzyce</p> <p>A.2.2.2 Wykonywanie remontów wyeksploatowanych i zdewastowanych chodników</p> <p>A.2.2.3 Wykonanie i modernizacje odwodnień dróg</p> <p>A.2.2.4 Budowa i rozbudowa parkingów w gminie</p> <p>A.2.2.5 Wykonywanie zjazdów przy drogach w systemie komunikacyjnym gminy Gorzyce</p> <p>A.2.2.6 Budowa niezbędnych przepustów, modernizacji nawierzchni oraz innych działań sprzyjających poprawie komunikacji drogowej w gminie</p> <p>A.2.2.7 Prowadzenie regularnych działań lobbingowych w kierunku doprowadzenia do inwestycji przez GDDKiA w zakresie budowy chodników przy drogach krajowych</p>
<p>Obszar priorytetowy A.3</p> <p>Racjonalne wykorzystanie energii</p>	<p>Cel operacyjny A.3.1 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w gminie</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.3.1.1 Wykonanie inwestycji termo-modernizacyjnych na obiektach użyteczności publicznej w gminie</p> <p>A.3.1.2 Współpraca ze spółdzielnią mieszkaniową w zakresie możliwości aplikacyjnych na termomodernizację. Prowadzenie kampanii informacyjnej zachęcającej mieszkańców do podejmowania indywidualnych termomodernizacji</p> <p>A.3.1.3 Przeprowadzanie akcji informacyjnych w zakresie energooszczędności obiektów oraz budownictwa energooszczędnego i pasywnego</p>

	<p>Cel operacyjny A.3.2 Modernizacja i rozwój energooszczędnego oświetlenia ulic i terenów</p>
	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.3.2.1 Systemowe instalowanie oświetlenia ulicznego na terenach zamieszkałych w gminie</p> <p>A.3.2.2 Wykonywanie uzupełnień istniejącej sieci oświetlenia ulicznego na terenie sołectw oraz Gorzyc i osiedla</p> <p>A.3.2.3 Planowanie budowy oświetlenia ulicznego na terenach inwestycyjnych</p> <p>A.3.2.4 Systematyczne zastępowanie istniejącej przestarzałej infrastruktury oświetlenia ulic na nowoczesne technologie energooszczędne</p>
	<p>Cel operacyjny A.3.3. Promocja i rozwój energetyki odnawialnej w gminie</p>
	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.3.3.1 Realizacja projektów i programów prosumenckich</p> <p>A.3.3.2 Prowadzenie kampanii informacyjnej w gminie w zakresie szerszego stosowania odnawialnych źródeł energii</p> <p>A.3.3.3 Prowadzenie akcji promującej instalowanie modułów fotowoltaicznych oraz innych źródeł odnawialnych przez mieszkańców</p> <p>A.3.3.4 Inicjowanie innowacyjnych projektów promujących energetykę odnawialną oraz efektywne korzystanie z energii.</p> <p>A.3.3.5 Promocja oraz zachęcanie do stosowania przez mieszkańców rozwiązań z zakresu budownictwa energooszczędnego i pasywnego</p>

	<p>A.3.3.6 Zastępowanie systemów ogrzewnictwa technologiami ekologicznymi (np. kotłownie)</p> <p>A.3.3.7 Promocja oraz zachęcanie do stosowania przez przedsiębiorców technologii energooszczędnych oraz podejmowania działalności gospodarczej bazującej na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii</p>
<p>Obszar priorytetowy A.4 Zagrożenia naturalne i cywilizacyjne</p>	<p>Cel operacyjny A.4.1 Podniesienie poziomu gotowości operacyjno-technicznej służb i organizacji gminnych</p>
	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.4.1.1. Rozbudowa obiektów remiz Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie jednostek pomocniczych</p> <p>A.4.1.1. Budowa nowych budynków remiz w miejscowościach nie posiadających tej infrastruktury</p> <p>A.4.1.1. Zapewnienie obiektów zabezpieczających sprzęt i pojazdy OSP</p> <p>A.4.1.2. Systemowe wyposażanie i doposażenie jednostek OSP w sprzęt wspierający działania w sytuacji klęsk żywiołowych a szczególności powodzi</p>
	<p>Cel operacyjny A.4.2 Rozbudowa gminnego systemu działań prewencyjnych i zabezpieczających przed skutkami klęsk żywiołowych oraz zagrożeń bezpieczeństwa</p>
	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>A.4.2.1 Prowadzenie działań technicznych podnoszących gotowość do przeciwdziałania zagrożeniom</p> <p>A.4.2.2 Podejmowanie projektów polegających na instalowaniu monitoringu miejsc publicznych</p> <p>A.4.2.3 Troska o stan techniczny urządzeń hydrotechnicznych zapewniających ochronę bierną przed powodzią</p> <p>A.4.2.4 Stosowanie nowoczesnych systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz</p>

	likwidacji negatywnych skutków powodzi
	A.4.2.5 Modernizacja i unowocześnienie wyposażenia OSP w sprzęt
	A.4.2.6 Prowadzenie regularnych szkoleń i treningów jednostek w zakresie efektywnego przeciwdziałania skutkom klęsk
	Cel operacyjny A.4.3. Melioracje i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, zbiorników oraz cieków.
	<u>Kierunki działań</u>
	A.4.3.1 Przebudowy kanałów melioracyjnych w miejscowościach na terenie gminy Gorzyce
	A.4.3.2 Oczyszczenie, pogłębienie i utrzymywanie w niezbędnym stanie istniejących kanałów, cieków wodnych i zbiorników naturalnych
	A.4.3.3 Uporządkowanie starorzeczy na terenie gminy w kontekście bezpieczeństwa powodziowego, zapewnienia ich prawidłowego funkcjonowania oraz możliwości turystycznego zagospodarowania.
	A.4.3.4 Zagospodarowanie mienia komunalnego na wyrobiskach kopalni piasku
	A.4.3.5 Systemowe działania mające na celu rekultywację terenów poeksploatacyjnych

Dla sfery rozwojowej: Gospodarka lokalna

Cel strategiczny II

Stymulowanie rozwoju gospodarczego gminy, rewitalizacja oraz wykorzystanie możliwości wynikających ze współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego.

Obszar priorytetowy B.1
Tereny inwestycyjne

Cel operacyjny B.1.1.
Rozwój obszarów i stref inwestycyjnych

Kierunki działań

B.1.1.1 Wyznaczanie lokalizacji dla strategicznych projektów rozszerzających ofertę inwestycyjną.

B.1.1.2 Uzbrajanie terenów pod inwestycje gospodarcze

B.1.1.3 Modernizacja i dostosowanie do potrzeb inwestycyjnych systemu komunikacji drogowej

B.1.1.4 Wyznaczanie i uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe

B.1.1.5 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów przemysłowych

Cel operacyjny B.1.2.
Modernizacja i rozszerzenie funkcji gospodarczej centrum Gorzyc oraz pozostałych miejscowości

Kierunki działań

B.1.2.1 Rewitalizacja terenu centrum Gorzyc oraz miejscowości sołeckich

B.1.2.2 Zorganizowanie placu handlowego w Gorzycach

B.1.2.3 Wykonanie niezbędnych inwestycji w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej do centrum miejscowości gminnej

B.1.2.4 Usprawnienie dostępności Urzędu Gminy oraz uporządkowanie jego otoczenia wraz z poprawą estetyki i funkcjonalności.

<p>Obszar priorytetowy B.2 Aktywność gospodarcza</p>	<p>Cel operacyjny B.2.1 Lokalny program wsparcia rozwoju przedsiębiorczości</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>B.2.1.1. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie wsparcia dotacyjnego dla osób zakładających działalność gospodarczą</p> <p>B.2.1.2. Popieranie rozwoju grup producenckich</p> <p>B.2.1.3. Inicjatywy wspierające powstawanie ośrodków innowacyjności oraz centrum transferu technologii</p> <p>B.2.1.4. Wspieranie mechanizmów dających wzrost zatrudnienia</p> <p>B.2.1.5. Poszerzanie dostępu do nowych technologii oraz współpraca z Centrum Kształcenia Praktycznego</p>
<p>Obszar priorytetowy B.3 Współpraca ponadlokalna</p>	<p>Cel operacyjny B.3.1. Rozwój komunikacji i współpracy z pobliskimi jednostkami samorządowymi</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>B.3.1.1 Przygotowanie i realizacja projektów partnerskich w ramach Tarnobrzeskiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>B.3.1.2 Wspólna partnerska promocja obszaru funkcjonalnego oraz współpraca przy pozyskiwaniu poparcia oraz funduszy na realizację projektów</p> <p>B.3.1.3 Realizacja zespołowych projektów integrujących infrastrukturę samorządów tworzących obszar funkcjonalny</p> <p>B.3.1.4 Integrowanie przedsięwzięć inwestycyjnych w przedsięwzięcia ponadlokalne we współpracy z gminami Grębów i Baranów Sandomierski</p> <p>B.3.1.5 Współpraca ponadlokalna w zakresie ochrony dóbr kultury oraz rozwoju ponadlokalnych usług kulturalnych</p>

<p>Obszar priorytetowy B.4 Promocja gminy</p>	<p>Cel operacyjny B.4.1 Promocja gospodarcza gminy Gorzyce</p>
	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>B.4.1.1 Prowadzenie aktywnych działań sprzyjających napływowi nowych inwestorów oraz rozwojowi i umocnieniu obecności korporacji już funkcjonujących na terenie gminy</p> <p>B.4.1.2 Kreowanie nowego pozytywnego wizerunku Gorzyc jako miejsca dobrego do zamieszkania oraz inwestowania</p> <p>B.4.1.3 Prowadzenie gospodarczej promocji gminy podczas krajowych i międzynarodowych imprez wystawienniczych i targowych.</p> <p>B.4.1.4 Rozwijanie we współpracy z sąsiadującymi samorządami kompleksowej oferty dla przyjezdnych</p> <p>B.4.1.5 Popieranie lokalizacji nowych obiektów infrastruktury związanej z turystyką (hotele, usługi gastronomiczne,</p> <p>B.4.1.6 Wspieranie inicjatyw rozszerzających bazę turystyczną na tereny osiedli wiejskich</p>

Dla sfery rozwojowej: Społeczność lokalna

<p><u>Cel strategiczny III</u></p> <p>Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez poprawę standardu usług publicznych oraz włączenie społeczne.</p>	
<p>Obszar priorytetowy C.1 Opieka przedszkolna,</p>	<p>Cel operacyjny C.1.1. Program działań wspierających proces opieki, wychowania i edukacji</p>

wychowanie, edukacja, i kultura	
	<u>Kierunki działań</u>
	C.1.1.1. Poprawianie dostępności i jakości usług edukacyjnych na wszystkich poziomach nauczania w tym szczególnie edukacji przedszkolnej
	C.1.1.2. Wprowadzanie szkółach i przedszkolach zajęć wyrównawczych
	Cel operacyjny C.1.2 Rozbudowa i modernizacja obiektów przedszkolnych i szkolnych
	<u>Kierunki działań</u>
	C.1.2.1 Prowadzenie systemowego przeglądu, modernizacji i rozwoju infrastruktury dydaktycznej, wyposażenia szkół i placówek oświatowych na wszystkich poziomach edukacyjnych
	C.1.2.2 Budowanie sal gimnastycznych
	C.1.2.3 Cyfryzacja szkół i zwiększenie wykorzystania technik informacyjno-komunikacyjnych w procesach edukacji,
	Cel operacyjny C.1.3 Modernizacja i systemowe wyposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne w jednostkach pomocniczych gminy Gorzyce
	<u>Kierunki działań</u>
	C.1.3.1 Budowa nowych placów zabaw dla dzieci
C.1.3.2 Modernizacja istniejącej infrastruktury świetlic, placów zabaw oraz innych obiektów dla dzieci młodzieży	
Cel operacyjny C.1.4 Rozszerzenie obszaru wsparcia działań i przedsięwzięć w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego	

	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>C.1.4.1 Budowa nowego Domu Kultury w Gorzycach</p> <p>C.1.4.2 Remonty Domów Kultury świetlic w sołectwach</p> <p>C.1.4.3 Odnowienie zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego (kapliczki przydrożne)</p> <p>C.1.4.4 Podejmowanie działań technicznych sprzyjających lepszej ekspozycji obiektów dziedzictwa kulturowego</p>
<p>Obszar priorytetowy C.2 Sport i rekreacja</p>	<p>Cel operacyjny C.2.1 Rozwój systemu wsparcia sportu i rekreacji</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>C.2.1.1 Rozbudowa systemu boisk wielofunkcyjnych rozmieszczonych na terenie całej gminy (modernizacja istniejących i budowa nowych)</p> <p>C.2.1.2 Tworzenie infrastruktury do rozwijania różnych form sportu</p> <p>C.2.1.3 Remonty, modernizacje i budowa nowej infrastruktury towarzyszącej (ogrodzenia dojazdów zadaszenie trybun itp.)</p> <p>C.2.1.3 Budowa i modernizacje boisk szkolnych</p> <p>C.2.1.4 Organizowanie miejsc rekreacji sprzyjających rozwojowi turystycznej działalności gospodarce</p> <p>C.2.1.5. Budowa systemu siłowni zewnętrznych</p> <p>Cel operacyjny C.2.2. Zorganizowanie lokalnej sieci ścieżek rowerowych w nawiązaniu do istniejącego układu komunikacyjnego</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>C.2.2.1 Wytyczne i tworzenie ścieżek rowerowych na terenach sołectw</p> <p>C.2.2. Organizowanie infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym</p>

<p>Obszar priorytetowy C.3 Społeczeństwo obywatelskie</p>	<p>Cel operacyjny C.3.1 Rozwój lokalnych organizacji społecznych</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>C.3.1.1. Programy szkoleń zakresie zarządzania projektami i pozyskiwania środków na projekty</p> <p>C.3.1.2. Doposażenie Kół Gospodyń Wiejskich w wyposażenie</p> <p>C.3.1.3. Doposażenie lokalnych zespołów ludowych w stroje oraz instrumenty</p> <p>C.3.1.4. Realizacja spotkań mieszkańców</p> <p>C.3.1.5. Rozwój Uniwersytetu III Wieku w Gorzycach</p> <p>C.3.1.6. Promowanie większego wykorzystywania przez organizacje pozarządowe funduszy zewnętrznych poprzez motywacyjny system wsparcia finansowego przeznaczony na wkłady własne</p> <p>C.3.1.7. Zwiększanie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych (osobowych i infrastrukturalnych) dla rozwijania aktywności obywatelskiej,</p>
<p>Obszar priorytetowy C.4 Włączenie społeczne</p>	<p>Cel operacyjny C.4.1. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów gminy</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>C.4.1.1. Opracowanie lokalnego programu rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie całej gminy</p> <p>C.4.1.2. Opracowanie dokumentacji technicznej związanej z realizacją projektów rewitalizacyjnych</p> <p>C.4.1.3. Modernizacja centrum Gorzyc pod kątem rewitalizacji społecznej</p> <p>C.4.1.4. Realizacja projektów związanych z tworzeniem centrum poszczególnych miejscowości sołeckich i nadaniem funkcji ośrodków lokalnego życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego</p>

	<p>Cel operacyjny C.4.2. Wzrost aktywności zawodowej i poprawa adaptacyjności</p>
	<p><u>Kierunki działań</u></p> <p>C.4.2.1. Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową grupom osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy</p> <p>C.4.2.2. Reintegracja zawodowa poprzez rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym m.in. w oparciu o spółdzielnie socjalne</p> <p>C.4.2.3. Zwiększenie aktywności zawodowej osób objętych pomocą społeczną (w szczególności osób w wieku 15-30 lat, powyżej 50 lat, osób niepełnosprawnych oraz podopiecznych opuszczający placówki opiekuńczo – wychowawcze)</p>
	<p>Cel operacyjny C.4.2 Poprawa integracji społecznej</p> <p><u>Kierunki działań</u></p> <p>C.4.3.1 Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację społeczną grupom szczególnie narażonych na życie w ubóstwie</p> <p>C.4.3.2 Zwiększanie dostępu do instytucji opieki nad dziećmi i osobami zależnymi (żłobki, przedszkola, ośrodki pobytu dziennego dla osób starszych itp.),</p> <p>C.4.3.3 Integrowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu aktywizacji społecznej</p> <p>C.4.3.4 Wspieranie rozwoju środowiskowych form wsparcia na rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych</p>

Przedstawione powyżej strategie działań wyrażają podstawowe sposoby jakie powinny zostać zastosowane w celu osiągnięcia celów operacyjnych. Osiągnięcie celów operacyjnych w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych pozwoli osiągnąć zakładane cele strategiczne, a to z kolei będzie się składać na osiągnięcie stanu wyrażonego w opisie wizji rozwoju gminy w perspektywie roku 2020. Realizacja działań będzie wyrażała się poprzez

projekty. Oprócz samorządu projekty te będą mogły być podejmowane przez inne podmioty lokalnego życia społeczno-gospodarczego, a Strategia będzie pełnić funkcję ukierunkowującą pozwalając tym podmiotom w trakcie aplikowania o środki finansowe prezentować swe przedsięwzięcia jako element spójnego systemu rozwoju lokalnego.

Mierniki realizacji zadań oraz osiągnięcia celów Strategii

Monitoring strategii pozwala kontrolować jej skuteczność, efektywność i korzyści z realizacji jej założeń oraz umożliwia ewaluację obranych kierunków rozwoju. Z uwagi na stosunkowo długi czas obowiązywania dokumentu, może zająć konieczność redefinicji konkretnych celów lub aktualizacji strategii

W celu możliwości obiektywnej oceny stopnia realizacji Strategii niezbędne jest określenie narzędzi monitoringu oraz systemu dokonywania tej analizy. Przyjęto, że monitoring będzie prowadzony za pomocą z góry określonych wskaźników, których specyfikacje przedstawiono w poniższej tabeli. Przyjęto przy tym założenie, że bezpośredni pomiar powinien być prowadzony na najbardziej konkretnym a zarazem najniższym poziomie programu Strategii jakim jest poziom działań. Dla każdego z zaplanowanych działań przypisano najbardziej adekwatne wskaźniki produktu.

System oceny realizacji będzie polegał na wykorzystaniu danych odnoszących się do poszczególnych działań do oceny stopnia realizacji celów operacyjnych. Z kolei na podstawie oceny stopnia i kompletności realizacji poszczególnych celów operacyjnych będzie dokonywana ocena realizacji priorytetów. Analiza osiągnięć w ramach priorytetów każdej sfery rozwojowej pozwoli ocenić poziom osiągnięcia celów strategicznych, a to z kolei pozwoli poprzez kompleksową ich analizę dokonać syntetycznej oceny stopnia osiągnięcia stanu opisanego w Strategii jako wizja rozwoju gminy Gorzyce w perspektywie roku 2020.

Wskaźniki dla sfery środowiskowo-przestrzennej

Obszar priorytetowy A.1 Gospodarka wodno-ściekowa i utrzymanie czystości	
A.1.1.1 Budowa nowych elementów sieci kanalizacyjnej w sołectwach	Łączna długość wybudowanych kolektorów nowej sieci [m]
A.1.1.2 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz sieci kanalizacji sanitarnej, a także wyrównywanie dysproporcji między siecią wodociagową a kanalizacyjną	Długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej [m] Wartość współczynnika
A.1.1.3 Rozwijanie i wspieranie systemu przydomowych oczyszczalni w miejscach gdzie nie jest możliwe doprowadzenie kolektorów	Liczba zainstalowanych oczyszczalni przydomowych [szt] Łączna objętość ścieków oczyszczonych w oczyszczalniach przydomowych [m3]
A.1.1.4 Wykonywanie przyłączeń do sieci kanalizacyjnej (przykanalików) dla nowych inwestycji	Liczba wykonanych przykanalików [szt] Łączna długość przykanalików [m]

A.1.1.5 Systematyczne prowadzenie renowacji istniejących systemów kanalizacyjnych	Łączna długość odnowionej sieci kanalizacyjnej [m]
A.1.1.6 Wykonanie niezbędnych zmian i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Wartość wykonanych modernizacji [PLN]
A.1.2.1 Realizacja programu informacyjnego dotyczącego powszechnego stosowania segregacji i prawidłowego pozbywania się odpadów	Liczba osób objętych programem [osoa]
A.1.2.2 Zorganizowanie punktu selektywnej zbiórki odpadów w miejscowości Gorzyce	Ilość punktów zbiórki odpadów [szt] Ilość odbieranych odpadów w podziale na podstawowe frakcje - rocznie [m3]
A.1.2.3 Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej w szkołach i przedszkolach	Liczba działań promocyjnych [szt] Liczba osób objętych oddziaływaniem kampanii [osoba]
Obszar priorytetowy A.2 Infrastruktura komunikacyjna	
A.2.1.1 Wykonywanie systematycznego remontu dróg gminnych i osiedlowych	Łączna długość remontowanych dróg w [km]
A.2.1.2 Systemowe dokonywanie remontów dróg polnych oraz dróg dojazdowych do gruntów rolnych	Łączna długość remontowanych dróg w [km]
A.2.1.3 Budowa nowych nawierzchni asfaltowych	Powierzchnia dywanik asfaltowego [m2]
A.2.1.1 Renowacje istniejących nawierzchni asfaltowych	Powierzchnia dywanik asfaltowego [m2]
A.2.2.1 Budowa nowych niezbędnych chodników w systemie dróg na terenie gminy Gorzyce	Długość zbudowanych chodników [m] Powierzchnia zbudowanych chodników [m2]
A.2.2.2 Wykonywanie remontów wyeksploatowanych i zdewastowanych chodników	Powierzchnia odnowionych chodników [m2]
A.2.2.3 Wykonanie i modernizacje odwodnień dróg	Długość odwodnionej drogi [m]
A.2.2.4 Budowa i rozbudowa parkingów w gminie	Ilość nowych parkingów [szt] Powierzchnia zbudowanych parkingów [m2]
A.2.2.5 Wykonywanie zjazdów przy drogach w systemie komunikacyjnym gminy Gorzyce	Liczba wykonanych zjazdów [szt] Powierzchnia wykonanych zjazdów [m2]
A.2.2.6 Budowa niezbędnych przepustów, modernizacji nawierzchni oraz innych działań sprzyjających poprawie komunikacji drogowej w gminie	Liczba wykonanych przepustów [szt]
A.2.2.7 Prowadzenie regularnych działań lobbingsowych w kierunku doprowadzenia do inwestycji przez GDDKiA w zakresie budowy chodników przy drogach krajowych	Długość chodników przy drogach krajowych, których budowa została zaakceptowana przez GDDKiA.
Obszar priorytetowy A.3 Racjonalne wykorzystanie energii	
A.3.1.1 Wykonanie inwestycji	Liczba obiektów objętych

termomodernizacyjnych na obiektach użyteczności publicznej w gminie	termomodernizacją [szt]
A.3.1.2 Współpraca ze spółdzielnią mieszkaniową w zakresie możliwości aplikacyjnych na termomodernizację Prowadzenie kampanii informacyjnej zachęcającej mieszkańców do podejmowania indywidualnych termomodernizacji	Liczba przygotowanych aplikacji [szt] Wartość przygotowanych i złożonych aplikacji [szt]
A.3.1.3 Przeprowadzanie akcji informacyjnych w zakresie energooszczędności obiektów oraz budownictwa energooszczędnego i pasywnego	Liczba akcji [sz] Liczba uczestników [osoba]
A.3.2.1 Systemowe instalowanie oświetlenia ulicznego na terenach zamieszkałych w gminie	Liczba zainstalowanych lamp [szt]
A.3.2.2 Wykonywanie uzupełnień istniejącej sieci oświetlenia ulicznego na terenie sołectw oraz Gorzyce i osiedla	Liczba zainstalowanych lamp [szt]
A.3.2.3 Planowanie budowy oświetlenia ulicznego na terenach inwestycyjnych	Liczba zainstalowanych lamp [szt]
A.3.2.4 Systematyczne zastępowanie istniejącej przestarzałej infrastruktury oświetlenia ulic na nowoczesne technologie elektrooszczędne	Liczba zainstalowanych lamp [szt] Oszczędność mocy zainstalowanej [kW]
A.3.3.1 Realizacja projektów i programów prosumenckich	Liczba opracowanych projektów [szt] Liczba podjętych programów [szt]
A.3.3.2 Prowadzenie kampanii informacyjnej w gminie w zakresie szerszego stosowania odnawialnych źródeł energii	Liczba akcji [sz] Liczba uczestników [osoba]
A.3.3.3 Prowadzenie akcji promującej instalowanie modułów fotowoltaicznych oraz innych źródeł odnawialnych przez mieszkańców	Liczba akcji [sz] Liczba uczestników [osoba]
A.3.3.4 Inicjowanie innowacyjnych projektów promujących energetykę odnawialną oraz efektywne korzystanie z energii.	Liczba projektów A.1.2 [sz] Łączna wartość projektów [PLN]
A.3.3.5 Promocja oraz zachęcanie do stosowania przez mieszkańców rozwiązań z zakresu budownictwa energooszczędnego i pasywnego	Liczba akcji [sz] Liczba uczestników [osoba]
A.3.3.6 Zastępowanie systemów ogrzewnictwa technologiami ekologicznymi (np. kotłownie)	Liczba zastosowanych nowych technologii [szt]
A.3.3.7 Promocja oraz zachęcanie do stosowania przez przedsiębiorców technologii energooszczędnych oraz podejmowania działalności gospodarczej bazującej na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii	Liczba akcji [sz] Liczba uczestników [osoba]
Obszar priorytetowy A.4 Zagrożenia naturalne i cywilizacyjne	
A.4.1.1. Rozbudowa obiektów remiz Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie jednostek pomocniczych	Liczba zmodernizowanych obiektów [szt]
A.4.1.1. Budowa nowych budynków remiz w miejscowościach nie posiadających tej infrastruktury	Liczba obiektów A.1.3 [szt] Kubatura obiektów [m3]
A.4.1.1. Zapewnienie obiektów zabezpieczających sprzęt i pojazdy OSP	Powierzchnia zabudowy obiektów [m2]
A.4.1.2. Systemowe wyposażenie i doposażenie	Wartość doposażenia [PLN]

jednostek OSP w sprzęt wspierający działania w sytuacji klęsk żywiołowych a szczególności powodzi	
A.4.2.1 Prowadzenie działań technicznych podnoszących gotowość do przeciwdziałania zagrożeniom	Liczba akcji [sz] Liczba uczestników [osoba]
A.4.2.2 Podejmowanie projektów polegających na instalowaniu monitoringu miejsc publicznych	Liczba punktów monitoringowych [szt]
A.4.2.3 Troska o stan techniczny urządzeń hydrotechnicznych zapewniających ochronę bierną przed powodzią	Wartość dokonanych działań [PLN]
A.4.2.4 Stosowanie nowoczesnych systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz likwidacji negatywnych skutków powodzi	Liczba zastosowanych systemów [szt]
A.4.2.5 Modernizacja i unowocześnienie wyposażenia OSP w sprzęt	Wartość zmodernizowanego sprzętu [PLN]
A.4.2.6 Prowadzenie regularnych szkoleń i treningów jednostek w zakresie efektywnego przeciwdziałania skutkom klęsk	Liczba szkoleń [sz] Liczba uczestników [osoba]
A.4.3.1 Przebudowy kanałów melioracyjnych w miejscowościach na terenie gminy Gorzyce	Długość przebudowanych kanałów [m]
A.4.3.2 Oczyszczenie, pogłębienie i utrzymywanie w niezbędnym stanie istniejących kanałów, cieków wodnych i zbiorników naturalnych	Długość przebudowanych obiektów [m]
A.4.3.3 Uporządkowanie starorzeczy na terenie gminy w kontekście bezpieczeństwa powodziowego, zapewnienia ich prawidłowego funkcjonowania oraz możliwości turystycznego zagospodarowania.	Wartość zrealizowanych projektów [PLN]
A.4.3.4 Zagospodarowanie mienia komunalnego na wyrobiskach kopalni piasku	Wartość zrealizowanych projektów [PLN]
A.4.3.5 Systemowe działania mające na celu rekultywację terenów poeksploatacyjnych	Wartość zrealizowanych projektów A.1.4 [PLN]

Wskaźniki dla sfery gospodarczej

B.1.1.1 Wyznaczanie lokalizacji dla strategicznych projektów rozszerzających ofertę inwestycyjną.	Powierzchnia wyznaczonych lokalizacji [m ²]
B.1.1.2 Uzbrajanie terenów pod inwestycje gospodarcze	Powierzchnia uzbrojonego terenu [PLN]
B.1.1.3 Modernizacja i dostosowanie do potrzeb inwestycyjnych systemu komunikacji drogowej	Długość zmodernizowanej drogi [m]
B.1.1.4 Wyznaczanie i uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe	Powierzchnia wyznaczonych lokalizacji [m ²]
B.1.1.5 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów przemysłowych	Wartość zrealizowanych projektów [PLN] Powierzchnia objęta rewitalizacją [m ²]

Obszar priorytetowy B.2 Aktywność gospodarcza	
B.2.1.1. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie wsparcia dotacyjnego dla osób zakładających działalność gospodarczą	Liczba podjętych projektów partnerskich [szt]
B.2.1.2. Popieranie rozwoju grup producenckich	Liczba nowych grup producenckich [sz] Liczba uczestników [osoba]
B.2.1.3. Inicjatywy wspierające powstawanie ośrodków innowacyjności oraz centrum transferu technologii	Liczba nowych ośrodków [szt]
B.2.1.4. Wspieranie mechanizmów dających wzrost zatrudnienia	Wartość zrealizowanych projektów [PLN]
B.2.1.5. Poszerzanie dostępu do nowych technologii oraz współpraca z Centrum Kształcenia Praktycznego	Wartość podjętych projektów [szt]
Obszar priorytetowy B.3 Współpraca ponadlokalna	
B.3.1.1 Przygotowanie i realizacja projektów partnerskich w ramach Tarnobrzieskiego Obszaru Funkcjonalnego	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
B.3.1.2 Wspólna partnerska promocja obszaru funkcjonalnego oraz współpraca przy pozyskiwaniu poparcia oraz funduszy na realizację projektów	Liczba akcji [szt] Liczba uczestników [osoba]
B.3.1.3 Realizacja zespołowych projektów integrujących infrastrukturę samorządów tworzących obszar funkcjonalny	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
B.3.1.4 Integrowanie przedsięwzięć inwestycyjnych w przedsięwzięcia ponadlokalne we współpracy z gminami Grębów i Baranów Sandomierski	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
B.3.1.5 Współpraca ponadlokalna w zakresie ochrony dóbr kultury oraz rozwoju ponadlokalnych usług kulturalnych	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
Obszar priorytetowy B.4 Promocja gminy	
B.4.1.1 Prowadzenie aktywnych działań sprzyjających napływowi nowych inwestorów oraz rozwojowi i umocnieniu obecności korporacji już funkcjonujących na terenie gminy	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
B.4.1.2 Kreowanie nowego pozytywnego wizerunku Gorzyc jako miejsca dobrego do zamieszkania oraz inwestowania	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
B.4.1.3 Prowadzenie gospodarczej promocji gminy podczas krajowych i międzynarodowych imprez wystawienniczych i targowych.	Liczba podjętych działań promocyjnych [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
B.4.1.4 Rozwijanie we współpracy z sąsiadującymi samorządami kompleksowej oferty dla przyjezdnych	Liczba przygotowanych ofert [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]

B.4.1.5 Popieranie lokalizacji nowych obiektów infrastruktury związanej z turystyką (hotele, usługi gastronomiczne,	Liczba nowych lokalizacji [szt]
B.4.1.6 Wspieranie inicjatyw rozszerzających bazę turystyczną na tereny osiedli wiejskich	Wartość udzielonego wsparcia dla inicjatyw [PLN]

Wskaźniki dla sfery społecznej

Obszar priorytetowy C.1 Opieka przedszkolna, wychowanie, edukacja, i kultura	
C.1.1.1. Poprawianie dostępności i jakości usług edukacyjnych na wszystkich poziomach nauczania w tym szczególnie edukacji przedszkolnej	Liczb adzieci objętych wsparciem [osoba]
C.1.1.2. Wprowadzanie szkołach i przedszkolach zajęć wyrównawczych	Liczba zajęć [szt] Liczba zrealizowanych godzin zajęć wyrównawczych [h]
C.1.2.1 Prowadzenie systemowego przeglądu, modernizacji i rozwoju infrastruktury dydaktycznej, wyposażenia szkół i placówek oświatowych na wszystkich poziomach edukacyjnych	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
C.1.2.2 Budowanie sal gimnastycznych	Liczba nowych obiektów [szt]
C.1.2.3 Cyfryzacja szkół i zwiększenie wykorzystania technik informacyjno-komunikacyjnych w procesach edukacji,	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
C.1.3.1 Budowa nowych placów zabaw dla dzieci	Liczba nowych placów zabaw [szt]
C.1.3.2 Modernizacja istniejącej infrastruktury świetlic, placów zabaw oraz innych obiektów dla dzieci młodzieży	Wartość zrealizowanych działań modernizacyjnych [PLN]
C.1.4.1 Rewitalizacja Domu Kultury w Gorzycach	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
C.1.4.2 Remonty Domów Ludowych w sołectwach	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
C.1.4.3 Odnowienie zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego (kapliczki przydrożne)	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
C.1.4.4 Podejmowanie działań technicznych sprzyjających lepszej ekspozycji obiektów dziedzictwa kulturowego	Liczba obiektów objętych projektami [szt]
Obszar priorytetowy C.2 Sport i rekreacja	
C.2.1.1 Rozbudowa systemu boisk wielofunkcyjnych rozmieszczonych na terenie całej gminy (modernizacja istniejących i budowa nowych)	Wartość zrealizowanych działań modernizacyjnych [PLN]
C.2.1.2 Tworzenie infrastruktury do rozwijania różnych form sportu	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
C.2.1.3 Remonty, modernizacje i budowa nowej	Wartość zrealizowanych działań

infrastruktury towarzyszącej (ogrodzenia dojazdy zadaszenie trybun itp.)	modernizacyjnych [PLN]
C.2.1.3 Budowa i modernizacje boisk szkolnych	Wartość zrealizowanych działań modernizacyjnych [PLN]
C.2.1.4 Organizowanie miejsc rekreacji sprzyjających rozwojowi turystycznej działalności gospodarczej	Liczba podjętych projektów [szt] Wartość podjętych projektów [PLN]
C.2.2.1 Wytyczne i tworzenie ścieżek rowerowych na terenach sołectw	Długość nowych ścieżek rowerowych [m]
C.2.2.2 Organizowanie infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym	Wartość projektów w zakresie infrastruktury towarzyszącej [PLN]
Obszar priorytetowy C.3 Społeczeństwo obywatelskie	
C.3.1.1. Programy szkoleń zakresie zarządzania projektami i pozyskiwania środków na projekty	Liczba zrealizowanych projektów A.1.5 szkoleniowych [szt]
C.3.1.2. Doposażenia Kół Gospodyń Wiejskich w wyposażenie	Wartość zainstalowanego doposażenia [PLN]
C.3.1.3. Doposażenie lokalnych zespołów ludowych w stroje oraz instrumenty	Wartość zainstalowanego doposażenia [PLN]
C.3.1.4. Realizacja spotkań mieszkańców	Liczba mieszkańców uczestniczących w spotkaniach [osoba] Liczba spotkań [szt]
C.3.1.5. Rozwój Uniwersytetu III Wieku w Gorzycach	Liczba wspartych działań UTW Wartość udzielonego wsparcia [PLN]
C.3.1.6. Promowanie większego wykorzystywania przez organizacje pozarządowe funduszy zewnętrznych poprzez motywacyjny system wsparcia finansowego przeznaczony na wkłady własne	Wartość udzielonego wsparcia [PLN] Liczba wspartych projektów [szt]
C.3.1.7. Zwiększanie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych (osobowych i infrastrukturalnych) dla rozwijania aktywności obywatelskiej,	Liczba akcji [szt] Liczba uczestników [osoba]
Obszar priorytetowy C.4 Rewitalizacja i włączenie społeczne	
C.4.1.1. Opracowanie lokalnego programu rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie całej gminy	Liczba dokumentów strategicznych związanych z rewitalizacją [szt]
C.4.1.2 Opracowanie dokumentacji technicznej związanej z realizacją projektów rewitalizacyjnych	Liczba projektów posiadających dokumentację techniczną w zakresie rewitalizacji [szt]
C.4.1.3 Modernizacja centrum Gorzyc pod kątem rewitalizacji społecznej	Wartość zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych [PLN]
C.4.1.4 Realizacja projektów związanych z tworzeniem centrum poszczególnych miejscowości sołeckich i nadaniem funkcji ośrodków lokalnego życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego	Liczba miejscowości objętych działaniami rewitalizacyjnymi [szt] Wartość zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych [PLN]

C.4.1.1. Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową grupom osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy	Liczba osób z trudnościami na rynku pracy którym udzielono wsparcia [osoba]
C.4.1.2. Reintegracja zawodowa poprzez rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym m.in. w oparciu o spółdzielnie socjalne	Liczba zawiązanych spółdzielni socjalnych [szt] Liczba osób które znalazły zatrudnienie w ramach spółdzielni socjalnych [osoba]
C.4.1.3. Zwiększenie aktywności zawodowej osób objętych pomocą społeczną (w szczególności osób w wieku 15-30 lat, powyżej 50 lat, osób niepełnosprawnych oraz podopiecznych opuszczający placówki opiekuńczo – wychowawcze)	Liczba osób niepełnosprawnych, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia [osoba]
C.4.2.1 Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację społeczną grupom szczególnie narażonych na życie w ubóstwie	Liczba osób które skorzystały z różnych form wsparcia w zakresie integracji społecznej. [osoba]
C.4.2.2 Zwiększanie dostępu do instytucji opieki nad dziećmi i osobami zależnymi (żłobki, przedszkola, ośrodki pobytu dziennego dla osób starszych itp.),	Liczba dzieci i osób zależnych, którym umożliwiono skorzystanie z instytucji opieki [osoba]
C.4.2.3 Integrowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu aktywizacji społecznej	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
C.4.2.4 Wspieranie rozwoju środowiskowych form wsparcia na rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych	Liczba wspartych środowiskowych form wsparcia rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych. [szt] Liczba osób objętych środowiskowymi formami wsparcia [osoba] Wartość zrealizowanych środowiskowych form wsparcia rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych. [szt]

Praktycznym sposobem realizacji monitoringu jest prowadzenie regularnych ocen stopnia realizacji strategii przez specjalnie do tego powołany Zespół Monitorujący. Zespół ten zostanie powołany po przyjęciu. Strategii przez Radę Gminy oraz będzie złożony ze specjalistów z zakresu sfery gospodarczej, społecznej oraz środowiskowej oraz przedstawiciela aktualnie funkcjonującej Rady Gminy. Zadaniem Zespołu będzie dokonywanie rocznej oceny realizacji poszczególnych działań za pomocą ww. wskaźników oraz przygotowanie na tej podstawie syntetycznej informacji nt. stopnia realizacji Strategii za dany rok.

Proces wdrażania

Źródła finansowania realizacji Strategii

Strategia Rozwoju obejmuje długookresowe cele strategiczne, których osiągnięcie przewiduje się z horyzontem czasowym 2020 r. Skuteczna realizacja Strategii wiąże się bezpośrednio ze zdolnością samorządu do absorpcji środków pomocowych, bowiem dla większości podejmowanych projektów zakładających wykorzystanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej konieczne będzie zaangażowanie w ramach finansowego wkładu własnego. Utrudnieniem w prognozowaniu ram finansowych Strategii jest wciąż brak precyzyjnych informacji o dostępnych dla Gminy możliwościach finansowych wynikających z funduszy Unii Europejskiej po 2013 roku, ze względu na to, że większość normujących tę kwestię programów operacyjnych nie została jeszcze w pełni skonstruowana. Ograniczenia te sprawiają ramy finansowe budowanej Strategii musiały zostać oparte na orientacyjnych szacunkach oraz niepewnych jeszcze przewidywaniach dotyczących zasad podziału środków w ramach poszczególnych Programów Operacyjnych.

Pomimo tych ograniczeń można przewidywać, że osiągnięcie celów strategicznych, a tym samym realizacja strategii będzie wiązać się z wykorzystywaniem środków pochodzących przede wszystkim z następujących źródeł:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Europejskiego Funduszu Społecznego w komponencie regionalnym
- środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.
- środków budżetowych samorządu gminy Gorzyce
- środków pochodzących z Budżetu Państwa
- publicznych i prywatnych środków krajowych współfinansujących projekty realizowane ze środków unijnych,
- dostępnych w ramach rezerw niewykorzystanych środków na realizację polityki spójności na lata 2007-2013

Środki EFS będą wykorzystywane zarówno z komponentu regionalnego jak i komponentu centralnego programu operacyjnego obejmującego środki EFS (POWER),

Środki EFRR będą wykorzystywane przede wszystkim poprzez programy operacyjne wśród których dominująca rola przypadnie Regionalnemu Programowi Operacyjnemu Województwa Podkarpackiego oraz planowanemu do kontynuacji w latach 2014-2020 Programowi Operacyjnemu Rozwój Polski Wschodniej.

Wśród nowych w stosunku do okresu 2007-2013 możliwości finansowych dla Gminy Gorzyce szczególna rola przypadnie środkom dostępnym w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), co jest pozytywną konsekwencją zakwalifikowania gminy Gorzyce do grupy gmin objętych zasięgiem obszaru funkcjonalnego.

Opis zasad aktualizacji Strategii oraz systemu monitorowania i ewaluacji

Podstawą efektywnej realizacji Strategii Rozwoju Gminy jest system zarządzania uwzględniający fakt, że wdrażanie jest procesem rozciągniętym w czasie, który obejmuje założenia przyjęte na etapie planowania, jak możliwość wystąpienia okoliczności nieprzewidzianych. Skutecznym rozwiązaniem jest podejście, w którym założenia przyjmujemy nieuniknione występowanie takich zjawisk, co wynika między innymi z wysokiej dynamiki globalnych procesów rozwojowych XXI wieku. Praktyczną konsekwencją takiego podejścia jest uprzednie przygotowanie na taką okoliczność procedur, które pozwolą wyeliminować ewentualne zagrożenia lub efektywnie wykorzystać pojawiające się szanse. W podejściu tym przyjmujemy, że z upływem czasu zaplanowana na podstawie dostępnych dziś danych przyszłość będzie coraz bardziej odbiegać od stanu faktycznego, a naturalną reakcją powinny być działania korygujące. Sprawdzonym sposobem radzenia sobie ze skutkami omawianych zjawisk jest zastosowanie narzędzi, które określa się jako System monitoringu, aktualizacji i ewaluacji strategii.

Monitoring ma na celu bieżącą analizę przebiegu wdrażania, wyłapywanie ewentualnych zmian i adekwatne wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Ewaluacja ma za zadanie sprawdzenie, czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów i inwestycji w niej zapisanych, a jej ocena opierać się będzie na następujących kryteriach:

1. Skuteczności – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania.
2. Efektywności – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii.
3. Użyteczności – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej.
4. Trafności – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru.
5. Trwałości – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jego zakończeniu.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych kierunków działań (zadań), które będą wpisywać się w wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Praktyczną konsekwencją zastosowania monitoringu i ewaluacji jest konieczność określenia przewidywanej reakcji na wyniki tych analiz. W praktyce zarządzania prawidłową reakcją jest wprowadzanie stosownych korekt planu strategicznego. Procedura ta określana systemem aktualizacji stanowi trzeci komponent opisanej wyżej systemu oceny procesu wdrażania. Z

uwagi na konieczność dokonywania tej czynności z uwzględnieniem procedur demokratycznych (przyjęcie stosownej uchwały Rady Gminy) dokonuje się jej wówczas, kiedy zmiany w otoczeniu są na tyle istotne, że odzwierciedlają rzeczywistą korzyść dla społeczności lokalnej. Taka procedura aktualizacji pozwala eliminować doraźne lub emocjonalne podejście do procesu wdrażania strategii.

Za wdrożenie i prowadzenie systemu monitorowania i ewaluacji odpowiedzialny będzie Zespół Sterujący powołany przez Wójta po uchwaleniu Strategii. Zespół będzie złożony z koordynatora oraz przedstawicieli 3 środowisk (gospodarczego, społecznego oraz samorządowego).

Zespół będzie się zbierał, co najmniej raz w roku, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- monitorowanie oraz ocena realizacji poszczególnych celów
- formułowanie propozycji oraz zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień procesu wdrażania Strategii,
- formułowanie wniosków o aktualizację Strategii
- opracowanie sprawozdań z posiedzeń.

Przewodniczący Zespołu Sterującego (koordynator prac) zobowiązany będzie przedstawić sprawozdanie sporządzone przez Zespół. Raz w roku analizowane będą postępy w realizacji Strategii.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą udostępniane zainteresowanym za pośrednictwem strony internetowej gminy, lokalnej prasy, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym: mieszkańcami, przedsiębiorcami, lub organizacjami społecznymi

Załączniki

Dokumentacja uspołecznienia procesu budowania strategii

Furmany

Orliska

Gorzyce-Osiedle

Sołectwo Gorzyce

Trześń

Zalesie Gorzyckie

Wrzawy

Sokolniki

Gimnazjum Wrzawy

Gimnazjum Gorzyce

Gorzyce - konsultacja dokumentu Strategii z przedstawicielami Komisji Rady Gminy.

